

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διπλωματική εργασία

« Πολιτικές αποστολές και στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ »

Επιβλέποντες καθηγητές: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΑΤΙΑΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΛΟΒΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΑΛΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πειραιάς, 2016

Ο Αλέξανδρος Χαλκόπουλος βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Ο Υπογράφων
Αλέξανδρος Χαλκόπουλος

Copyright © Αλέξανδρος Χαλκόπουλος

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου της παρούσης εργασίας με οποιονδήποτε τρόπο.

Στην οικογένειά μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	5
Εισαγωγή	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η Προβληματική και το Πλαίσιο των Διεθνών Επεμβάσεων	11
1.1 Το ζήτημα της ανθρωπιστικής επέμβασης.....	11
1.2 Από τις Παραδοσιακές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις στη Σύγχρονη Μορφή των Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης	14
1.3 Τυπολογία και Γενικές Αρχές των Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης	18
1.4 Διεθνείς Επεμβάσεις: Ο Πρωταρχικός Ρόλος του ΟΗΕ υπό Αμφισβήτηση.	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Το Πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ	27
2.1 Η πορεία από την ΔΕΕ στην Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)	27
2.1.1 Δεσμεύσεις στο πλαίσιο της Ε.Ε.	28
2.1.2 Η Συνθήκη της Λισαβόνας και οι στόχοι της ΕΕ	32
2.2 Η δικαιολογητική Αιτία των Επεμβάσεων στην ΕΕ.....	36
2.3 Ικανότητες της ΕΕ για την Εφαρμογή της ΚΠΑΑ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Στρατιωτικές και πολιτικές επεμβάσεις της ΕΕ	49
3.1 Στόχοι των αποστολών και επιχειρήσεων της ΕΕ.	49
3.1.1 Στόχοι των μη στρατιωτικών Αποστολών της ΕΕ.....	49
3.1.2 Στόχοι των στρατιωτικών Επιχειρήσεων της ΕΕ.	50
3.2 Συνοπτική Απεικόνιση Αποστολών Και Επιχειρήσεων	52
3.2.1 Συνοπτική απεικόνιση ολοκληρωμένων αποστολών και επιχειρήσεων της ΕΕ.....	53
3.2.2 Συνοπτική εικόνα τρεχουσών αποστολών και <i>επιχειρήσεων της ΕΕ</i>	54
.....	54
3.3 Αναλυτική Παρουσίαση Αποστολών Και Επιχειρήσεων ΕΕ	55
3.3.1 Ολοκληρωμένες αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ.	55
3.3.2 Τρέχουσες Αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Συμπεράσματα από τις Αποστολές και Επιχειρήσεις της ΕΕ ...	59
4.1 Ολοκληρωμένες αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ.....	59
4.2 Τρέχουσες Αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ.....	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Μαθήματα	87
Επίλογος	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	98
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	100

Πρόλογος

Την εποχή που ολοκληρώνεται η παρούσα εργασία (καλοκαίρι του 2016) βρίσκεται σε εξέλιξη μεγάλος αριθμός επαναστάσεων, συγκρούσεων, αλλαγών καθεστώτων και ένοπλων λαϊκών εξεγέρσεων, κυρίως στην Ασία και την Αφρική, με αποτέλεσμα μεγάλα κύματα προσφύγων προς την Ευρώπη. Οι απειλές και οι προκλήσεις για την παγκόσμια ασφάλεια αυξάνονται, ενώ το Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ εμπλέκεται ενεργά σε προσπάθειες μεσολάβησης και εύρεσης λύσης.

Τα γεγονότα αυτά, πολλά εκ των οποίων διαδραματίζονται στη γειτονιά της Ευρώπης, καταδεικνύουν ότι η κατάσταση επιδεινώνεται δραματικά ως προς την ασφάλεια παγκοσμίως. Ήδη, περισσότερα από 1,5 δισεκατομμύριο άτομα ζουν σε ευάλωτες περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις σε όλο τον κόσμο. Με βάση τις τρέχουσες τάσεις, ο αριθμός αυτός αναμένεται να φτάσει σε 2 δισεκατομμύρια έως το 2030¹.

Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να εξελιχθεί σε παγκόσμιο πολιτικό παράγοντα στη διεθνή σκηνή ώστε να προάγει την ειρήνη και τη διεθνή ασφάλεια, να προστατεύει τα συμφέροντά της σε παγκόσμιο επίπεδο και να εγγυάται την ασφάλεια των πολιτών της. Η ΕΕ πρέπει να είναι σε θέση να αναλάβει την ευθύνη που της αναλογεί απέναντι σε απειλές, διεθνείς κρίσεις και συγκρούσεις, ειδικά στο γειτονικό της περιβάλλον.

Προκειμένου η Ένωση να διαδραματίσει έναν κομβικό ρόλο ως πάροχος ασφάλειας για τα κράτη μέλη και τους πολίτες της, θα πρέπει να επιδιώξει την ενίσχυση της ασφάλειάς της και εκείνης των γειτόνων της. Η συντονισμένη εξωτερική δράση, με χρήση των μέσων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στους τομείς της διπλωματίας, της ασφάλειας, της ανάπτυξης και της ανθρωπιστικής βοήθειας, είναι ουσιαστικής σημασίας για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και για να διασφαλιστεί ότι οι θεσμοί των χωρών εταίρων είναι εξοπλισμένοι για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που συναντούν.

Τα μέσα εξωτερικής δράσης της ΕΕ έχουν διαφορετικούς και συμπληρωματικούς ρόλους. Η σχέση ανάμεσα στην ασφάλεια και την ανάπτυξη αποτελεί βασική αρχή και είναι συμπληρωματική ως προς τις πολιτικές εσωτερικής ασφάλειας, ασφάλειας στη θάλασσα και άλλες πολιτικές.

Ο σκοπός της μελέτης αυτής είναι να επικεντρωθεί στις απαντήσεις της ΕΕ στις υφιστάμενες σήμερα κρίσεις και απειλές κατά της ασφάλειας, υπό το πρίσμα της ολοκληρωμένης προσέγγισης της όσον αφορά τις εξωτερικές συγκρούσεις και κρίσεις.² Η απάντηση αυτή απαιτεί τη συνδυασμένη αξιοποίηση πολιτικών και

¹ Παγκόσμια Τράπεζα (2011) *World Development Report: Conflict, Security and Development*, («Συγκρούσεις, ασφάλεια και ανάπτυξη».) Washington D.C.

² JOIN (2013) 30 final, κοινή ανακοίνωση, «Η ολοκληρωμένη προσέγγιση της ΕΕ στις κρίσεις και τις εξωτερικές συγκρούσεις», της 11.12.2013· Συμβούλιο 9644/14, συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της ΕΕ, της 12.5.2014· Κοινό έγγραφο εργασίας των Υπηρεσιών της Επιτροπής (2015) 85 final, της 10.5.2015.

στρατιωτικών ικανοτήτων και απαιτούν τη στενή συνεργασία μεταξύ τους και ειδικότερα στο τομέα των συνδυασμένων στρατιωτικών και πολιτικών επεμβάσεων της ΕΕ.

Η ανάλυση παρουσιάζει το πλαίσιο ανάπτυξης των μη στρατιωτικών αποστολών και στρατιωτικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, εντοπίζει τα δυνατά και αδύνατα σημεία τους και καταγράφει συγκεκριμένα συμπεράσματα που μπορεί να ληφθούν υπόψη ώστε στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της ΕΕ να ενισχυθεί η σημερινή αντίδραση της ΕΕ.

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα Καθηγητή μου κύριο Αθανάσιο Πλατιά για την υποστήριξή του καθώς και τα μέλη της τριμελούς Επιτροπής Επίκουρους Καθηγητές κκ. Ιωάννη Κωνσταντόπουλο (Πανεπιστήμιο Πειραιά) και Αλέξανδρο Κολοβό (Σχολή Ικάρων) για την βοήθεια τους.

Αφιερώνω την παρούσα εργασία στην οικογένειά μου που μου στάθηκε αρωγός μου τα τελευταία χρόνια και με βοήθησε να εκπληρώσω τα προσωπικά και επαγγελματικά μου σχέδια.

Αλέξανδρος Χαλκόπουλος 20-06-2016

Εισαγωγή

Το τέλος του ψυχρού πολέμου είχε σημαντικές επιπτώσεις στο γνωστικό αντικείμενο των Διεθνών Σχέσεων. Η πτώση του τείχους του Βερολίνου (Νοέμβριος 1989) και οι εξελίξεις που ακολούθησαν στην Ανατολική Ευρώπη, η γερμανική ενοποίηση (Οκτώβριος 1990), η κατάρρευση του Συμφώνου της Βαρσοβίας (Απρίλιος 1991) και η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης χαρακτήρισαν την απαρχή μιας νέας εποχής, στην οποία η πολιτική, οικονομική και στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ Ανατολής-Δύσης έχει εξαφανιστεί. «Απελευθέρωσε επιστημονικά πεδία και αύξησε την προσοχή για ζητήματα που απαιτούσαν μια νέα ανάγνωση της ασφάλειας, πέρα από τον στενό στρατιωτικό χαρακτήρα της διπολικής περιόδου, αναζητώντας την αιτιώδη σχέση μεταξύ αυτών και της διακρατικής σύγκρουσης.

Κατά συνέπεια, η διεθνής κοινότητα βρέθηκε αντιμέτωπη με μια σειρά διλημάτων πολιτικής, ηθικής και νομικής φύσης, απότοκα των κοσμογονικών αλλαγών στο επίπεδο του διεθνούς συστήματος. Οι αλλαγές αυτές και τα γεγονότα που τις προκάλεσαν οδήγησαν στη διαμόρφωση ενός νέου κώδικα αξιών και τάσεων που προσδιόρισε την συμπεριφορά κρατικών και μη κρατικών δρώντων και οδήγησε στην αναζήτηση μέσων διαχείρισης των αλλαγών αυτών.³

Η δημιουργία ενός νέου συστήματος Διεθνών Σχέσεων έχει σημασία από πρακτική αλλά και από θεωρητική σκοπιά εφόσον εμπεριέχει αρχές και αξίες που επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής.

Η αρχική ευφορία σύντομα έδωσε τη θέση της σε ένα έντονο προβληματισμό, αφού διεφάνη ότι παρά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τα ερωτήματα σχετικά με την διεθνή ασφάλεια δεν ήταν ευκολότερο να απαντηθούν. Ήδη, τα στοιχεία της αστάθειας και σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και του πολέμου, εμφανίζονταν ολοένα και συχνότερα. Για παράδειγμα, στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη με την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων και την αποσύνθεση των πολυεθνικών κρατών, ξεκίνησε μια επίπονη διαδικασία πολιτικής και οικονομικής μετάβασης προς τη δημοκρατία και την οικονομία της αγοράς, η οποία ωστόσο συνοδεύτηκε από την επανεμφάνιση του εθνικισμού, που άρχισε να λειτουργεί ως αποσταθεροποιητικός παράγοντας στην περιοχή.

Σε αυτό το νέο διεθνές περιβάλλον κοινό σημείο όλων των αξιολογήσεων σχετικά με τους νέους κινδύνους και απειλές κατά της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας ήταν ότι η αμεσότερη απειλή για την διεθνή ασφάλεια προέκυπτε από την ανάδυση εθνικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών συγκρούσεων ανά τον κόσμο.⁴ Όπως σημείωνε ο ΓΓ του ΟΗΕ B.B. Ghali:

³ Ειρήνη Χειλά Οι διεθνείς συγκρούσεις στον 21^ο αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και διαχείρισης, εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2012, σελ. 13

⁴ Όπως επεσήμαινε το NATO το 1991, στο νέο στρατηγικό του δόγμα. NATO Mini. Comm. The Alliance's New Strategic Concept, Agreed by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Rome on 7th-8th Nov. 1991. Πηγή: Επίσημη ιστοσελίδα του NATO, www.nato.int.

«Έχουμε εισέλθει σε μια μεταβατική εποχή, ... όπου αναφύονται νέες σφοδρές διεκδικήσεις, εθνικιστικού και κυριαρχικού χαρακτήρα με αποτέλεσμα η συνοχή των κρατών να απειλείται από έντονες εθνικιστικές, θρησκευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και γλωσσικές διαμάχες.»⁵

Ως καταλληλότερο εργαλείο διαχείρισης αυτών των απειλών αναδείχθηκε ένας νέος τύπος διεθνών επεμβάσεων που αφορούσε σε επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων και επιχειρήσεις αποκατάστασης, διατήρησης και επιβολής της ειρήνης. Το σύνολο αυτών των επιχειρήσεων αποδίδεται με τον όρο Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης (Peace Support Operations).

Η δεκαετία του '90 υπήρξε περίοδος έντονων ζυμώσεων στους κόλπους του ΟΗΕ προκειμένου να αποκρυσταλλωθεί η έννοια των Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης. Η διαδικασία αυτή υπήρξε ιδιαίτερα επίπονη στο βαθμό που, η προηγούμενη εμπειρία ήταν ανεπαρκής, ο αριθμός των εστιών έντασης αυξανόταν σημαντικά, ενώ παράλληλα οι συγκρούσεις δεν ήταν πλέον διακρατικές αλλά κυρίως ξεσπούσαν στο εσωτερικό των κρατών⁶.

Η πλειονότητα των συγκρούσεων στο μεταψυχροπολεμικό σκηνικό έχουν τον χαρακτήρα εσωτερικών διενέξεων που διακυβεύονται κρίσιμα ζητήματα σε σχέση με την εθνική ταυτότητα, τη θρησκεία, τον έλεγχο και κατανομή της εξουσίας την εδαφική επικράτηση, τη γλώσσα κτλ. Σε πολλές από αυτές τις περιπτώσεις, η διεθνής κοινότητα και συγκεκριμένα ορισμένα κράτη υιοθέτησαν μέσω της επέμβασης πρακτικές που αποσκοπούσαν στην αποκατάσταση δομών διακυβέρνησης και κράτους δικαίου, στην εσωτερική τάξη και στην ανάπτυξη.⁷

Η δικαιολογήσιμη αιτία εκ μέρους των ισχυρών κρατών ήταν η σύνδεση της έννοιας του εύθραυστου κράτους με την στρατηγική απειλή για τον υπόλοιπο ανεπτυγμένο κόσμο.

Η ερμηνεία ότι τα κράτη αυτά αποτελούν πρόβλημα για τους λαούς και για την σταθερότητα του διεθνούς συστήματος διευκολύνει την διεθνή κοινότητα να επεμβαίνει για να αποτραπούν αρνητικές συνέπειες.⁸ Η έκθεση αυτή του 1997 εστίαζε στους κινδύνους που προκύπτουν από τα αποτυχημένα κράτη. Αργότερα και μετά την τρομοκρατική επίθεση της 9^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, θεωρούσε αυτά ως την πηγή εξαγωγής τρομοκρατίας και υπόθαλψης εγκληματικών ενεργειών.

Η οικονομική και τεχνολογική αλλαγή επέρχεται με έναν τέτοιο ρυθμό που τα περισσότερα πολιτικά και ρυθμιστικά συστήματα απλά μπορούν μόνο να ακολουθήσουν. Αυτό δημιουργεί μια δυσαρέσκεια στους ηγέτες των κρατών χωρών, μια αυξανόμενη πόλωση στην κοινωνία και ταυτόχρονα μια αποδυνάμωση στην κοινωνική συνοχή και την εμπιστοσύνη των πολιτών. Η εμπιστοσύνη είναι ένα

⁵An Agenda for Peace, Preventive Diplomacy, Peace-making and Peace-keeping, Report of the Secretary-general pursuant to the statement by the Summit meeting of the Security Council on January 1992, UN DOC. A/47/277-5/24111, 17 June 1992.

⁶ Α. Πλατιάς, Το νέο διεθνές σύστημα, Ρεαλιστική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων. εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1995 σελ. 78 – 83

⁷ Ειρήνη Χειλά Οι διεθνείς συγκρούσεις στον 21^ο αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και διαχείρισης, εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2012, σελ. 16.

⁸ Έκθεση Παγκόσμιας τράπεζας 1997, σελ. 70-71.

θεμελιώδες στοιχείο του κοινωνικού κεφαλαίου, η αύξηση ανισοτήτων δημιουργεί φθορά σ' αυτήν, επηρεάζοντας αρνητικά όλες τις πτυχές της κοινωνίας και υπονομεύει την δομή της κοινωνίας των πολιτών.⁹

Αποτέλεσμα της εγγύτητας της Ευρωπαϊκής ηπείρου με το μεγαλύτερο μέρος των πηγών αστάθειας, είναι η επιβεβλημένη, ορθολογική παρέμβαση της ΕΕ τόσο για την διατήρηση και επιβολή ειρήνης όσο και για την τη διαφύλαξη των συμφερόντων και την ενίσχυση της ασφάλειάς της. Τα τελευταία είκοσι χρόνια δεν υπήρξε περιοχή του κόσμου που να μην την άγγιξαν οι ένοπλες συρράξεις. Η Ευρώπη εξακολουθεί ν' αντιμετωπίζει απειλές και προκλήσεις στο θέμα της ασφάλειας. Οι συγκρούσεις που ξέσπασαν στα Βαλκάνια μας θυμίζουν ότι ο πόλεμος δεν έχει εκλείψει από την ήπειρό μας. Οι μεγαλύτερες πια ανησυχίες είναι το μεταναστευτικό, οι εσωτερικές κρίσεις κρατών με πιθανές καταρρεύσεις αυτών και τέλος οι διακρατικές συγκρούσεις.¹⁰

Η δεκαετής πρακτική του ΟΗΕ σε συνεργασία με περιφερειακούς οργανισμούς όπως η ΕΕ και το ΝΑΤΟ, συνέβαλε στην μετεξέλιξη του θεσμού των ειρηνευτικών επιχειρήσεων σε ένα εν δυνάμει σύγχρονο εργαλείο συλλογικής διαχείρισης της διεθνούς αστάθειας.

Ο σκοπός της παρούσας Εργασίας που οδηγεί στη λήψη Μεταπτυχιακού Διπλώματος Σπουδών είναι, η συνολική εικόνα επεμβάσεων της ΕΕ από την σκοπιά της ΕΕ.

Η παρούσα Εργασία θα προσεγγίσει την διάσταση του φαινομένου της παρέμβασης της ΕΕ για την διατήρηση και επιβολή ειρήνης – ασφάλειας, αλλά και υποστήριξης ειρηνευτικών διαδικασιών.

Αρχικά θα υπάρχει μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση της γένεσης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και η μετεξέλιξη αυτών. Θα περιλαμβάνονται οι ισχύοντες κανόνες και διαδικασίες ταυτόχρονα με την μετεξέλιξη της διεθνούς κατάστασης.

Έμφαση θα δοθεί στην ανάγκη της ΕΕ για διεθνή παρουσία και προσπάθεια απόκτησης ρόλου ρυθμιστή γεγονότων και επέμβασης, καθώς και ο αντίκτυπος των επεμβάσεων αυτών διεθνώς. Αναλυτικά θα παρουσιαστεί η ανάπτυξη της:

α. Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), που έχει ως στόχο τη διαφύλαξη των συμφερόντων της ΕΕ και την ενίσχυση της ασφάλειάς της.

β. Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) που αποτελεί τον επιχειρησιακό βραχίονα της ΚΕΠΠΑ και στο πλαίσιο της οποίας, η ΕΕ αποφασίζει την ανάπτυξη αποστολών διαχείρισης κρίσεων, με στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα, οι οποίες συμβάλλουν στην υλοποίηση των ευρύτερων στόχων της ΚΕΠΠΑ.

⁹ Espen Barth Eide, Head of Geopolitical Affairs, Member of the Managing Board, World Economic Forum Άρθρο στην ιστοσελίδα του WEF, 2016. <http://www.weforum.org/agenda/2016/01/how-can-we-prevent-the-world-sleepwalking-into-geopolitical-turmoil>

¹⁰ Πηγή : Άρθρο Are we sleepwalking into geopolitical turmoil? World Economic Forum, <http://www.weforum.org/agenda/2016/01/how-can-we-prevent-the-world-sleepwalking-into-geopolitical-turmoil>.

Στο πλαίσιο αυτό, θα παρουσιαστούν οι πολιτικές αποστολές και οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ μέχρι σήμερα και θα εξαχθούν συμπεράσματα τόσο σε θέματα προβληματικών βασικών δομών όσο και αμυντικών ικανοτήτων της ΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η Προβληματική και το Πλαίσιο των Διεθνών Επεμβάσεων

1.1 Το ζήτημα της ανθρωπιστικής επέμβασης

Η ΕΕ έχει δεσμευθεί να καθορίζει και να εφαρμόζει κοινές πολιτικές και δράσεις για τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων, την προώθηση της ανασυγκρότησης μετά από συγκρούσεις και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και να εδραιώσει και να υποστηρίξει τη δημοκρατία, την αρχή του κράτους δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις αρχές του διεθνούς δικαίου και να παράσχει βοήθεια σε ανθρώπους που πλήττονται από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές.

Το ζήτημα της ανθρωπιστικής επέμβασης είναι παλαιότατο. Ιστορικά συνδέθηκε με το δόγμα του «δίκαιου πολέμου» το οποίο διατυπώθηκε για πρώτη φορά τον 5^ο αιώνα μ.Χ από τον Άγιο Αυγουστίνο και συστηματοποιήθηκε τον 13^ο αιώνα μ.Χ από τον Άγιο Θωμά. Επομένως αποτελεί μια έννοια που συνδέεται βαθιά με τη χριστιανική και δυτική παράδοση. Σύμφωνα με την αρχική θεώρηση, η θρησκεία¹¹ είναι ο πιο δίκαιος λόγος για να προσφύγει κανείς σε πόλεμο. Έτσι ετέθη το νομιμοποιητικό πλαίσιο των Σταυροφοριών.

Στην ανωτέρω λογική εμπίπτουν και οι περιπτώσεις των επεμβάσεων επί των κτήσεων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Οι όποιες επεμβάσεις, νομιμοποιήθηκαν στη βάση της ανησυχίας των Μεγάλων Δυνάμεων της Ευρώπης για την τύχη των Χριστιανικών πληθυσμών στις κτήσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην Ευρωπαϊκή ήπειρο.¹² Σταδιακά η θρησκευτική θεώρηση περί του δικαίου πολέμου εμπλουτίστηκε υπό το πρίσμα του φυσικού δικαίου. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, δόθηκε έμφαση στην ανεύρεση των σχετικών κριτηρίων και την ταξινόμηση των πολέμων σε δίκαιους και άδικους.¹³

Στη σύγχρονη εποχή, η πρακτική της παρέμβασης τρίτου μέρους για την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών ανατρέχει στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ενώ προσέλαβε θεσμικό χαρακτήρα με την δημιουργία της Κοινωνίας των Εθνών, το 1919. Η έννοια της ειρηνευτικής δραστηριότητας και ειδικότερα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων αναπτύχθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου από την πρακτική, περιορισμένη βέβαια, του ΟΗΕ καθώς η πολιτική παράλυση του Συμβουλίου Ασφαλείας οδήγησε σε ανικανότητα παρέμβασης στα σοβαρά ζητήματα της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας της εποχής.¹⁴ «Κατά την διπολική περίοδο ο

¹¹ Selling a 'Just' War Framing, Legitimacy, and US Military Intervention Michael J. Butler *Assistant Professor of Political Science, Clark University, USA* σελ. 68. Για περισσότερες πληροφορίες για το πλαίσιο επέμβασης των ΗΠΑ αναλόγως περιπτώσεων σελ. 80.

¹² Ειρήνη Χειλά Οι διεθνείς συγκρούσεις στον 21^ο αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και διαχείρισης, εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2012, σελ. 14

¹³ Martin Wight, Διεθνής θεωρία. Τα τρία ρεύματα σκέψης, Αθήνα, Ποιότητα, 1998, σ.227

¹⁴ Για μια προσέγγιση της εξέλιξης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων δείτε, William J. Durch and Barry M. Blechman, *The United Nations and Collective Security in the 21st Century*, US Army war College, Strategic Studies Institute, February 1993. William J. Durch (ed.), *The evolution of UN Peacekeeping: Case Studies and Comparative Analysis*, St. Martin's Press, N. York, 1993.

φόβος των συνεπειών της διπολικής αντιπαράθεσης περιόριζε τις εθνικιστικές εξάρσεις και την διάχυση των εθνικιστικών παθών.»¹⁵ Η παγκοσμιοποίηση σε συνδυασμό με την κατάρρευση της ΕΣΣΔ δημιούργησαν νέα δεδομένα που παρά τις προσδοκίες για το αντίθετο, αποσταθεροποίησαν το διεθνές σύστημα, με τις εθνικές συγκρούσεις στο εσωτερικών των νέων κρατών να αναδुकνεύονται σοβαρή πρόκληση για τη διεθνή ασφάλεια.

Η σύγχρονη αντίληψη περί των διεθνών επεμβάσεων αναπτύχθηκε στην μεταψυχροπολεμική περίοδο στο πλαίσιο του ΟΗΕ, σε μια προσπάθεια της οργανωμένης διεθνούς κοινότητας να δώσει απαντήσεις στο πρόβλημα της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Αν και το τέλος της αντιπαράθεσης Ανατολής – Δύσης απελευθέρωσε το δυναμισμό των Η.Ε. που επί σαράντα χρόνια ήταν δέσμιος της διπολικής δομής του διεθνούς συστήματος, νέα πραγματιστικά προβλήματα ανέκυψαν μεταξύ των οποίων η αδυναμία του οργανισμού να υλοποιήσει τα προβλεπόμενα από το Καταστατικό του.

Ειδικότερα, προβλήματα δημιουργήθηκαν από το γεγονός ότι ο ΟΗΕ, ενώ ρητά αναφέρει πως είναι το αρμόδιο¹⁶ όργανο εφαρμογής των όποιων μέτρων για την προστασία της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, δεν έχει ίδιες δυνατότητες για να επιβάλλει τα προβλεπόμενα από τις αποφάσεις του και στηρίζεται στην ευχέρεια των κρατών. Οι αρχικές μονομερείς επεμβάσεις (για παράδειγμα Γερμανία και ΗΠΑ στα Βαλκάνια), αντικαταστάθηκαν από συμφωνίες προθύμων (π.χ. επέμβαση ΗΠΑ και συμμαχίας κρατών στο Ιράκ), ενώ ο ΟΗΕ διαπιστώνοντας τις όποιες παραβιάσεις στο εσωτερικό κρατών που συνιστούν απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, με την πρακτική του έδωσε ώθηση στην υλοποίηση παρεμβάσεων τρίτων οργανισμών (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση). Έτσι η αδυναμία του ΟΗΕ ξεπεράστηκε σε μεγάλο βαθμό. Προβλήματα ωστόσο ανέκυψαν και σε επίπεδο νομικών, πολιτικών και ηθικών προβληματισμών περί των δικαίων της σύγχρονης μορφής των διεθνών επεμβάσεων στο εσωτερικό ενός κράτους.¹⁷ Ως πλέον αποδεκτή μορφή επέμβασης αναδύθηκε η έννοια της ανθρωπιστικής επέμβασης για λόγους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε αυτό το πλαίσιο ως «ανθρωπιστική επέμβαση» ορίζεται, η επέμβαση ενός κράτους, με την απειλή ή την χρήση βίας, σ' ένα ξένο έδαφος με τελικό σκοπό την προστασία των ανθρώπων που κατοικούν εκεί, ασχέτως εθνικότητας με το παρεμβαίνον κράτος.¹⁸ Μια χώρα εμπλέκεται «δικαιολογημένα» σε ένα πόλεμο για δύο λόγους. Ο πρώτος, «παραδοσιακός» λόγος, αφορά στην περίπτωση της νόμιμης άμυνας, όταν μια χώρα δέχεται επίθεση και πρέπει να αμυνθεί. Ο δεύτερος λόγος αφορά στην περίπτωση της «ανθρωπιστικής επέμβασης». Όταν δηλαδή η στρατιωτική επέμβαση στο εσωτερικό άλλης χώρας είναι ηθικά και νομικά νομιμοποιημένη ως η απάντηση της οργανωμένης διεθνούς κοινότητας, συνήθως υπό την καθοδήγηση μιας παγκόσμιας - μεγάλης δύναμης, σε σοβαρές και

¹⁵ Ειρήνη Χειλά Οι διεθνείς συγκρούσεις στον 21^ο αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και διαχείρισης, εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2012, σελ. 32

¹⁶ Selling a 'Just' War. Framing, Legitimacy, and US Military Intervention Michael J. Butler Assistant Professor of Political Science, Clark University, USA σελ. 83. Αρμόδια αρχή για την επέμβαση.

¹⁷ Hum

¹⁸ Σαλτάνης Χρήστος, Θεμελιώδεις Έννοιες και Διαστάσεις της Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Έννοιας τάξης, μια εισαγωγή στο Δημόσιο και Διεθνές Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005, σελ. 251.

αποτρόπαιες πράξεις που συνιστούν πρόκληση για τη «συνείδηση της ανθρωπότητας».

Η επέμβαση, με αιτιολογική βάση την «υπέρτατη έκτακτη ανάγκη» πρέπει να είναι άμεση προκειμένου να σώσει μια κοινότητα από την καταστροφή, και κατ' επέκταση να προλάβει την απώλεια άμαχου πληθυσμού. Μετά από μια πρακτική περίπτωση είκοσι ετών, η ανθρωπιστική παρέμβαση για λόγους σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων απολαμβάνει πλέον, σε μεγάλο βαθμό, τη διεθνή συναίνεση.¹⁹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η γενοκτονία – εθνοκάθαρση και χρήζει ισχυρής παρέμβασης η οποία ποικίλει από διπλωματικές και οικονομικές κυρώσεις μέχρι την επέμβαση στρατιωτικών δυνάμεων.²⁰

Η αιτιολόγηση ένοπλης επέμβασης πρέπει να είναι ισχυρή και να τεκμηριώνεται στην αποφυγή μεγαλύτερης καταστροφής. Η απόφαση για ένοπλη επέμβαση ακόμη και αν λαμβάνεται στο πλαίσιο προηγούμενης νομιμοποιητικής απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών είναι δύσκολη και ο βαθμός διστακτικότητας συμμετοχής των χωρών υψηλός. Παράλληλα με την χρήση βίας τα παρεμβαίνοντα κράτη προσανατολίζονται και σε δράσεις με σκοπό την δημιουργία μιας κρατικής οντότητας ικανής για την επανίδρυση του κράτους και την αποφυγή παρόμοιων κρίσεων. Μια σειρά από θεσμικά όργανα όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις δύναται να συμμετάσχουν σε ανθρωπιστικές επεμβάσεις και η Ένωση προωθεί τη συνεργασία με διεθνείς οργανώσεις και άλλους εταίρους στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας.

Η διαχείριση των ανθρωπιστικών κρίσεων στα νεοσύστατα «αδύναμα» ή «αποτυχημένα» κράτη, είναι το ζήτημα που καλείται να αντιμετωπίσει η διεθνής τάξη στις μέρες μας. Επιπλέον η απειλή της ισλαμικής τρομοκρατίας σε αρκετά κράτη τέτοιου τύπου δίνει μια νέα δυναμική στο φαινόμενο των διεθνών – ανθρωπιστικών επεμβάσεων.

¹⁹ INTERVENTION, TERRORISM, AND TORTURE, *Contemporary Challenges to Just, War Theory*, Edited by STEVEN P. LEE, *Hobart and William Smith Colleges, Geneva, NY, U.S.A.* σελ. 73 - 80.

²⁰ INTERVENTION, TERRORISM, AND TORTURE, *Contemporary Challenges to Just, War Theory*, Edited by STEVEN P. LEE, *Hobart and William Smith Colleges, Geneva, NY, U.S.A.* σελ. 81.

1.2 Από τις Παραδοσιακές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις στη Σύγχρονη Μορφή των Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης

Στο μεταψυχροπολεμικό διεθνές σύστημα το σύνολο των πολυμερών επιχειρήσεων που στη σύγχρονη ορολογία αποκαλούνται και «Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης» (Peace Enforcement Operations), συνδέθηκαν με τον ΟΗΕ και τις διατάξεις του Καταστατικού του Χάρτη.²¹ Μια σύντομη ωστόσο ιστορική αναδρομή οδηγεί στη διαπίστωση ότι ο θεσμός των ειρηνευτικών επιχειρήσεων των Η.Ε. δεν υπήρξε αποτέλεσμα σαφών προβλέψεων του Χάρτη.²² Αντίθετα ο θεσμός οφείλει τη γέννηση και την εξέλιξή του στην πρακτική του Οργανισμού, έτσι όπως αναπτύχθηκε υπό την πίεση αντικειμενικών διεθνών καταστάσεων, των συσχετισμών ισχύος και των κρατικών επιδιώξεων.

Το γεγονός αυτό αποτέλεσε αρκετές φορές στο παρελθόν (και βέβαια εξακολουθεί να αποτελεί και στις μέρες μας) αιτία παρανοήσεων σε ότι αφορά τη φύση, τους περιορισμούς και το ρόλο των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα όμως, η έλλειψη συγκεκριμένων καταστατικών προβλέψεων επέτρεψε την ευελιξία, προσαρμοστικότητα και δυναμική εξέλιξη του θεσμού.

Αντικείμενο προβληματισμού παραμένει το όριο μεταξύ κρατικής κυριαρχίας και χειρισμών επέμβασης στα αδύναμα κράτη.²³

Μια πρώτη προσέγγιση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων της ψυχροπολεμικής περιόδου, που δεν ξεπέρασαν τις δεκαετίες,²⁴ επιτρέπει την γενική τυποποίησή τους

²¹ Ο Χάρτης των Η.Ε. συντάχθηκε από τους αντιπροσώπους 50 χωρών στη Διάσκεψη των Η.Ε. για τη Διεθνή Οργάνωση, τον Ιούνιο του 1945. Είναι το καταστατικό κείμενο του Οργανισμού που καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών και θεσμοθετεί τα όργανα των Η.Ε. και τις διατάξεις λειτουργίας του Οργανισμού. Ως διεθνής συνθήκη, ο Χάρτης κωδικοποιεί σε διεθνές επίπεδο τις βασικές αρχές των διεθνών σχέσεων. Για μια ανάλυσή τους δείτε, Κ.Ιωάννου – Σ. Περράκη, Εισαγωγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη. Τεύχος Ι: Γενική Θεωρία και Θεσμικές Εφαρμογές, Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1984.

²² Σημειώνεται ότι αν και η παραδοχή αυτή γίνεται γενικά αποδεκτή, υπάρχει διαφωνία στους νομικούς κύκλους για τα καταστατικά ερείσματα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Κατά μία άποψη ο θεσμός ερίζει στα άρθρα 39, 40, 41, 42 και 43 του Χάρτη του ΟΗΕ. Κατά μία άλλη άποψη ωστόσο, μόνο η ευρεία διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1, που καθορίζει τους σκοπούς των Η.Ε., θα ήταν δυνατό να αποτελέσει την θεωρητική βάση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων.

²³ Penelope Simons, Humanitarian Intervention A review of Literature, Ploughshares Working Paper 01-2, 09-22-2005, σελ 5-6. Αναφορά στις σχολές σκέψης για την νομιμότητα των ανθρωπιστικών επεμβάσεων.

²⁴ Πρόκειται για τις ακόλουθες ειρηνευτικές επιχειρήσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από το 1945 μέχρι το 1987: UNTSO (Οργανισμός Επίβλεψης της Ανακωχής των Η.Ε. στη Μ. Ανατολή) 1948, UNMOGIP (Αποστολή Στρατιωτικών Παρατηρητών των Η.Ε. στην Ινδία και το Πακιστάν) 1949 - , UNEF I (Δύναμη Επείγουσας Ανάγκης των Η.Ε. στα σύνορα Αιγύπτου - Ισραήλ) 1956-1967, UNOGIL (Ομάδα Παρατηρητών των Η.Ε. στο Λίβανο) 1958-1958, ΟΝΥΚ (Επιχείρηση των Η.Ε. στο Κονγκό) 1960-1964, UNSF (UNTEA) (Δύναμη Ασφαλείας των Η.Ε. στη Δ. Νέα Γουινέα) 1962-1963, UNYOM (Αποστολή Παρατηρητών των Η.Ε. στην Υεμένη) 1963-1964, UNFICYP (Ειρηνευτική Δύναμη των Η.Ε. στην Κύπρο) 1964- , DOMPER (Αποστολή του Αντιπροσώπου του Γ.Γ στη Δομινικανική Δημοκρατία) 1965-1966, UNIPOM (Αποστολή Παρατηρητών των Η.Ε. στην Ινδία και το Πακιστάν) 1965-1966, UNEF II (Δεύτερη Δύναμη Επείγουσας Ανάγκης των Η.Ε. για την Αίγυπτο και το Ισραήλ) 1973-1979, UNDOF (Δύναμη Παρατηρητών Απεμπλοκής των Η.Ε. στα Υψώματα Γκολάν) 1974- , UNIFIL (Ενδιάμεση Δύναμη των Η.Ε. στο Λίβανο) 1978- . Ενδεικτικό της περιορισμένης δράσης του ΟΗΕ τα 42 αυτά χρόνια, είναι το γεγονός ότι μόνο μέσα στην πρώτη μεταψυχροπολεμικής πενταετία

σε τρεις κύριες κατηγορίες: πρώτον σε αυτές που είχαν χαρακτήρα δύναμης παρατηρητών, δεύτερον σε αυτές που αποτελούσαν δύναμη παρέμβασης μεταξύ των αντιμαχόμενων μερών και τρίτον, σε μικρότερη έκταση, σε αυτές που αποτελούσαν δύναμη τήρησης του νόμου και της τάξης στο εσωτερικό ενός κράτους. Αυτή η πρακτική του ΟΗΕ οδήγησε στη δημιουργία ενός πλαισίου αποδεκτών αρχών για τη διενέργεια ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Οι αρχές αυτές συνοψίζονται στα ακόλουθα:²⁵

- Στην συναίνεση του κράτους που επρόκειτο να μεταβεί η ειρηνευτική αποστολή, για αποδοχή της αποστολής.
- Στην μη επέμβαση στα εσωτερικά ζητήματα του φιλοξενούντος κράτους.
- Στην αμερόληπτη μεταχείριση των εμπλεκόμενων μερών με την εφαρμογή της αρχής της ουδετερότητας.
- Στην μη χρήση βίας, παρά μόνο στις περιπτώσεις αυτοάμυνας.

Η εμπειρία των πρώτων ειρηνευτικών επιχειρήσεων, οι οποίες αποκαλούνται και «συντηρητικού» ή «κλασικού» τύπου επιχειρήσεις δημιούργησε ένα κεκτημένο για τις παρεμβάσεις της διεθνούς κοινότητας σε καταστάσεις κρίσεων, που όμως δεν μπορούσε να δώσει απαντήσεις σε όλα τα νέα προβλήματα του μεταψυχροπολεμικού περιβάλλοντος ασφάλειας. Στο νέο περιβάλλον, ολοένα και περισσότερο σπάνιζαν οι διεθνείς διενέξεις με την μορφή των διακρατικών συγκρούσεων. Αντίθετα άρχισαν να αυξάνονται οι εμφύλιες, εθνοτικές διαμάχες που οδηγούσαν είτε σε διάλυση κυρίαρχων κρατών είτε σε μαζική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Διαπιστώνοντας αυτή τη νέα κατάσταση ο ΓΓ του ΟΗΕ το 1992, Boutros Boutros Ghali, σημειώνει την ανάγκη εκσυγχρονισμού των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Σε αυτό το πλαίσιο η διεθνής κοινότητα είναι δυνατό πλέον να παρεμβαίνει σε καταστάσεις κρίσεων για λόγους προληπτικής διπλωματίας, αποκατάστασης της ειρήνης, διατήρησης της ειρήνης και εδραίωσης της ειρήνης, προχωρώντας στις αντίστοιχες επιχειρήσεις. Στον «Οδηγό για την Ειρήνη (Agenda for Peace)» που συνέταξε ο Γ.Γ., οι παραπάνω δραστηριότητες ορίζονται ως ακολούθως:²⁶

- Ως *Προληπτική Διπλωματία* (Preventive Diplomacy) ορίζεται η δραστηριότητα που αναλαμβάνεται για να προληφθούν οι διενέξεις, να αποτραπεί η κλιμάκωσή τους σε συγκρούσεις και να περιορισθεί η εξάπλωση των τελευταίων.
- Ως *Αποκατάσταση της Ειρήνης* (Peace-making) ορίζεται η δραστηριότητα που οδηγεί τα αντιμαχόμενα μέρη στη σύναψη συμφωνίας.

πραγματοποιήθηκαν άλλες 13 αποστολές. Για μια σύντομη παρουσίαση των αποστολών αυτών δείτε, Basic Facts about the United Nations, Published by the United Nations Department of Public Information, New York, 1998.

²⁵ Κώστας Μελακοπίδης, Λεξικό Διεθνών Σχέσεων και Εξωτερικής Πολιτικής. Ιστορία, Θεωρία, Ορολογία, εκδ Σιδέρης, Αθήνα 1998, σελ. 184 -187.

²⁶ An Agenda for Peace, Preventive Diplomacy, Peace-making and Peace-keeping, Report of the Secretary-general pursuant to the statement by the Summit meeting of the Security Council on January 1992, UN DOC. A/47/277-5/24111, 17 June 1992.

- Ως *Διατήρηση της Ειρήνης* (Peace-keeping) ορίζεται η δραστηριότητα που περιλαμβάνει την επιτόπια ανάπτυξη δυνάμεων του ΟΗΕ, με την συγκατάθεση όλων των ενδιαφερομένων μερών.
- Ως *Εδραίωση (Οικοδόμηση) της Ειρήνης* (Peace-building) ορίζεται η δραστηριότητα που έπεται της σύγκρουσης και έχει σκοπό να εντοπισθούν και να υποστηριχθούν δομές οι οποίες θα ενισχύσουν και θα σταθεροποιήσουν την ειρήνη ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε υποτροπή.

Σε αντίθεση λοιπόν με την κλασική μορφή της ειρηνευτικής αποστολής, που αφορούσε στην χρήση στρατιωτικού προσωπικού για την παρατήρηση και επιθεώρηση μιας ανακωχής εμπολέμων με σκοπό την ειρήνευση, το πεδίο των ειρηνευτικών επιχειρήσεων διευρύνεται σημαντικά, ενώ θα διευρυνθεί ακόμη περισσότερο με την εισαγωγή το 1995 ενός ακόμη τύπου επιχειρήσεων, αυτού της Επιβολής της Ειρήνης.²⁷ Η έννοια της Επιβολής της Ειρήνης (Peace Enforcement), προβλέπει τη δραστηριοποίηση διεθνών ειρηνευτικών δυνάμεων με σκοπό να επιβάλλουν την ειρήνη με την χρήση βίας, χωρίς την συναίνεση των εμπολέμων, μεταξύ άλλων και για ανθρωπιστικούς σκοπούς.

Η νέα γενιά των ειρηνευτικών επιχειρήσεων τοποθετεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τον άμαχο πληθυσμό και την προστασία των πολιτών. Δίνει έμφαση, μεταξύ άλλων, στην αποτροπή και αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών καταστροφών, στην ανόρθωση και αποκατάσταση πολιτειακών θεσμών, στην επόπτευση και διασφάλιση εκλογικών διαδικασιών, κλπ. Σε αυτό το πλαίσιο η σύγκρουση αυτών των νέων επιχειρήσεων με τις παραδοσιακές αρχές του ειρηνευτικού έργου ήταν αναμενόμενη στο βαθμό που οι νέοι τύποι των επιχειρήσεων καθιστούσαν ανεπίκαιρες κάποιες από τις υπόψη αρχές.²⁸ Για παράδειγμα το 1995 ο ΟΗΕ αναγνώρισε ότι η αρχή της συναίνεσης των εμπλεκόμενων μερών δεν ισχύει για όλο το φάσμα των επιχειρήσεων και κυρίως για τις επιχειρήσεις Επιβολής της Ειρήνης.

Επιπλέον και η αρχή της μη επέμβασης στα εσωτερικά ζητήματα ήταν αδύνατο να μην παρακαμφθεί, στο βαθμό που οι περισσότερες νέες επιχειρήσεις συστάθηκαν για να αντιμετωπίσουν καταστάσεις σύγκρουσης στο εσωτερικών κρατών και όχι μεταξύ κρατών. Από τις 5 ειρηνευτικές επιχειρήσεις που υπήρχαν το 1988, οι τέσσερις σχετιζόνταν με διακρατικές συγκρούσεις (inter-state wars) και μόνο μία με ενδοκρατική σύγκρουση (intra-state conflict). Από τις 21 επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν μετά και μέχρι το 1992, μόνο οκτώ σχετιζόνταν με διακρατικές συγκρούσεις, ενώ 13 (δηλ. το 62%) με εσωτερικές συγκρούσεις. Από τις 11 επιχειρήσεις που ξεκίνησαν από το 1992 εκτός από 2, οι υπόλοιπες (δηλ. το 82%) αφορούν σε καταστάσεις ενδοκρατικών συγκρούσεων.²⁹

Η ραγδαία διεύρυνση του πεδίου των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και η ελλιπής θεωρητική επεξεργασία των εννοιών, σε συνδυασμό με τα πρακτικά ζητήματα που

²⁷ Για μια θεωρητική προσέγγιση των σύγχρονων ειρηνευτικών επιχειρήσεων δείτε, A.B. Fetherston, *Towards a Theory of United Nations Peacekeeping*, St. Martin's Press, New York 1994.

²⁸ Wolfgang Biermann, *Old UN Peacekeeping Principles and New Conflicts: Some Ideas to Reduce the Troubles of Post-Cold War Peace Missions*, European Security, Vol. 4, Spring 1995.

²⁹ Report of the Secretary General on the Work of the Organization, Supplement to An Agenda for Peace: Position Paper of the Secretary General on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations, A/50/60 – S/1995/1, 3 January 1995.

ανέκυψαν κατά την διεξαγωγή επιχειρήσεων αλλά και η περιορισμένη αποτελεσματικότητα ορισμένων από αυτές, συνέβαλαν στη δημιουργία μιας σύγχυσης σε πολλαπλά επίπεδα. Παράλληλα η ανάγκη για υλοποίηση ενός μεγάλου αριθμού αποφάσεων του ΟΗΕ στο πλαίσιο ειρηνευτικών αποστολών (όπως εμπάργκο όπλων, ζώνες απαγόρευσης πτήσεων, ασφαλείς περιοχές κλπ) υποχρέωσε τον ΟΗΕ να ζητήσει τη συνδρομή περιφερειακών οργανισμών ασφάλειας, κυρίως του ΝΑΤΟ, αλλά και της ΕΕ. Η συνεργασία αυτή δημιούργησε αρκετά προβλήματα που επέτειναν την προαναφερόμενη σύγχυση.³⁰

Η διάλυση ενός πολυεθνικού κράτους στο οποίο η ύπαρξη μια κεντρικής εξουσίας λειτουργούσε ως ενοποιητικός παράγοντας εδαφικά κοινωνικά κτλ έφερε στο προσκήνιο μια νέα μορφή σύγκρουσης. Οι εμφύλιες πλέον συρράξεις έγιναν περισσότερες από τις διακρατικές και είχαν τη μορφή διεθνικής σύγκρουσης.³¹

³⁰ Και στην Ελλάδα η εικόνα για την πραγματική φύση των υπόψη αποστολών υπήρξε συγκεχυμένη, όπως αποδεικνύεται από τα κατωτέρω δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα απαντήσεων στην καθημερινή ενημέρωση δημοσιογράφων την περίοδο 1999: «Ερώτηση: Τελικά, υπάρχει διασύνδεση ανάμεσα στους ΝΑΤΟϊκούς βομβαρδισμούς και την ειρηνευτική, όπως την ονομάζετε, επιχείρηση; Απάντηση: Και υπάρχει και δεν υπάρχει. Το ότι είναι δυνάμεις οι οποίες ανήκουν στο ΝΑΤΟ, την ώρα που το ΝΑΤΟ έχει εξαπολύσει αυτές τις πολεμικές επιχειρήσεις, μέσω βομβαρδισμών, αντιλαμβάνεστε πως αυτομάτως η απάντηση είναι πως, ναι, υπάρχει σχέση. Από την άλλη έχουμε χερσαίες δυνάμεις, οι οποίες παραμένουν μακριά από το θέατρο του πολέμου, δεν συμμετέχουν σε πολεμικές επιχειρήσεις και έχουν άλλη αποστολή. Με αυτή την έννοια, δεν έχουν σχέση με τις πολεμικές επιχειρήσεις. Αρα, λοιπόν, υπάρχει αυτή η διπλή όψη». (Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Αθήνα, 5 Απριλίου 1999). «Ερώτηση: Είπατε ότι η συμμετοχή της Ελλάδας θα συναρτηθεί από τη δύναμη με την οποία θα συμμετέχουν οι άλλες χώρες. Δεν θα εξαρτηθεί, όμως, και από το χαρακτήρα της αποστολής της ειρηνευτικής αυτής δύναμης; Και το ρωτώ αυτό γιατί ο εκπρόσωπος του ΝΑΤΟ, χθες, είπε ότι η ειρηνευτική αυτή δύναμη ενδεχομένως να λάβει μέρος και σε κάποιες στρατιωτικές επιχειρήσεις. Απάντηση: Τώρα, ειρηνευτική δύναμη σε στρατιωτικές επιχειρήσεις, δεν υπάρχει, συνήθως. Από και πέρα η θέση της ελληνικής κυβέρνησης είναι σαφής: Δεν έχουμε οποιαδήποτε συμμετοχή σε τέτοιου είδους στρατιωτικές επιχειρήσεις. Είναι σαφές ότι η θέση μας θα συναρτηθεί με τις θέσεις των άλλων χωρών, γιατί -αντιλαμβάνεστε και εσείς- θα πρέπει να δούμε ποιες άλλες χώρες επιθυμούν να λάβουν μέρος σε μια τέτοια αποστολή και ποιόν αριθμό ανδρών κάθε μια είναι διατεθειμένη να προσφέρει». (Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Αθήνα, 26 Μαΐου 1999).

³¹ Herfried Munkler, Οι νέοι πόλεμοι. Νέοι εχθροί και νέες μορφές πολέμου, Αθήνα Κατσανιώτης, 2005 σελ. 37.

1.3 Τυπολογία και Γενικές Αρχές των Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης

Ο όρος Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης χρησιμοποιείται για να αποτυπώσει το σύνολο των διαφορετικών τύπων επιχειρήσεων που σταδιακά η πρακτική του ΟΗΕ προσέθετε στην εργαλειοθήκη του ειρηνευτικού θεσμού της παρέμβασης για την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Πρόκειται δηλαδή για πολύλειτουργικές επιχειρήσεις υποστήριξης ειρηνευτικών διαδικασιών.³²

Ο ΟΗΕ διατηρεί την πρωταρχική ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 του Χάρτη για να επιτευχθεί αυτό τα Ηνωμένα Έθνη οφείλουν «να παίρνουν αποτελεσματικά συλλογικά μέτρα για να προλαβαίνουν και να απομακρύνουν κάθε απειλή της ειρήνης και για να καταστέλλουν κάθε επιθετική ενέργεια ή άλλης μορφής παραβίαση της ειρήνης ...». Στα Κεφάλαια VI και VII, που τιτλοφορούνται «Ειρηνική Διευθέτηση Διαφορών» και «Ενέργειες σε περίπτωση απειλής εναντίον της Ειρήνης, Διαταράξεως της Ειρήνης και Επιθετικών Ενεργειών» αντίστοιχα, καταγράφονται τα προβλεπόμενα μέτρα για την υποστήριξη της ειρήνης.

Απόλυτη ομοιομορφία με το άρθρο 1 του Χάρτη είναι και οι γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της ένωσης (ΕΕ) στο άρθρο 21.³³

Ωστόσο ο ΟΗΕ στην δράση του αυτή συναντά περιορισμούς που θέτει ο ίδιος ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, καθώς σε κάθε περίπτωση ο Οργανισμός οφείλει να σεβαστεί την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα και εθνική ενότητα των κρατών.³⁴ Επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο 39 του Χάρτη,³⁵ το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αποφαινεται αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη, διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια και θα κάνει συστάσεις ή θα αποφασίζει ποια μέτρα θα λαμβάνονται

³² Συχνά ο όρος, κυρίως στις ΗΠΑ, αποδίδεται και ως Στρατιωτικές αλλά Μη-Πολεμικές Επιχειρήσεις (Military Operations other than War – MOOTW). Ωστόσο ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για να διαφοροποιήσει τις πολεμικές επιχειρήσεις (War Operations) από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν με στρατιωτικές δυνάμεις αλλά δεν έχουν αντικειμενικό σκοπό τον πόλεμο. Σε αυτή την κατηγορία πέραν των Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης εντάσσονται και οι Ανθρωπιστικές Επιχειρήσεις.

³³ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2,2(Γ) των Γενικών διατάξεων για την εξωτερική δράση της ένωσης. «τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, με τις αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του Χάρτη των Παρισίων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν τα εξωτερικά σύνορα.»

³⁴ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του Χάρτη των ΗΕ, «Ο Οργανισμός βασίζεται στην αρχή της κυριαρχίας ισότητας όλων των μελών του» και στην παράγραφο 7 «Καμία διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα δίνει στα Ηνωμένα Έθνη το δικαίωμα να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους». Charter of the United Nations, Published by the United Nations Department of Public Information.

³⁵ Το άρθρο 39 στο Κεφάλαιο 7 του Χάρτη, αναφέρει: «Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αποφαινεται αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη διατάραξη της ειρήνης ή επιθετική ενέργεια ...».

σύμφωνα με τα Άρθρα 41³⁶ και 42. Σύμφωνα με το άρθρο 42³⁷ μόνο αυτό νομιμοποιείται να ενεργοποιήσει τη διαδικασία ανάληψης στρατιωτικής δράσης για την διαφύλαξη ή αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και κατά κανόνα στην περίπτωση εκείνη που όλα τα ειρηνικά μέσα έχουν αποτύχει.³⁸

Στο βαθμό που ο ΟΗΕ στερείται ίδιων δυνάμεων, σύμφωνα με το άρθρο 43, τα κράτη μέλη «αναλαμβάνουν να θέτουν στη διάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας, όποτε το ζητήσει και σύμφωνα με τους όρους της ειδικής συμφωνίας ή συμφωνιών, τις ένοπλες δυνάμεις, τη βοήθεια και τις διευκολύνσεις, ...». Το άρθρο αυτό ωστόσο δεν δίνει λύση στο πρόβλημα καθώς η ύπαρξη αυτών των συμφωνιών δεν εγγυάται ότι ο ΟΗΕ θα μπορέσει να διεκπεραιώσει μια συγκεκριμένη επιχείρηση.³⁹

Σε αυτό το πλαίσιο ο ΟΗΕ υποχρεώθηκε να εφαρμόσει μια διαφορετική πρακτική. Έτσι στην περίπτωση του πολέμου στον Περσικό Κόλπο το 1991, ο ΟΗΕ εξουσιοδότησε πολυεθνική δύναμη υπό την διοίκηση των ΗΠΑ να χρησιμοποιήσει βία προκειμένου να εξαναγκάσει το Ιράκ να αποχωρήσει από το Κουβέιτ.⁴⁰ Σε μια άλλη περίπτωση, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη ο ΟΗΕ ενεργοποίησε το Κεφ. VIII του Χάρτη που επιγράφεται «Περιφερειακές Συμφωνίες», εξουσιοδοτώντας το ΝΑΤΟ να αναλάβει δράση.

Ο σαφής διαχωρισμός των επιχειρήσεων αυτών (στις οποίες γίνεται μνεία ανωτέρω) κρίθηκε σκόπιμος, αφενός για να διαλυθεί η σύγχυση σε ότι αφορά τη διαφορετικότητα του κάθε τύπου επιχείρησης και αφετέρου για να καταστούν σαφέστερες οι αρχές που διέπουν τον κάθε ένα τύπο.

Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις δύο Εκθέσεις του ΓΓ που συνέβαλαν στον εμπλουτισμό του ειρηνευτικού θεσμού (δηλ. τον Οδηγό για την Ειρήνη του 1992 και το συμπληρωματικό έγγραφο του 1995) καθώς επίσης και την Έκθεση του Προέδρου της Επιτροπής των Η.Ε. για τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις L. Brahimi, η κατηγοριοποίηση των Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης έχει ως ακολούθως:⁴¹

³⁶ Το άρθρο 41 στο κεφάλαιο 7 του Χάρτη αναφέρει : Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να αποφασίζει ποια μέτρα ή που δε συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση ένοπλης δύναμης - θα λαμβάνονται για να εξασφαλίζουν την εκτέλεση των αποφάσεών του, και μπορεί να καλεί τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών να εφαρμόζουν αυτά τα μέτρα. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν πλήρη ή μερική διακοπή των οικονομικών σχέσεων, των σιδηροδρομικών, θαλάσσιων, εναέριων, συγκοινωνιών, των ταχυδρομικών, τηλεγραφικών, ραδιοφωνικών και άλλων μέσων επικοινωνίας, καθώς και τη διακοπή διπλωματικών σχέσεων.

³⁷ Το άρθρο 42 στο Κεφάλαιο 7 του Χάρτη, αναφέρει: «Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας κρίνει ότι τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 41 θα ήταν ανεπαρκή ή ότι έχουν αποδειχτεί ανεπαρκή, μπορεί να προχωρήσει με αεροπορικές, θαλάσσιες ή χερσαίες δυνάμεις στην ανάληψη της δράσης που θα ήταν αναγκαία για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης.»

³⁸ Καταστατικός χάρτης των Ηνωμένων εθνών στο διαδίκτυο : https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10

³⁹ Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ το 1994 το Συμβούλιο Ασφαλείας είχε αποφασίσει να επεκτείνει την αποστολή των Η.Ε. στη Ρουάντα (UNAMIR), ούτε ένα από τα 19 κράτη που εκείνη τη στιγμή είχαν δεσμευτεί με σχετικές συμφωνίες δεν διέθεσε στρατιωτικό δυναμικό.

⁴⁰ G. Kemp, *The Gulf Crisis: diplomacy or force?*, Survival, No 6, 1990. Επίσης, Λ. Λιβάνη, Αλ. Σισιλιάνος, Α. Σκόρδας (επιμ.), *Διεθνείς κρίσεις και παρέμβαση της διεθνούς οργανώσεως. Περσικός Κόλπος και τέρως Γιουγκοσλαβία, Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994*, σελ. 13-235.

⁴¹ Με βάση τα ακόλουθα κείμενα του ΟΗΕ: *An Agenda for Peace, Preventive Diplomacy, Peace-making and Peace-keeping, Report of the Secretary-general pursuant to the statement by the Summit meeting of the Security Council on January 1992, UN DOC. A/47/277-5/24111, 17 June 1992. Report of the Secretary General on the Work of the Organization, Supplement to An Agenda for Peace: Position*

Προληπτική Διπλωματία (Preventive Diplomacy) και Επιχειρήσεις Προληπτικής Ανάπτυξης Δυνάμεων (Preventive Deployment Operations): Η Προληπτική Διπλωματία αναπτύσσεται πριν την έναρξη των ενόπλων συγκρούσεων ή μετά την έναρξή τους με σκοπό την αποτροπή της κλιμάκωσής τους ή /και τον περιορισμό της εξάπλωσής τους. Από στρατιωτικής πλευράς η δραστηριότητα αυτή υποστηρίζεται με επιχειρήσεις προληπτικής ανάπτυξης δυνάμεων (οι οποίες έχει επικρατήσει να χαρακτηρίζονται ως Επιχειρήσεις Αποτροπής Συγκρούσεων – Conflict Prevention Operations).

Ο ΟΗΕ και συνεπώς και κανένας άλλος οργανισμός ασφάλειας δεν μπορεί να επιβάλλει προληπτικά μέτρα χωρίς τη συναίνεση των μερών. Στην περίπτωση δε, ενδοκρατικών συγκρούσεων τα όποια μέτρα θα πρέπει να είναι συμβατά με την πρόβλεψη του άρθρου 2 παράγραφος 7 του Χάρτη του ΟΗΕ.⁴²

Επιχειρήσεις Αποκατάστασης (ή Εγκαθίδρυσης) της Ειρήνης (Peace-making Operations): οι επιχειρήσεις αυτές διεξάγονται όταν έχουν ήδη ξεσπάσει οι ένοπλες συγκρούσεις και στοχεύουν στην επίτευξη εκεχειρίας ή ειρηνικού διακανονισμού. Κρίσιμο στοιχείο που προσδιορίζει το χαρακτήρα αυτών των επιχειρήσεων είναι η συναίνεση των μερών για αποδοχή της ειρηνευτικής δύναμης.

Επιχειρήσεις Διατήρησης της Ειρήνης (Peace-keeping Operations): οι επιχειρήσεις αυτού του τύπου αφορούν στην ανάπτυξη δυνάμεων με σκοπό την επιτήρηση και την υλοποίηση μιας ειρηνευτικής συμφωνίας. Βασικές αρχές διεξαγωγής των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης είναι:

- Η συναίνεση των μερών της σύγκρουσης ή του κράτους που βρίσκεται σε συγκρουσιακή κατάσταση.
- Η αμεροληψία της ειρηνευτικής δύναμης απέναντι στα εμπλεκόμενα μέρη.
- Η μη χρήση βίας, παρά μόνο για λόγους αυτοάμυνας.

Ορισμένες επιχειρήσεις των Η.Ε, που σχετίζονταν με την προστασία ανθρωπιστικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια συγκρούσεων, την προστασία πολιτών εντός «ασφαλών περιοχών» και την πίεση των εμπλεκόμενων μερών να καταλήξουν σε συμφωνία, όπως αυτές στη Σομαλία και την Βοσνία-Ερζεγοβίνη, παραβίασαν τις ανωτέρω αρχές. Οι επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης είναι ασύμβατες με τη χρήση βίας στο βαθμό που στηρίζονται στη συναίνεση των εμπλεκόμενων μερών.

Σε ότι αφορά τη Διοίκηση και τον Έλεγχο (command and control) των επιχειρήσεων αυτών, διακρίνονται τρία επίπεδα εξουσίας:

Paper of the Secretary General on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations, A/50/60 – S/1995/1, 3 January 1995. General Assembly – Security Council, Comprehensive Review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects (Brahimi Report), A/55/305 – S/2000/809, 21 August 2000.

⁴² Άρθρο 2 παράγραφος 7 του Χάρτη «Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα δίνει στα Ηνωμένα Έθνη το δικαίωμα να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους και δε θα αναγκάζει τα Μέλη να υποβάλλουν τέτοια θέματα για ρύθμιση σύμφωνα με τους όρους αυτού του Χάρτη. Η αρχή όμως αυτή δεν πρέπει να εμποδίζει την εφαρμογή των εξαναγκαστικών μέτρων που προβλέπονται από το Κεφάλαιο 7»

- Ο συνολικός πολιτικός έλεγχος, που ανήκει στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.
- Η εκτελεστική διοίκηση που ανήκει στο Γ.Γ. του ΟΗΕ.
- Η διοίκηση στο πεδίο μάχης που ανατίθεται από το Γ.Γ. στον αρχηγό της αποστολής (chief of the mission).⁴³

Η διάκριση των αρμοδιοτήτων σε αυτά τα επίπεδα της διοίκησης, αποτυπώνει και το καθεστώς των σχέσεων μεταξύ του ΟΗΕ και άλλων περιφερειακών οργανισμών ασφάλειας, όπως για παράδειγμα το ΝΑΤΟ, στις περιπτώσεις εκείνες που συμμετέχουν σε μια επιχείρηση.

Επιχειρήσεις Οικοδόμησης (ή Εδραίωσης) της Ειρήνης (Peace-building Operations): Αυτές αποσκοπούν στη δημιουργία δομών για τη θεσμοποίηση και αποκρυστάλλωση της ειρήνης, στη δημιουργία δηλαδή ενός νέου κλίματος. Αν και η έννοια της οικοδόμησης της ειρήνης συχνά σχετίζεται με την μετά την σύγκρουση εποχή (μεταπολεμική εδραίωση της ειρήνης), μπορεί ωστόσο να αποτελέσει και εργαλείο της προληπτικής διπλωματίας. Ως αποστολές μιας επιχείρησης οικοδόμησης της ειρήνης ορίζονται:

- Η αποστρατικοποίηση και ο αφοπλισμός εμπολέμων.
- Η κατάσχεση – καταστροφή των Όπλων.
- Η αποκατάσταση της τάξης.
- Ο επαναπατρισμός προσφύγων.
- Η μεταρρύθμιση των κρατικών θεσμών.
- Η βελτίωση των θεσμών της αστυνομίας και των δικαστικών αρχών.
- Η επιτήρηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Η βελτίωση και επίβλεψη των εκλογικών διαδικασιών.
- Η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Οι επιχειρήσεις οικοδόμησης της ειρήνης είναι δυνατό να αναπτυχθούν σε δύο διαφορετικές καταστάσεις. Πρώτον, αφού έχει επιτευχθεί η ειρηνευτική συμφωνία και η επιτήρηση της συμμόρφωσης με της όρους της συμφωνίας έχει ανατεθεί ήδη σε μια επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης (peace-keeping operation). Δεύτερον, να αναπτυχθεί σε συνέχεια μιας ενδεχόμενης (προληπτικά) ή παρελθούσας (αποτρεπτικά) σύγκρουσης, χωρίς την παράλληλη ύπαρξη επιχείρησης διατήρησης της ειρήνης. Και οι επιχειρήσεις αυτού του τύπου εξαρτούν την ύπαρξή τους από τη συναίνεση των μερών.

Επιχειρήσεις Επιβολής της Ειρήνης (Peace Enforcement Operations): Σύμφωνα με τον «Οδηγό για την Ειρήνη» το Σ.Α. οφείλει να εξετάζει τη χρήση μονάδων επιβολής της ειρήνης σε σαφώς καθορισμένες συνθήκες και με προδιαγεγραμμένη αποστολή. Ειδικότερα το κείμενο κάνει αναφορά σε καταπαύσεις πυρός που έχουν συναφθεί και παραβιάζονται και όπου απαιτείται η αποστολή δυνάμεων για την αποκατάσταση και διαφύλαξη της εκεχειρίας. Επίσης προβλέπει ότι παρόμοιες μονάδες θα πρέπει να προσφέρονται από τα κράτη μέλη, με αίτημα του Συμβουλίου Ασφαλείας και να αποτελούνται από εθελοντές βαρύτερα οπλισμένους

⁴³ Ειδικότερα ο Γ.Γ. ορίζει α) τον Διοικητή της Δύναμης, που είναι στρατιωτικός από κράτος που αποτελεί μέρος της σύγκρουσης και β) τον Πολιτικό Σύμβουλο του ΟΗΕ. Ως αρχηγός της αποστολής τοποθετείται ο ένας εκ των δύο.

από όσο είναι τα μέλη των ειρηνευτικών δυνάμεων. Σύμφωνα με τον Γ.Γ. οι μονάδες επιβολής της ειρήνης προβλέπονται ως προσωρινό μέτρο από το άρθρο 40 του Χάρτη, μπορούν δε να ενεργοποιηθούν πριν τη λήψη ειρηνικών ή άλλων εξαναγκαστικών μέτρων.⁴⁴

Το 1950, το Σ.Α. εξουσιοδότησε μια ομάδα πρόθυμων κρατών-μελών (group of willing member states) να αναλάβουν εξαναγκαστική δράση στην κρίση της Κορέας. Η ίδια πρακτική επανήλθε μετά από 40 χρόνια, το 1990 στην κρίση του Ιράκ. Στην περίπτωση της Σομαλίας και της Ρουάντας το Σ.Α. εξουσιοδότησε ομάδα κρατών να προχωρήσουν στη χρήση βίας (αν αυτό ήταν απαραίτητο) προκειμένου να δημιουργήσουν τις απαραίτητες συνθήκες για την διεξαγωγή Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Ανακούφισης (Humanitarian Relief Operations) του ανθρώπινου πόνου. Αντίστοιχη εξουσιοδότηση υπήρχε και στην περίπτωση της Αϊτής προκειμένου να επιτευχθεί η αποκατάσταση της δημοκρατίας.

Στην κρίση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης η εξουσιοδότηση του Σ.Α., μέσω των κρατών-μελών τελικά στο ΝΑΤΟ, αφορούσε: στη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το καθεστώς της απαγόρευσης πτήσεων, στην υποστήριξη της διεκπεραίωσης της εντολής των ειρηνευτικών δυνάμεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία συμπεριλαμβανομένης και της προστασίας των στρατιωτών αν δέχονταν επίθεση, και τέλος στην αποτροπή επιθέσεων εναντίον των «ασφαλών περιοχών» (safe areas).

Συνοψίζοντας λοιπόν, ως βασικές αρχές των επιχειρήσεων επέμβασης του ΟΗΕ σε μια κρίση αναδεικνύονται η συναίνεση των μερών, η αμεροληψία και η μη χρήση βίας (πλην της αυτοάμυνας). Εξαιρέση αποτελούν οι επιχειρήσεις Επιβολής της Ειρήνης, κατά τις οποίες εκλείπει η ανάγκη για συναίνεση των μερών και επιτρέπεται η χρήση βίας για την επίτευξη του σκοπού της επιχείρησης.

Την πρωτοβουλία για την ενεργοποίηση τέτοιων παρεμβάσεων διατηρεί ο ΟΗΕ, ο οποίος με σχετική εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας ενεργοποιεί τη διαδικασία. Ωστόσο και περιφερειακοί οργανισμοί έχουν αντίστοιχη δυνατότητα στο βαθμό που μια τέτοια αρμοδιότητα τους αποδίδεται από το καταστατικό τους, δεν αντιβαίνει στις αρχές του Χάρτη του ΟΗΕ και το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν κρίνει απαραίτητο να επιληφθεί το ίδιο της καταστάσεως.⁴⁵

⁴⁴ Το άρθρο 40 του Κεφ. VII προβλέπει: «Το Συμβούλιο Ασφαλείας, για να εμποδίσει επιδείνωση της καταστάσεως, μπορεί, πριν να κάνει τις συστάσεις ή πριν να αποφασίσει για τα μέτρα που προβλέπονται από άρθρο 39, να καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμορφωθούν με προσωρινά μέτρα που αυτό κρίνει αναγκαία ή επιθυμητά».

⁴⁵ Για μια παρουσίαση των σχέσεων του ΟΗΕ με περιφερειακούς οργανισμούς δείτε, Luisa Vierucci, WEU: A regional Partner of the United Nations?, Chaillot papers 12, Institute for security Studies, December 1993. Επίσης, Θεόδωρος Χριστοδουλίδης, Η «Σύμπραξη για της Ειρήνη»: Η συνεργασία του ΟΗΕ και των περιφερειακών οργανισμών στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VIII του Χάρτη, στο Θ. Χριστοδουλίδης και Δ. Μπουραντώνης (επιμ.), Ο ΟΗΕ στο Κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής Εποχής, εκδ. Σιδέρη, Αθήνα 1998, σελ. 207-239.

1.4 Διεθνείς Επεμβάσεις: Ο Πρωταρχικός Ρόλος του ΟΗΕ υπό Αμφισβήτηση.

Οι νατοϊκοί βομβαρδισμοί κατά της Γιουγκοσλαβίας δημιούργησαν ένα αρνητικό προηγούμενο, στην μεταψυχροπολεμική περίοδο, επέμβασης εναντίον ενός κυρίαρχου κράτους χωρίς να έχει προηγηθεί ρητή εξουσιοδότηση από τα Ηνωμένα Έθνη.⁴⁶ Αν και το NATO υποστήριξε ότι η δράση του νομιμοποιούνταν από τα ψηφίσματα που είχαν προηγηθεί, είναι γεγονός ότι η νατοϊκή δράση έθεσε μία σειρά ερωτημάτων αναφορικά με την νομιμότητα των επεμβάσεων στα εσωτερικά ζητήματα ενός κράτους, ακόμα και όταν αυτό εφαρμόζει πολιτικές εθνικής εκκαθάρισης.

Το ζήτημα δεν είναι νέο, αλλά εξακολουθεί να εκκρεμεί. Στη Βοσνία, όπου τα Ηνωμένα Έθνη διαδραμάτισαν έναν κεντρικό διαμεσολαβητικό ρόλο, ο ΓΓ Β. Β. Ghali είχε επισημάνει ότι μόνο το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ έχει την αρμοδιότητα να εγκρίνει την χρήση βίας,⁴⁷ πείθοντας έτσι σε εκείνη τη χρονική στιγμή τις ΗΠΑ να υπαναχωρήσουν από την αρχική απαίτηση να τους δοθεί το δικαίωμα να ενεργούν με πρωτοβουλία τους.⁴⁸

Η διαφωνία αυτή ΟΗΕ και ΗΠΑ τροφοδότησε τον προβληματισμό για το νομικό πλαίσιο των διεθνών επεμβάσεων και έθεσε ένα μεγάλο ερωτηματικό για τις διεθνείς επεμβάσεις του μέλλοντος. Στο εσωτερικό της Συμμαχίας, αποκρυσταλλώθηκαν τρεις θέσεις επί του ζητήματος έτσι όπως εκφράστηκαν από την Γαλλία, την Γερμανία και την Βρετανία.

Έτσι, ο Γάλλος Υπουργός Εξωτερικών Η. Vedrine επέμενε ότι οι αποστολές που απαιτούν τη χρήση βίας πρέπει να διεξάγονται υπό την αιγίδα των Η.Ε. Ο Γερμανός Καγκελάριος G. Schroeder κράτησε μία ενδιάμεση στάση: *«Οι στρατιωτικές αποστολές εκτός περιοχής NATO πρέπει να βασίζονται σε μια σαφή εξουσιοδότηση βάσει του διεθνούς δικαίου. Αυτή η αρχή μπορεί να εγκαταλειφθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις: για να αποτρέψει τις ανθρωπιστικές καταστροφές και τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλ. όταν απαιτείται επείγοντως άμεση δράση για ανθρωπιστικούς λόγους»*.⁴⁹

Στο άλλο άκρο βρέθηκε ο Βρετανός ΥΠΕΞ Robin Cook που τόνισε ότι ενώ η στρατιωτική επέμβαση πρέπει πάντα να είναι η τελευταία λύση, *«έχουμε την κοινή ευθύνη να ενεργήσουμε όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με γενοκτονίες, μαζική μετατόπιση πληθυσμών ή σημαντικές παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Όταν συμβαίνουν τέτοιες αγριότητες, το να είσαι παθητικός απέναντι σε τέτοια γεγονότα, σημαίνει ότι αυτά θα επαναληφθούν»*.⁵⁰

⁴⁶ Ασφαλώς το φαινόμενο δεν είναι νέο. Ωστόσο μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου οικοδομήθηκε μια γενικότερη συναίνεση σύμφωνα με την οποία οποιαδήποτε επέμβαση μπορεί να νομιμοποιηθεί μόνο από τον ΟΗΕ. Για μια ανάλυση του φαινομένου δείτε, S. Neil MacFarlane, *Intervention in Contemporary World Politics*, Adelphi Paper 350, International Institute for Strategic Studies, New York 2002.

⁴⁷ "US Asks Allies to Broaden Threats against Serb Forces", *The New York Times*, August 6, 1993.

⁴⁸ "Serbs Must Withdraw Promptly Or Face Air Strikes, US Insists", *The New York Times*, August 12, 1993.

⁴⁹ Document 1637, Assembly of Western European Union, *The NATO Summit and its Implications for Europe*, Defence Committee, 15 March 1999, σελ. 9.

⁵⁰ "World Leaders Argue Over Rights Abuser", *Reuters*, September 21, 1999.

Ταυτόχρονα το όλο ζήτημα προκάλεσε αντιδράσεις και σε διεθνές επίπεδο. Η Ρωσία και η Κίνα υποστήριξαν ότι οι τα αεροπορικά πλήγματα του ΝΑΤΟ εναντίον της Γιουγκοσλαβίας παραβίαζαν το διεθνές δίκαιο και υπονόμειαν τον Χάρτη των Η.Ε, ο οποίος προβλέπει την προηγούμενη έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας για την χρήση βίας εναντίον ενός κυρίαρχου κράτος. Ως μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε, δήλωσαν αντίθετοι *«στην αντικατάσταση του διεθνούς δικαίου από την πολιτική ισχύος, την προσφυγή στη βία, και την κατάλυση της εθνικής κυριαρχίας χρησιμοποιώντας φιλοσοφίες που τοποθετούν έννοιες όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρωπιστική επέμβαση, υπεράνω της εθνικής κυριαρχίας»*. Προσέθεσαν επίσης ότι το καθεστώς και η λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν θα πρέπει να τίθεται υπό αμφισβήτηση κάτω από οποιοδήποτε περίσταση.⁵¹

Οι δύο χώρες απέρριψαν έντονα το υπό εξέλιξη δυτικό δόγμα, που φάνηκε να αναδύεται στις κρίσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία και στην Ρουάντα, βάσει του οποίου η κυριαρχία δεν παρέχει πλέον κάλυψη για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ότι η διεθνής κοινότητα έχει ένα ηθικό καθήκον να προστατεύσει τους πολίτες από κυβερνήσεις που κάνουν καταχρήσεις. Οι δύο πλευρές μάλιστα σε κοινό ανακοινωθέν τους τόνισαν ότι θα αντιστρατεύονταν τη *«χρήση προφάσεων όπως αυτών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρωπιστικής επέμβασης για να καταστρέψουν την κυριαρχία των ανεξάρτητων κρατών.»*⁵²

Πέρα ωστόσο από τις δύο αυτές χώρες, έντονη αντίθεση εκδηλώθηκε και από άλλα κράτη, καθώς η εντύπωση που δημιουργήθηκε ήταν ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες και το ΝΑΤΟ είχαν αγνοήσει κατά ένα μεγάλο μέρος τα Ηνωμένα Έθνη και την διεθνή κοινή γνώμη κατά την έναρξη των επιχειρήσεων. *«Το ΝΑΤΟ βομβαρδίζει στα τυφλά την Γιουγκοσλαβία»*, δήλωσε ο Ινδός πρωθυπουργός Atal Bihari Vajpayee για να επισημάνει ότι *«Εκεί διεξάγεται ένας χορός της καταστροφής. Χιλιάδες άνθρωποι καθίστανται άστεγοι. Και τα Ηνωμένα Έθνη είναι βουβός μάρτυρας σε όλα αυτά. Είναι έργο του ΝΑΤΟ να αποτρέψει τον πόλεμο ή να τον τροφοδοτήσει;»*.⁵³

Υπό την διεθνή αυτή πίεση, στο ανακοινωθέν της Συνόδου Κορυφής της Ουάσιγκτον για τα 50 χρόνια του ΝΑΤΟ, διακηρυσσόταν ότι οι σύμμαχοι *«αναγνωρίζουν την κύρια ευθύνη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.»*. Ενώ όμως ο Γάλλος Πρόεδρος Chirac έσπευσε να χαιρετήσει αυτήν την διατύπωση ως *«θρίαμβο της γαλλικής διπλωματίας»*, στην άλλη όχθη του ατλαντικού Αμερικανοί αξιωματούχοι δήλωναν ότι η παραπάνω θέση είναι ουσιαστικά χωρίς νόημα, καθώς δεν είναι απαραίτητο η Συμμαχία να λαμβάνει ρητή εντολή από το Συμβούλιο Ασφαλείας για στρατιωτικές ενέργειες πέρα από την περιοχή ευθύνης του.⁵⁴

Αν και το ζήτημα παρέμενε εκκρεμές, αυτό που καταδείχθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης Κοσόβου ήταν ότι οι ΗΠΑ, αν και δεν μπορούσαν να επιτύχουν αποτελεσματική πολυμερή συνεργασία εκτός πλαισίου Ηνωμένων Εθνών, επιθυμούσαν να χαράξουν μια πολιτική λήψης και εφαρμογής αποφάσεων εκτός του

⁵¹ "Yeltsin Flies Home, Lifted by China's Support", The New York Times, December 10, 1999.

⁵² "Yeltsin Flies Home, Lifted by China's Support", The New York Times, December 10, 1999.

⁵³ "Bombing of Yugoslavia Awakens Anti-U.S. Feeling Around World", The Washington Post, May 18, 1999.

⁵⁴ "NATO Widens Security 'Map'", The Washington Post, April 25, 1999.

ΟΗΕ.⁵⁵ Η ίδια διαπίστωση εξακολούθησε να ισχύσει σε μεγάλο βαθμό και στην περίπτωση της ανάληψης δράσης από τις ΗΠΑ εναντίον του Αφγανιστάν, μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001. Σημειώνεται ότι οι ΗΠΑ απέφυγαν με επιμέλεια να αναγάγουν ακόμα και το ΝΑΤΟ στον κύριο μοχλό της αντίδρασης τους απέναντι στη νέα ασύμμετρη απειλή που αντιμετώπιζαν (και εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν). Και αυτό παρά το ότι το ΝΑΤΟ ομόφωνα διακήρυξε ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις κατά των ΗΠΑ εκλαμβάνονται ως επίθεση εναντίον όλων των μελών της Συμμαχίας, ενεργοποιώντας έτσι την αμυντική συμμαχική ρήτρα του άρθρου 5.

Στην πραγματικότητα, το ΝΑΤΟ κρατήθηκε έξω από τον πρώτο πόλεμο του 21ου αιώνα. Αν και τότε μπορεί να μην ήταν σαφές γιατί οι ΗΠΑ προτίμησαν να μην επιλέξουν μία νατοϊκή επιχείρηση, αλλά προτίμησαν να ζητήσουν την υποστήριξη μεμονωμένων συμμάχων – κυρίως της Βρετανίας, για περιορισμένη βοήθεια, ο λόγος δεν είναι δύσκολο να εντοπισθεί. Οι ΗΠΑ επιθυμούσαν να αποφύγουν τις περιπλοκές που αναμφίβολα παρουσιάζονται μέσα από τις διδαλώδεις συμμαχικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων (όπως φάνηκε στο Κόσοβο το 1999) σε πολυεθνικές στρατιωτικές επιχειρήσεις όπου ο ΟΗΕ πρέπει να έχει ένα ρόλο.⁵⁶

Η τελευταία επέμβαση των ΗΠΑ στο Ιράκ, έθεσε και πάλι το ζήτημα της νομιμοποίησης τέτοιων επεμβάσεων. Ωστόσο και παρά τις οξύτερες αντιδράσεις του ΟΗΕ, της Ευρώπης, της Ρωσίας, της Κίνας και του Αραβικού κόσμου, οι ΗΠΑ έφεραν σε πέρας την στρατιωτική επιχείρηση με την υποστήριξη της Βρετανίας και άλλων πρώην ανατολικών χωρών. Προβληματισμός αναδύεται στο κατά πόσο η προώθηση της δημοκρατίας και των οικονομικών μεταρρυθμίσεων επιφέρει το βέλτιστο αποτέλεσμα στο εσωτερικό των χωρών αυτών.

Σε αυτό το πλαίσιο, κοινό σημείο φαίνεται πλέον να αποτελεί η διαπίστωση ότι η πολιτική των ΗΠΑ στις κρίσεις του Κοσόβου, του Αφγανιστάν και του Ιράκ, δημιούργησε την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό του ρόλου του ΟΗΕ σε ζητήματα διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Όπως εύστοχα έχει παρατηρηθεί θα πρέπει:⁵⁷

- Με σαφήνεια να καθοριστεί η έννοια της απειλής, στην οποία αναφέρεται ο Χάρτης των Η.Ε.⁵⁸
- Να καταστούν ευδιάκριτα τα όρια των ζητημάτων που εμπίπτουν στην εσωτερική δικαιοδοσία των κρατών και άρα είναι απαγορευτικά για μια επέμβαση.⁵⁹

⁵⁵Michael Hirsh, "The Fall Guy. Washington's Self-Defeating Assault on the UN", Foreign Affairs, Vol. 78, Nu. 6, November/December 1999.

⁵⁶ "Bush agrees on need for tight Command Structure in any military action against Bin Laden", Financial Times, September 22, 2001.

⁵⁷ Δημήτρης Μπουραντώνης – Παναγιώτης Τσάκωνας, Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών σε Αναζήτηση της Παγκόσμιας Ειρήνης και Ασφάλειας στο Θ. Χριστοδουλίδης και Δ. Μπουραντώνης (επιμ.), Ο ΟΗΕ στο Κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής Εποχής, εκδ. Σιδέρη, Αθήνα 1998, σελ. 21-64.

⁵⁸ Στον Χάρτη του ΟΗΕ, η «απειλή για την ειρήνη» φαίνεται να είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της επιθετικής ενέργειας. Ωστόσο η παραδοσιακή απειλή με την εκδήλωση επιθετικών πράξεων φαίνεται να υπαναχωρεί σημαντικά δίνοντας τη θέση της σε νέες μορφές απειλών (όπως για παράδειγμα η τρομοκρατία) που χαρακτηρίζονται ως ασύμμετρες. Αν και το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει ερμηνεύσει την «απειλή για την ειρήνη» κατά διευρυμένο τρόπο, η ανάγκη επαναδιατύπωσης των απειλών στις οποίες αναφέρεται ο Χάρτης, εξακολουθεί να υφίσταται.

⁵⁹ Αρκετές φορές η δράση του ΟΗΕ έθεσε εν αμφιβόλω τη βασική αρχή της μη επέμβασης σε εσωτερικά ζητήματα των κρατών με την ανάληψη δράσης. Ενδεικτικά αναφέρεται η αποστολή της UNMIH στην

- Να επανακαθοριστούν οι σχέσεις του ΟΗΕ με τους περιφερειακούς οργανισμούς και να επέλθει μια σαφέστερη κατανομή αρμοδιοτήτων σε ζητήματα διεξαγωγής ειρηνευτικών επιχειρήσεων.

Για όσο καιρό το πλαίσιο παραμένει ασαφές οι μελλοντικές διεθνείς επεμβάσεις θα βρίσκονται στη γκρίζα περιοχή μεταξύ της νομιμότητας και μη νομιμότητας.

Μέχρι εδώ αναλύθηκε το φαινόμενο των επεμβάσεων στο παγκόσμιο επίπεδο, από την πλευρά κυρίως του ΟΗΕ. Στο επόμενο κεφάλαιο, το θέμα εστιάζεται σε ένα περιφερειακό Οργανισμό, αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον οποίο άλλωστε συμμετέχει και η Ελλάδα. Από την αρχή όμως πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι δράσεις για μια οργανωμένη διεθνή αντίδραση σε ανθρωπιστικές κρίσεις της ΕΕ συνάδουν με αυτές που έχουν αναλάβει τα Ηνωμένα Έθνη με σκοπό να στηριχθεί ο κεντρικός και συνολικός συντονιστικός ρόλος του ΟΗΕ.

Αϊτή, που με τις εντολές που είχε λάβει της ανετέθη η συμμόρφωση των τοπικών φατριών με την απαίτηση να επανέλθει στην εξουσία της χώρας ο ανατραπείς πρόεδρος Αριστίντ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Το Πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ

2.1 Η πορεία από την ΔΕΕ στην Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)

Το τέλος του 2^{ου} Π.Π. βρίσκει τις χώρες της Ευρώπης κατεστραμμένες. Δύο νέες υπερδυνάμεις αναπτύσσονται και με την επιμονή της Μεγάλης Βρετανίας, οι ΗΠΑ απομακρύνονται από το πλαίσιο απομονωτισμού και γίνονται ο πάροχος ασφάλειας για τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Το αρχικό εγχείρημα για συνεργασία και συλλογική αυτοάμυνα από 5 χώρες της Ευρώπης στις 17 Μαρτίου του 1948⁶⁰ χωρίς στρατιωτικές ουσιαστικά δυνάμεις οδήγησε στην αδρανοποίηση της Δυτικής Ένωσης⁶¹.

Η ίδρυση του NATO όχι μόνο επισκίασε την προσπάθεια αυτή αλλά δημιούργησε όλες εκείνες τις προϋποθέσεις με τέτοιο τρόπο ώστε αυτό να είναι ο πρωταρχικός και ουσιαστικά μοναδικός πάροχος ασφάλειας, των χωρών της Δυτικής Ευρώπης, μέχρι και το τέλος του ψυχρού πολέμου. Οι χώρες επαναπαυμένες ουσιαστικά από την παρουσία του NATO σ' αυτόν τον ενεργό ρόλο αδρανοποιήθηκαν σε θέματα ανεξάρτητης άμυνας και ασφάλειας. Κλάδοι που λειτουργούν με εξαρτημένες μεταβλητές σε πόρους και δυναμικό στα οποία αδυνατούσαν οι χώρες να διαθέσουν μετά τον 2^ο Π.Π.

Η πορεία αυτή οδήγησε βέβαια σε ραγδαία οικονομική ανάπτυξη αυτών που λειτουργούσαν ως εισαγωγείς ασφάλειας. Αποτέλεσμα των ενεργειών αυτών ήταν η αδράνεια επί 30 συνεχή έτη της ΔΕΕ. Η πρώτη δραστηριοποίηση για απόκτηση Ευρωπαϊκής αμυντικής ταυτότητας έγινε με την Διακήρυξη της Ρώμης τον Οκτώβριο του 1984⁶². Η κατάρρευση του διπολικού συστήματος και το ασταθές διεθνές σύστημα που εμφανίστηκε δημιούργησε την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της ΔΕΕ. Αποτέλεσμα αυτού η προσχώρηση χωρών από τον Ευρωπαϊκό νότο⁶³.

⁶⁰ Συνθήκη της Λισαβόνας 1948 αναλυτικά στο : http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17072.htm

⁶¹ Αρχική ονομασία από την ανωτέρω Συνθήκη. Μετέπειτα το 1954 με το πρωτόκολλο του Παρισιού μετονομάζεται πλέον σε Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.

⁶² Επαναδραστηριοποίηση του Συμβουλίου της ΔΕΕ (κατά κύριο λόγο οφείλεται στην Γαλλική εξωτερική πολιτική) ανάθεση στόχων για κοινή ασφάλεια και άμυνα των Ευρωπαϊκών χωρών, ανάλυση διεθνών καταστάσεων. Το σημαντικό είναι ότι αναγνωρίζεται ο κυρίαρχος ρόλος του NATO.

⁶³ Υποβολή ένταξης χωρών : Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Τουρκία.

2.1.1 Δεσμεύσεις στο πλαίσιο της Ε.Ε.

Η συνεργασία των κρατών-μελών, της Ένωσης, ως προς την καθιέρωση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής χρονολογείται ήδη από το 1957 υπό τη μορφή της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής με τον υπόλοιπο κόσμο. Το 1970, με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας, έχουμε τις πρώτες βασικές και στοχευμένες ενέργειες για τη καθιέρωση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής.

Το 1987 εφαρμόζεται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και η αντικατάσταση αυτής ήρθε με την τη Συμφωνία για τη Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ), όπως ορίστηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Οι στόχοι της ΚΕΠΠΑ είναι η προώθηση των συμφερόντων της ίδιας ΕΕ, σε θέματα που αφορούν την αναβάθμιση της διεθνούς συνεργασίας, και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όλα αυτά με πιστή τήρηση του υφιστάμενου δικαίου. Η λήψη αποφάσεων απαιτεί ομόφωνες αποφάσεις μεταξύ των κρατών μελών. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '90, η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) αποτελούσε το μοναδικό πλαίσιο συνεργασίας ευρωπαϊκών χωρών στον τομέα της ασφάλειας και άμυνας. Σταδιακά η ΔΕΕ εξελίχθηκε σε αμυντικό βραχίονα της ΕΕ και στη συνέχεια οι δραστηριότητές της απορρίφθηκαν πλήρως από την Ένωση.⁶⁴

Με την Συνθήκη του Maastricht, που υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993, οι Ευρωπαίοι κάνουν το πρώτο βήμα για να προσδιορίσουν, σε θεσμικό επίπεδο τουλάχιστο, τον ρόλο της Ευρώπης σε θέματα άμυνας και ασφάλειας.⁶⁵

Στο προοίμιο της Συνθήκης τα κράτη-μέλη της ΕΕ δηλώνουν αποφασισμένα "να εφαρμόσουν μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, που συμπεριλαμβάνει την εν καιρώ διαμόρφωση μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί, σε δεδομένη στιγμή, να οδηγήσει σε κοινή άμυνα, ". Η Κοινή αυτή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) θεσπίζεται με το άρ. Ι, στον Τίτλο V, της Συνθήκης.

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ που υπεγράφη επισήμως στις 2 Οκτωβρίου 1997 προσδιορίζεται ότι τα θέματα στα οποία αναφέρονται οι διατάξεις που προβλέπουν την προοδευτική διαμόρφωση μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, και αφορούν την διεξαγωγή επιχειρήσεων τύπου Πέτερσμπεργ.⁶⁶ Οι επιχειρήσεις αυτές

⁶⁴ Πηγή : Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/kraa.html>

⁶⁵ Η υπογραφή της Συνθήκης θα ήταν μια μοναδική στιγμή στην ευρωπαϊκή ιστορία εάν το ξέσπασμα της Γιουγκοσλαβικής κρίσης και η αποτυχία των 12 μελών της ΕΕ να εφαρμόσουν μια συνεπή και κοινή πολιτική για την αντιμετώπιση της κρίσης δεν είχαν προηγηθεί. Ενώ οι εργασίες της Διακυβερνητικής Διάσκεψης βρισκόταν σε εξέλιξη προκειμένου να υιοθετηθεί το τελικό σχέδιο της Συνθήκης, αρχικά εκτιμήθηκε ότι η κρίση στην Γιουγκοσλαβία προσέφερε μια μοναδική ευκαιρία για να αποδείξουν οι ευρωπαίοι εταίροι ότι η ώρα της Ευρώπης είχε έρθει καθώς θα αποδεικνυόταν ικανή να χειριστεί κρίσεις που αποτελούσαν απειλή για την σταθερότητα και την ασφάλειά της. Σύμφωνα με τον Υπουργό Εξωτερικών του Λουξεμβούργου, Jacques Poos, η κρίση στη Γιουγκοσλαβία σηματοδοτούσε "την ώρα της Ευρώπης και όχι της Αμερικής". "EC Urges End to Yugoslav Violence, Threatens Aid Cut", Los Angeles Times, June 29, 1991. Τα γεγονότα βέβαια όχι μόνο δεν επιβεβαίωσαν αυτές τις προσδοκίες, αλλά αντίθετα απέδειξαν την αδυναμία των ευρωπαϊκών κρατών να συμφωνήσουν σε μια κοινή στρατηγική διαχείρισης της κρίσης και έφεραν στην επιφάνεια την έλλειψη πολιτικής βούλησης για εναρμονισμό των εθνικών επιλογών σε θέματα άμυνας και ασφάλειας. "Europe Doesn't Do the Job", *The Sun*, November 14, 1991. Nicole Gnesotto, *Lessons of Yugoslavia*, Chaillot Papers 14, (Institute for Security Studies WEU, March, 1994).

⁶⁶ Η πατρότητα των επιχειρήσεων αυτών ανήκει στην Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ), η οποία το 1992 σε μια προσπάθεια ενίσχυσης του επιχειρησιακού της ρόλου έθεσε ως στόχο την διεκπεραίωση

περιλαμβάνουν τις ανθρωπιστικές αποστολές και τις αποστολές διάσωσης, τις αποστολές της διατήρησης της ειρήνης, της επέμβασης μάχιμων δυνάμεων στη διαχείριση των κρίσεων, καθώς και την αποκατάσταση της ειρήνης.⁶⁷

Η Σύνοδος Κορυφής στο Saint-Malo (Δεκέμβριος 1998)⁶⁸ μεταξύ Γαλλίας και Αγγλίας θα δημιουργήσει ένα θετικό προηγούμενο για την αναγκαιότητα να αποκτήσει η Ένωση ένα πλαίσιο που θα της παρείχε τη δυνατότητα αυτόνομης στρατιωτικής δράσης, εντός ή εκτός πλαισίου NATO, για διαχείριση κρίσεων. Η παρεμβολή της κρίσης του Κοσόβου που βρήκε και πάλι απροετοίμαστη την Ευρώπη, έδωσε ώθηση σε νέες εξελίξεις. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Σύνοδο Κορυφής στην Κολωνία, στις 3-4 Ιουνίου 1999 αποφάσισε να ξεκινήσει μία νέα πορεία για την δημιουργία μιας ενισχυμένης κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας (ESDP) και με σκοπό να δώσει στην Ευρώπη τα αξιόπιστα μέσα για την διαχείριση περιφερειακών κρίσεων.

Για τον σκοπό αυτό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε ότι «η Ένωση πρέπει να έχει την ικανότητα για αυτόνομη δράση, η οποία θα υποστηρίζεται από αξιόπιστες στρατιωτικές δυνάμεις, τα μέσα για να αποφασίσει να τις χρησιμοποιήσει, και μια ετοιμότητα να πράξει έτσι, προκειμένου να ανταποκριθεί στις διεθνείς κρίσεις χωρίς όμως να προκαλέσει βλάβη στο NATO», και ανέθεσε στο «Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων να επεξεργαστεί τους απαραίτητους όρους και μέτρα προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού των λεπτομερειών για την ενσωμάτωση στην ΕΕ εκείνων των λειτουργιών της ΔΕΕ, που είναι απαραίτητες για να εκπληρώσει αυτή τις νέες ευθύνες της στον τομέα των αποστολών τύπου Πέτερσμπεργ.»⁶⁹

Στην Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ στο Ελσίνκι, (10-11 Δεκεμβρίου 1999) νέα έμφαση δόθηκε στην ανάπτυξη της στρατιωτικής ικανότητας διαχείρισης κρίσεων της Ένωσης, ενώ παράλληλα υπήρξε αναφορά στην ενίσχυση και των μη στρατιωτικών ικανοτήτων. Η ΕΕ αποφάσισε να δημιουργήσει μέχρι το έτος 2003 μια Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης (European Rapid Reaction Forces – ERRF), 60.000-ατόμων που μπορεί να λειτουργήσει μέχρι ένα έτος. Η Δύναμη αυτή θα μπορούσε να αναπτυχθεί και κατόπιν αιτήματος του ΟΑΣΕ και του ΟΗΕ. Επίσης αποφασίστηκε ότι θα πρέπει να συγκροτηθεί ένας μηχανισμός διαχείρισης μη στρατιωτικών κρίσεων. Τέλος, στο Ελσίνκι αναγνωρίστηκε ο κεντρικός ρόλος του NATO στη συλλογική άμυνα και τη διαχείριση κρίσεων, ενώ διατυπώθηκε ξεκάθαρα ότι η ΕΕ μπορεί να ενεργήσει «όπου η συμμαχία συνολικά δεν επιθυμεί να εμπλακεί».⁷⁰

Τα κράτη μέλη προχώρησαν στη συνδρομή τους με στρατιωτικές εθνικές μονάδες στον κατάλογο δυνάμεων που κατατέθηκε το 2001. Η Ευρωπαϊκή Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης (European Rapid Reaction Force-ERRF) ή αλλιώς Headline Task

τέτοιων αποστολών. Η σχετική απόφαση ελήφθη στο Petersberg. Δείτε, “Western European Union Council of Ministers Petersberg Declaration,” Bonn, 19 June 1992.

⁶⁷ Πηγή : Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/kpaa.html>

⁶⁸ Joint Declaration issued at the British-French Summit, Saint-Malo, France, 3-4 December 1998. Πηγή: Official website of Foreign & Commonwealth Office, www.fco.gov.uk . Επιπλέον για την σύνοδο αυτή : <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf>.

⁶⁹ European Council Declaration On strengthening the common European Policy on Security and Defence, annexed to the Presidency Conclusions, Cologne European Council, 3 And 4 June 1999. Πηγή: Επίσημη ιστοσελίδα της ΕΕ, www.europa.eu.int/ .

⁷⁰ Presidency Conclusions, Helsinki European Council, 10 and 11 December 1999. Πηγή: Επίσημη ιστοσελίδα της ΕΕ, www.europa.eu.int/ .

Force (HTC) αποφασίστηκε ότι θα διατίθεται αποκλειστικά για τις αποστολές Πέτερσμπεργ.⁷¹

Μέσα από τα διαδοχικά Ευρωπαϊκά Συμβούλια, την διεξαγωγή δύο Διασκέψεων για την βελτίωση στρατιωτικών δυνατοτήτων της ΕΕ (Carability Commitment Conference – Nov. 2000, Carability Improvement Conference – Oct. 2001) και την υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης για τις Ευρωπαϊκές Δυνατότητες (European Carability Action Plan – ECAP) η διαδικασία αυτή ολοκληρώθηκε σε μια πρώτη φάση, σε δύο στάδια.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν, τον Ιούνιο του 2001, ανακηρύχθηκε η επιχειρησιακή ετοιμότητα των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Ταχείας Αντίδρασης, ενώ επί της Ελληνικής Προεδρίας ολοκληρώθηκε η ανάληψη των δύο πρώτων στρατιωτικών αποστολών της ΕΕ, στην ΠΓΔΜ, σε συνεργασία με το ΝΑΤΟ και στο Κονγκό, σε συνεργασία με τον ΟΗΕ. Η ΕΕ τοποθετεί την όλη προσπάθειά της στο πλαίσιο του καταστατικού Χάρτη των Η.Ε. και αναγνωρίζει την πρωταρχική ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας στο Σ.Α. του ΟΗΕ.

Η έμφαση που άρχισε να δίνει η ΕΕ στα ζητήματα ασφάλειας και άμυνας στις αρχές του 2000, ολοκληρώθηκε με τη δημιουργία των κατάλληλων θεσμών για τη βέλτιστη διαχείριση των σχετικών ζητημάτων. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας της ΕΕ το 2003, υιοθετήθηκε η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας, στην οποία καταγράφηκαν οι απειλές και προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ, καθώς και οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της στον τομέα της ΚΕΠΠΑ. Έκτοτε, η εν λόγω Στρατηγική αποτέλεσε το πλαίσιο αναφοράς για την ΕΠΑΑ, καθώς και για τη διάδοχό της, ΚΠΑΑ, η αναθεώρηση της οποίας αναμένεται να γίνει τον Ιούνιο 2016.

Έτσι, το πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκαν τα εξής μόνιμα πολιτικά και στρατιωτικά όργανα για τη λειτουργία της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας:

(α) η **Μόνιμη Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ)** στις Βρυξέλλες, απαρτιζόμενη από εθνικούς αντιπροσώπους ανώτατου επιπέδου ή επιπέδου πρέσβων, ασχολείται με όλες τις πτυχές της ΚΕΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για την ασφάλεια και την άμυνα [Απόφαση 2001/78]. Σε περίπτωση στρατιωτικής επιχείρησης για τη διαχείριση κρίσης, η ΕΠΑ ασκεί, υπό την εξουσία του Συμβουλίου, τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση της επιχείρησης.⁷²

(β) η **Στρατιωτική Επιτροπή (ΣΕΕΕ)**, απαρτιζόμενη από τους αρχηγούς των γενικών επιτελείων ή από τους στρατιωτικούς αντιπροσώπους τους και από πρόεδρο που διορίζεται από το Συμβούλιο κατόπιν συστάσεως της επιτροπής, παρέχει στρατιωτικές συμβουλές και υποβάλλει συστάσεις στην ΕΠΑ, δίνει δε επίσης στρατιωτικές κατευθύνσεις στο Στρατιωτικό Επιτελείο [Απόφαση 2001/79]⁷³. Την

71 Για τις αποστολές του Petersberg : http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/petersberg/index_en.htm

72 Νίκος Μούσης Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο οικονομία πολιτικές, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2011 και στο διαδίκτυο : http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/3/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=107&s=1&e=10

73 Νίκος Μούσης Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο οικονομία πολιτικές, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2011 και στο διαδίκτυο : http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/3/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=107&s=1&e=10

περίοδο αυτή πρόεδρος της επιτροπής είναι ο Έλληνας στρατηγός Μ. Κωσταράκος, πρώην ΑΓΕΕΘΑ.

(γ) το **Στρατιωτικό Επιτελείο (ΣΕ)**, αποτελούμενο από αποσπασμένους στρατιωτικούς των κρατών μελών και ενσωματωμένο στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, παρέχει στρατιωτικές γνώσεις και υποστήριξη προς την ΚΠΑΑ, ιδίως ως προς την έγκαιρη προειδοποίηση, εκτίμηση της κατάστασης και στρατηγικού προγραμματισμού για τα καθήκοντα του Πέτερσμπεργκ, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού ευρωπαϊκών εθνικών και πολυεθνικών δυνάμεων [Απόφαση 2001/80].⁷⁴ Η τρέχουσα σύνθεση του αποτελείται περίπου από 200 άτομα και βρίσκεται στις Βρυξέλλες.⁷⁵

(δ) Η **Επιτροπή Πολιτικής Διαχείρισης Κρίσεων (CIVCOM: Committee for Civilian Aspects of Crisis Management)**. Η εν λόγω Επιτροπή συστάθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου 2000/354/ΚΕΠΠΑ της 22ας Μαΐου 2000. Αποτελεί συμβουλευτικό όργανο που συγκροτήθηκε από το Συμβούλιο, το οποίο παρέχει πληροφόρηση, συστάσεις και συμβουλές σχετικά με τις μη στρατιωτικές πτυχές της διαχείρισης κρίσεων στην ΕΠΑ.

⁷⁴ Νίκος Μούσης Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο οικονομία πολιτικές, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2011 και στο διαδίκτυο :

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/3/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=107&s=1&e=10.

⁷⁵ Αναλυτικά για τον ρόλο αποστολή καθήκοντα στη νομοθετική πράξη του Συμβουλίου της ΕΕ, Βρυξέλλες 18 Μαρτίου 2008 με θέμα για την σύσταση του Στρατιωτικού Επιτελείου της ΕΕ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%207235%202008%20INIT>

2.1.2 Η Συνθήκη της Λισαβόνας και οι στόχοι της ΕΕ

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (που υπεγράφη 13.12.2007 και τέθηκε σε ισχύ 1.12.2009) υιοθετήθηκαν καινοτόμες διατάξεις που διευρύνουν και ενισχύουν τη δυνατότητα συνεργασίας των κρατών μελών στον αμυντικό τομέα. Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η δυνατότητα θεσμοθέτησης «μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας», δηλαδή ενισχυμένης μορφής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ που πληρούν ορισμένα κριτήρια στον τομέα των στρατιωτικών δυνατοτήτων και επιχειρήσεων.

Για το σκοπό αυτό προβλέφθηκε η μεταφορά των δομών της ΚΠΑΑ, συμπεριλαμβανομένων της διεύθυνσης σχεδιασμού διαχείρισης κρίσεων, του επιτελείου σχεδιασμού και εκτέλεσης μη στρατιωτικών δράσεων, του στρατιωτικού προσωπικού της ΕΕ και του κέντρου ανάλυσης της κατάστασης, στη νεοσύστατη Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ). Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα διεξαγωγής κοινής αποστολής από ομάδα κρατών μελών, διευρύνεται το φάσμα των αποστολών διαχείρισης κρίσεων και καθιερώνεται στη Συνθήκη ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ)⁷⁶

«Η Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (όπως μετονομάστηκε η «Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας» με τη Συνθήκη της Λισαβόνας), αποτελεί τον επιχειρησιακό βραχίονα της ΚΕΠΠΑ. Στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ, η ΕΕ αποφασίζει την ανάπτυξη αποστολών διαχείρισης κρίσεων, με στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα, οι οποίες συμβάλλουν στην υλοποίηση των ευρύτερων στόχων της ΚΕΠΠΑ.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας η Ένωση οφείλει να αξιοποιήσει το πολιτικό και στρατιωτικό δυναμικό της για τη διαχείριση διεθνών κρίσεων, μέσα από το φάσμα ενεργειών που αποτυπώνονται στο άρθρο 43 και ειδικότερα την πρόληψη συγκρούσεων, τις ανθρωπιστικές αποστολές και τις αποστολές διάσωσης, τις αποστολές με στόχο την παροχή συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων καθώς και αποστολές αποκατάστασης της ειρήνης και σταθεροποίησης μετά το πέρας των συγκρούσεων. Αυτή την στιγμή απαριθμούνται τριάντα έξι (36) αποστολές και επιχειρήσεις σε 3 ηπείρους, με την σύμπραξη συνεργασίας με τα Ηνωμένα Έθνη, το ΝΑΤΟ και την Αφρικανική Ένωση.

Συνεπώς, η Συνθήκη της Λισαβόνας, ενισχύει την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) προσθέτοντας αποστολές στις λεγόμενες αποστολές Πέτερσμπεργκ, όπως παροχή συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων, πρόληψη των συγκρούσεων και σταθεροποίηση της ειρήνης (άρθρο 43 ΣΕΕ). Επιπλέον, η νέα Συνθήκη δίνει τη δυνατότητα σε Κράτη-Μέλη που πληρούν υψηλότερα κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων και έχουν αναλάβει δεσμευτικότερες υποχρεώσεις στον τομέα αυτό να θεσμοθετούν μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο της Ένωσης (άρθρο 42 ΣΕΕ = άρθρα I-41.6 και III-312, Συντάγματος)⁷⁷

Η ΚΠΑΑ ενισχύθηκε θεσμικά με την εφαρμογή της συνθήκης της Λισαβόνας ώστε το αξίωμα του Υπατού Εκπροσώπου⁷⁸ της ΕΕ για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής

⁷⁶ Πηγή : Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/kpaa.html>

⁷⁷ Πηγή : :

http://europa.europa.eu/books/Book_2/2/2/5/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=23&s=1&e=10

⁷⁸ Ο Υπάτος Εκπρόσωπος είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό και την εκτέλεση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Η θέση του Υπατού Εκπροσώπου βασίζεται στα άρθρα 18 και 27 της Συνθήκης της Ε.Ε. Για περισσότερες καθηκόντων στο : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Aai0009>

και Πολιτικής Ασφαλείας, να περιβάλλεται παράλληλα και από το αξίωμα του αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για να διασφαλίζει τη ενότητα και συνεκτικότητα της ολοκληρωμένης εξωτερικής δράσης της ΕΕ.

Ομοίως ενισχύθηκαν και τα θεσμικά όργανα, με τη θέσπιση υπηρεσιών και οργανισμών της Ένωσης:

α. Της **Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ)**, που αποτελεί το διπλωματικό σώμα της ΕΕ.⁷⁹ «Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (EEAS: European External Action Service) είναι να υποστηρίζει το έργο του Υπουργού Εκπρόσωπου. Πρόκειται για τη διπλωματική υπηρεσία της ΕΕ. Ένα δίκτυο 139 και πλέον αντιπροσωπειών και γραφείων της ΕΕ σε όλο τον κόσμο προωθεί και προστατεύει τις αξίες και τα συμφέροντα της ΕΕ.»⁸⁰ Επιπλέον διαχειρίζεται τις διπλωματικές σχέσεις της ΕΕ με τρίτες χώρες και συνεργάζεται με τις εθνικές διπλωματικές υπηρεσίες των χωρών της ΕΕ με τα ΗΕ και άλλες ηγέτιδες δυνάμεις.⁸¹ Η συγκρότηση της ΕΥΕΔ, επιτρέπει μια περισσότερο αποτελεσματική εξωτερική δράση της, αξιοποιώντας το πλήρες φάσμα των μηχανισμών και πόρων της ΕΕ. Η ίδρυση της ΕΥΕΔ συμβάλει περαιτέρω στην ανάπτυξη μιας πραγματικά ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής προσέγγισης στο ζήτημα της πολιτικής και στρατιωτικής διαχείρισης κρίσεων, της πρόληψης συγκρούσεων και της εδραίωσης της ειρήνης, παρέχοντας στην ΕΕ τις κατάλληλες δομές, επάνδρωση και οικονομικούς πόρους προκειμένου αυτή να ανταποκριθεί στις παγκόσμιες ευθύνες της σε συμμόρφωση προς τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η βασική υπηρεσία της ΕΥΕΔ, αρμόδια για τον πολιτικό και στρατηγικό σχεδιασμό σχετικά με την ΚΠΑΑ, είναι η Διεύθυνση Διαχείρισης Κρίσεων και Σχεδιασμού (CMPD: Crisis Management and Planning Directorate), που είναι επιφορτισμένη με τη διεξαγωγή του στρατηγικού και εκ των προτέρων σχεδιασμού των νέων αποστολών της ΚΠΑΑ, καθώς και με την επανεξέταση της στρατηγικής υφιστάμενων αποστολών της ΚΠΑΑ,

β. Του **Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ)**, με σκοπό την ενίσχυση ανάπτυξης των στρατιωτικών δυνατοτήτων των Κρατών-Μελών, παρέχοντας καθοδήγηση σχετικά με τον μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό των στρατιωτικών και μη στρατιωτικών ικανοτήτων που θα πρέπει να αναπτυχθούν και να αποκτηθούν στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ. Αποστολή του είναι η υποστήριξη των προσπαθειών για την βελτίωση των αμυντικών δυνατοτήτων της ΕΕ στον τομέα της διαχείρισης κρίσεων, καθώς και η υποστήριξη της ΚΠΑΑ⁸²

γ. **Υπηρεσία Μέσων Εξωτερικής Πολιτικής (FPI: Service for Foreign Policy Instrument)** .Αυτή είναι η Υπηρεσία της Επιτροπής που αναφέρεται άμεσα στον Υπουργό Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας. Μεταξύ άλλων, η FPI διαχειρίζεται τις δαπάνες που εκτελούνται για δράσεις υλοποιούμενες στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας —περιλαμβανομένων των μη στρατιωτικών αποστολών της ΚΠΑΑ— και του μέσου σταθερότητας.

δ. Τέλος μεταφέρθηκαν στην ΕΕ δύο σχετικοί Οργανισμοί που λειτουργούσαν από τη δεκαετία του '90 στο επίπεδο της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Η διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα θέματα της ΚΕΠΠΑ υποστηρίζεται από το **Ινστιτούτο Μελετών Ασφάλειας** της Ευρωπαϊκής Ένωσης -με έδρα το Παρίσι -

⁷⁹ Πηγή : http://europa.eu/pol/cfsp/index_el.htm

⁸⁰ Πηγή : http://europa.eu/pol/cfsp/index_el.htm.

⁸¹ Πηγή : http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eeas/index_el.htm

⁸² Συμμετοχή όλων των χωρών της ΕΕ εκτός από την Δανία αναλυτικά για τα πεδία δράσης, την οργάνωση και την λειτουργία στο : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Ar00002>

[Απόφαση 2014/75], το **Δορυφορικό Κέντρο** της Ευρωπαϊκής Ένωσης -με έδρα την πόλη Μαδρίτη στο Torrejón de Ardoz (Ισπανία) - [Απόφαση 2014/401] και συμβάλλουν στην ανάπτυξή της, ιδιαίτερα με τη διεξαγωγή μελετών στη πρώτη περίπτωση και αναλύσεων δορυφορικών εικόνων στη δεύτερη περίπτωση για τους σχετικούς τομείς.⁸³

Οι αποφάσεις⁸⁴ σχετικά με την ΚΠΑΑ εκδίδονται από το Συμβούλιο ομόφωνα έπειτα από πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας ή πρωτοβουλία κράτους μέλους (άρθρο 42 ΣΕΕ).

«Όταν μια διεθνής κατάσταση απαιτεί επιχειρησιακή δράση εκ μέρους της Ένωσης, το Συμβούλιο εκδίδει τις αναγκαίες αποφάσεις. Οι αποφάσεις του προσδιορίζουν τους στόχους τους, το πεδίο εφαρμογής τους, τα μέσα που πρέπει να τεθούν στη διάθεση της Ένωσης, τις προϋποθέσεις εφαρμογής τους και, εφόσον είναι απαραίτητο, τη διάρκειά τους. Αυτές οι αποφάσεις δεσμεύουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τις θέσεις που υιοθετούν και τη διεξαγωγή της δράσης τους. Κάθε θέση ή δράση κράτους μέλους η οποία σχεδιάζεται κατ' εφαρμογή απόφασης του Συμβουλίου γνωστοποιείται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εντός προθεσμίας η οποία επιτρέπει, εάν είναι αναγκαίο, προηγούμενη συνεννόηση στα πλαίσια του Συμβουλίου (άρθρο 28 ΣΕΕ).»⁸⁵

Παρόλα αυτά, μετά τη Λισαβόνα παρατηρήθηκε μια κόπωση στις διαδικασίες ανάπτυξης και ενίσχυσης της ΚΠΑΑ. Είναι χαρακτηριστικό ότι για πρώτη φορά μετά το 2008, τα θέματα ασφάλειας και άμυνας συζητήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (ΕΣ) μόλις τον Δεκέμβριο 2013. Η συζήτηση εξελίχθηκε επί τη βάσει τριών θεματικών (clusters) ήτοι: α) τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ΚΠΑΑ, β) την προώθηση της ανάπτυξης αμυντικών δυνατοτήτων της ΕΕ και γ) την ισχυροποίηση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας.»⁸⁶

Συμπερασματικά, η Συνθήκη της Λισαβόνας εισήγαγε σημαντικές καινοτομίες σε σχέση με την ΚΠΑΑ, της οποίας ενισχύθηκε η αποτελεσματικότητα της. Υπάρχουν όμως και κάποιες καινοτομίες που ακόμα δεν έχουν υλοποιηθεί, όπως πχ ρήτρα αμοιβαίας άμυνας και μια ρήτρα αλληλεγγύης.

«Η **ρήτρα αλληλεγγύης** δηλώνει ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού, με πνεύμα αλληλεγγύης, εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Η Ένωση κινητοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών μέσων που θέτουν στη διάθεσή της τα κράτη μέλη, για: (α) την πρόληψη τρομοκρατικής απειλής στο έδαφος των κρατών μελών, την προστασία των δημοκρατικών θεσμών και του άμαχου πληθυσμού από ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση και την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης· και (β) την παροχή συνδρομής σε

⁸³

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/2/index.tkl?term=%CE%9A%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%91&s=1&e=20&pos=13

⁸⁴ Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει αρμοδιότητα όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, ούτε όσον αφορά τις πράξεις που θεσπίζονται βάσει αυτών (άρθρο 275 ΣΛΕΕ).

⁸⁵ Η λήψη αποφάσεων σε θέματα ΚΕΠΠΑ πηγή :

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/2/index.tkl?lang=gr&pos=13&term=%CE%9A%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%91&s=1&e=20

⁸⁶ Στο ίδιο.

κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής (άρθρο 222 ΣΛΕΕ).»⁸⁷ Η απόφαση εκδίδεται από το Συμβούλιο, μετά από κοινή πρόταση της Επιτροπής και του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

«Σύμφωνα με τη **ρήτρα αμοιβαίας βοήθειας**, σε περίπτωση κατά την οποία κράτος μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του, τα άλλα κράτη μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (άρθρο 42 § 7 ΣΕΕ).»⁸⁸

Αίτημα ενεργοποίησης του Άρθρου 42 παρ. 7⁸⁹ υπήρξε μετά την επίθεση στο Παρίσι τον Νοέμβριο του 2015. Οι υπουργοί Άμυνας της ΕΕ έκαναν ομόφωνα δεκτό το αίτημα της Γαλλίας για παροχή στρατιωτικής βοήθειας στον αγώνα κατά του Ισλαμικού κράτους, αν και δεν υιοθετήθηκε κάποια επίσημη απόφαση.⁹⁰

«Είναι προφανές το γιατί ότι η Γαλλία στράφηκε προς τις Συνθήκες της ΕΕ και όχι προς το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο και το άρθρο 5. Η προτεραιότητα που δίνεται στην υποστήριξη της ΕΕ⁹¹ αντί του ΝΑΤΟ απηχεί τη μακροχρόνια στήριξη της Γαλλίας για μια αυτόνομη ευρωπαϊκή πολιτική άμυνας χωρίς παρεμβάσεις από την Ουάσιγκτον. Θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει κρίσιμη δοκιμασία για το πώς συντονίζονται ΕΕ και το ΝΑΤΟ σε περίπτωση απειλής σε ευρωπαϊκό έδαφος.»⁹²

Πάντως διευκρινίζεται ότι η ΚΠΑΑ δεν είναι το μοναδικό διαθέσιμο μέσο και ότι οι αποστολές ΚΠΑΑ πρέπει να χρησιμοποιούνται ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής της ΕΕ στα θέματα ασφάλειας και άμυνας. Ήδη η ΕΕ έχει ξεκινήσει τη διαβούλευση για να παρουσιάσει τον Ιούνιο 2016 μια ολοκληρωμένη και επικαιροποιημένη Παγκόσμια Στρατηγική στην Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (EU Global Strategy on Foreign and Security Policy).⁹³

⁸⁷ Νίκος Μούσης Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο οικονομία πολιτικές Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2011 στο http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/3/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=107&s=1&e=10

⁸⁸ Στο ίδιο. Σύμφωνα με το άρθρο 42 ΣΕΕ : Τα κράτη μέλη θέτουν στη διάθεση της Ένωσης, για την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφαλείας και άμυνας, στρατιωτικές και μη στρατιωτικές δυνατότητες, προκειμένου να συμβάλουν στους στόχους που καθόρισε το Συμβούλιο. Τα κράτη μέλη που συγκροτούν μεταξύ τους πολυεθνικές δυνάμεις μπορούν επίσης να θέτουν τις δυνάμεις αυτές στη διάθεση της κοινής πολιτικής ασφαλείας και άμυνας. Τα κράτη μέλη δεσμεύονται να βελτιώσουν προοδευτικά τις στρατιωτικές τους δυνατότητες.

⁸⁹ Πάγια στρατηγική της Γαλλίας υπέρμαχη ενός Ευρωπαϊκού πυλώνα σε θέματα άμυνας. Εκτενή ανάλυση Ευρωαμερικανικών σχέσεων βλ. Κ. Αρβανιτόπουλος Π. Ήφαιστος Ευρωπαϊκές Σχέσεις, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2009, σελ. 121-148.

⁹⁰ Πηγή : <http://www.euractiv.gr/i-eyropi-kai-o-kosmos/gallia-epilegi-ke-ochi-nato-zita-energopiisi-tis-ritras-amiveas-aminas/>

⁹¹ Εκτενή ανάλυση του Γαλλικού στρατηγικού δόγματος βλ. Παναγιώτης Ήφαιστος, Nuclear strategy and European Security Dilemmas, έκδοση University Press, 1971

⁹² Πηγή : <http://www.euractiv.gr/i-eyropi-kai-o-kosmos/gallia-epilegi-ke-ochi-nato-zita-energopiisi-tis-ritras-amiveas-aminas/>

⁹³ Δείτε το <http://europa.eu/globalstrategy/en>.

2.2 Η δικαιολογητική Αιτία των Επεμβάσεων στην ΕΕ

Ακόμα και σε εποχή παγκοσμιοποίησης, η γεωγραφία διατηρεί τη σημασία της. Όπως παρατηρεί και η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας,⁹⁴ «συμφέρει την Ευρώπη να κυβερνώνται σωστά οι χώρες με τις οποίες συνορεύει. Προφανώς, οι βίαιες συγκρούσεις μεταξύ των γειτόνων μας, τα αδύναμα κράτη όπου ανθεί το οργανωμένο έγκλημα, οι δυσλειτουργικές κοινωνίες ή οι δημογραφικές εκρήξεις έξω από την πόρτα μας συνεπάγονται προβλήματα και για την Ευρώπη».

Όστόσο, 26 χρόνια μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με όλο και περισσότερο περίπλοκες απειλές και προκλήσεις. Η ΕΕ, των 28 Κρατών-Μελών, πρώτη μεγαλύτερη εμπορική δύναμη παγκοσμίως (πλανητική εμβέλεια), με το δεύτερο ισχυρότερο νόμισμα είναι ικανή να διαδραματίζει σήμερα πρωτεύοντα ρόλο ως πάροχος ασφάλειας.⁹⁵

Η Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας της ΕΕ αποσκοπεί στη διατήρηση της ειρήνης και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, στην ανάπτυξη και σταθεροποίηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.⁹⁶

Η ΚΠΑΑ εξασφαλίζει στην Ένωση επιχειρησιακή ικανότητα σε αποστολές εκτός της Ένωσης προκειμένου να διασφαλίζει τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (άρθρο 42 ΣΕΕ). Όλες οι αποστολές αυτές (γνωστές ως Πέτερσμπεργκ) δύναται να συμβάλουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, στην στήριξη τρίτων χωρών για τον ίδιο σκοπό στο έδαφός τους. (άρθρο 43 ΣΕΕ).⁹⁷

Η ανάγκη για την αμοιβαία ενίσχυση των παρεμβάσεων στους τομείς της ασφάλειας και της ανάπτυξης είναι σαφής. Η ΕΕ έχει τονίσει επανειλημμένως ότι «η ασφάλεια αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη»⁹⁸ και ότι «χωρίς ανάπτυξη και εξάλειψη της φτώχειας δεν μπορεί να υπάρξει βιώσιμη ειρήνη»⁹⁹. Η δημιουργία και η προώθηση των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών με στόχο τη σταθερότητα είναι ουσιαστικής σημασίας για την ασφάλεια μιας χώρας και προϋπόθεση για την ανάπτυξή της. Αυτή η συνάρτηση ασφάλειας-ανάπτυξης είναι

⁹⁴ Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 12 Δεκεμβρίου 2003. Solana, Javier. "A Secure Europe in a Better World. European Security Strategy." 12 Dec. 2003. European Union Institute for Security Studies 15 Nov. 2011 <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/solanae.pdf> . Ακολούθως επικαιροποιήθηκε από τη Γαλλική Προεδρία το 2008.

⁹⁵ http://europa.eu/pol/cfsp/index_el.htm.

⁹⁶ Πηγή : http://europa.eu/pol/cfsp/index_el.htm.

⁹⁷ Μουσης ΕΥ Τμήμα 8.2.2. Η λήψη των αποφάσεων σε θέματα ΚΕΠΠΑ : http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/2/index.tkl?term=%CE%9A%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%91&s=1&e=20&pos=13

⁹⁸ Συμβούλιο 15895/03, Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας, της 8.12.2003

⁹⁹ Συμβούλιο 15097/07, Ασφάλεια και ανάπτυξη - Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου, της 20.11.2007. Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (A8-0039/2015) σχετικά με την ετήσια έκθεση της Ύπατης Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2014/2219(INI)) της 3.3.2015

καίριας σημασίας για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της εξωτερικής δράσης της ΕΕ.

Η ΚΠΑΑ αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης και εφαρμογής της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας της ΕΕ. Στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη των στρατιωτικών και μη στρατιωτικών δυνατοτήτων της ΕΕ για τη διαχείριση κρίσεων και πρόληψη συγκρούσεων διεθνώς, στα πλαίσια του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.¹⁰⁰

Από το 2003 και μετά η ΕΕ έχει πραγματοποιήσει τριάντα έξι (36) στρατιωτικές επιχειρήσεις και μη στρατιωτικές σε 3 ηπείρους. Όλες αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση κρίσεων, στην οικοδόμηση της ειρήνης μετά από καταστροφές (πχ τσουνάμι στην Ινδονησία), προστασία προσφύγων (πχ Μάλι) και καταπολέμηση της πειρατείας (πχ Σομαλία).¹⁰¹

Όμως οι επεμβάσεις της ΕΕ οφείλονται και σε ένα άλλο λόγο: στη κάλυψη του κενού που δημιουργείται λόγω του επαναπροσδιορισμού των προτεραιοτήτων της αμυντικής πολιτικής των ΗΠΑ προς την περιοχή Ασίας-Ειρηνικού. Σύμφωνα με εκτιμήσεις το 2025 η Κίνα θα ξεπεράσει την οικονομία των ΗΠΑ, αν και στρατιωτικά οι ΗΠΑ θα εξακολουθούν να κατέχουν την ηγετική θέση στον πλανήτη. Όμως είναι εμφανές ότι η οικονομική αυτή «ανατροπή» θα δημιουργήσει μια νέα δυναμική.

Είναι εμφανής η επιδίωξη των ΗΠΑ για ισχυρούς εταίρους, που έχουν την δυνατότητα ευρύτερης προβολής ισχύος, με απώτερο σκοπό την μετατόπιση του δυναμικού τους προς τα ανατολικά.¹⁰² Το ΝΑΤΟ, επηρεαζόμενο άμεσα από τη στρατηγική των ΗΠΑ, αναγνωρίζει τη σημασία μιας ισχυρότερης ευρωπαϊκής άμυνας με περισσότερες ικανότητες και επικρότησε τις προσπάθειες της ΕΕ για ενίσχυση των δυνατοτήτων και ικανοτήτων της να αντιμετωπίζει κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια.¹⁰³ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η κρίση στην Λιβύη, όπου κατά την αποχαιρετιστήρια ομιλία του υπουργού άμυνας των ΗΠΑ ανέφερε ξεκάθαρα ότι «Οι κρίσεις στην αυλή της Ευρώπης πρέπει να αντιμετωπίζονται από την ΕΕ και οι επεμβάσεις του ΝΑΤΟ στην περιοχή θα περιορίζονται.»¹⁰⁴

Τέλος, όσον αφορά τον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, αυτές διεξάγονται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Οι εν λόγω δράσεις αποσκοπούν, κατά περίπτωση, να παρέχουν εγκαίρως συνδρομή και βοήθεια στους πληθυσμούς τρίτων χωρών που πλήττονται από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές και να τους προστατεύουν ώστε να αντιμετωπίσουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες που προκύπτουν από τις διάφορες αυτές καταστάσεις.¹⁰⁵

¹⁰⁰ Πηγή : http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/eu08_gr/eu08_gr?OpenDocument Συμβούλιο της ΕΕ - ΚΕΠΠΑ

¹⁰¹ Πηγή : http://europa.eu/pol/cfsp/index_el.htm

¹⁰² Αθανάσιος Πλατιάς, ΕΕΝΕ 3^η οικονομική διάσκεψη με θέμα «Προκλήσεις για την Ανάκαμψη», 20 Απριλίου 2016.

¹⁰³ Δηλώσεις από την Σύνοδο κορυφής του Στρασβούργου/Kehl, 3-4 Απριλίου 2009

¹⁰⁴ Αποχαιρετιστήρια ομιλία, Ιούνιο του 2011, ο απερχόμενος υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Ρόμπερτ Γκέιτς.

¹⁰⁵ Κεφ.3 Η ανθρωπιστική βοήθεια Άρθρο 214 ΣΕΕ Οι δράσεις της Ένωσης και των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται. Αναλυτικά στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Πρακτικά περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις παροχής βοήθειας, ανακούφισης και προστασίας κατά τη διάρκεια των ανθρωπιστικών κρίσεων ή αμέσως μετά από αυτές, μέτρα στήριξης για να διασφαλίζεται η πρόσβαση στους πληθυσμούς που έχουν ανάγκη και για να διευκολύνεται η απρόσκοπτη ροή της βοήθειας, καθώς και δράσεις που αποβλέπουν στην ενίσχυση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση των καταστροφών και στη μείωση των κινδύνων καταστροφών, καθώς και τη συμβολή στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ικανότητας αντιμετώπισης των κρίσεων και ανάκαμψης από αυτές.

Τέλος, οι δράσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας της Ένωσης διεξάγονται σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου και τις αρχές της αμεροληψίας, της ουδετερότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων.¹⁰⁶ Η Ένωση μεριμνά ώστε οι δράσεις της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας να είναι συντονισμένες και συνεπείς με τις δράσεις των διεθνών οργανώσεων και οργανισμών, ιδίως όσων αποτελούν μέρος του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Κεφ.3 Η ανθρωπιστική βοήθεια Άρθρο 214 ΣΕΕ Οι δράσεις της Ένωσης και των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται. Αναλυτικά στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.

¹⁰⁷ Στο ίδιο.

2.3 Ικανότητες της ΕΕ για την Εφαρμογή της ΚΠΑΑ

Το Στρατιωτικό Επιτελείο της ΕΕ (EUMS – EU Military Staff) ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 2001¹⁰⁸, με σκοπό να παρέχει τεχνογνωσία και υποστήριξη στην ΕΠΑΑ. Το Επιτελείο ξεκίνησε με στελέχωση από 200 στρατιωτικούς. Αναλαμβάνει καθήκοντα για την έγκαιρη προειδοποίηση και εκτίμηση καταστάσεων, ενώ συμβάλει και στην εκπόνηση διαδικασιών, αξιολόγηση και επανεξέταση στόχων που έχουν τεθεί¹⁰⁹. Η ανάπτυξη των αποστολών μπορεί να είναι αυτόνομη από την ΕΕ με την συνδρομή των Κρατών- Μελών. Υπάρχουν περιπτώσεις ανάπτυξης επιχείρησης με την χρήση επιχειρησιακών μέσων του ΝΑΤΟ¹¹⁰ ή άλλου οργανισμού (ΟΗΕ).

Η ΠολιτικοΣτρατιωτική ομάδα¹¹¹ (PoliticoMilitary Group-PMG) υποστηρίζει την ΕΠΑ σχετικά με τις πολιτικές πτυχές των στρατιωτικών και των πολιτικο-στρατιωτικών θεμάτων, της ΕΕ συμπεριλαμβανομένων των εννοιών, των ικανοτήτων και των επιχειρήσεων και αποστολών.

Τον Αύγουστο του 2007 ιδρύθηκε το CPCC (Civilian Planning and Conduct Capability) ήτοι Μη Στρατιωτική Δυνατότητα Σχεδιασμού και Διεξαγωγής Επιχειρήσεων με στελέχωση 70 ατόμων, για την αντιμετώπιση των αυξημένων αναγκών πολιτικών επιχειρήσεων διεξαγωγής της ΕΕ.¹¹² Αποτελεί μέρος της ΕΥΕΔ, και είναι η μόνιμη δομή αρμόδια για την αυτόνομη επιχειρησιακή διεξαγωγή μη στρατιωτικών επιχειρήσεων της ΚΠΑΑ. Βρίσκεται υπό τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας και υπό τη γενική εξουσία του Υπατού Εκπροσώπου Το τμήμα αυτό είναι επιφορτισμένο με την σχεδίαση διεξαγωγή και υποστήριξη των πολιτικών, μη στρατιωτικών αποστολών.

Το 2010, σε μία άτυπη συνεδρίαση των Υπουργών άμυνας, τα Κράτη Μέλη διακήρυξαν μια αλλαγή στην μέχρι τώρα πορεία τους για την αμυντική συνεργασία. Η αλλαγή αυτή ξεκίνησε υιοθετώντας τη πρωτοβουλία Pooling and Sharing. Η πρωτοβουλία για τη «Συνένωση και την κοινή Χρήση πόρων και μέσων», αποτελεί κομβικό στοιχείο στην όλη διαδικασία. Η οικονομική κρίση ήταν ο καταλύτης επιτάχυνσης της διαδικασίας για την βελτιστοποίηση εκμετάλλευσης μέσων και πόρων με απώτερο σκοπό την ορθή συνεργασία των Χωρών Μελών και την μείωση κόστους. Έτσι για παράδειγμα η Γερμανία παρέχει θαλάσσια επιτήρηση στην βόρεια θάλασσα απαλλάσσοντας τις χώρες του Νότου. Αντίστοιχη περίπτωση είναι η εναέρια επιτήρηση και οι αερομεταφορές με χρήση Εθνικών μέσων ή μέσων που ανήκουν στο ΝΑΤΟ¹¹³, η κοινή χρήση εμπορικών δορυφορικών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω ΕΟΑ όπως επίσης και η εκμετάλλευση κοινού εξοπλισμού. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Άμυνας, το 2013, ζήτησε από τα Κράτη-Μέλη την ανάπτυξη ενός πλαισίου

¹⁰⁸ Council Decision 2001/80/CFSP, 22 January 2001.

¹⁰⁹ Αναλυτικά για τον ρόλο αποστολή καθήκοντα στη νομοθετική πράξη του Συμβουλίου της ΕΕ, Βρυξέλες 18 Μαρτίου 2008 με θέμα για την σύσταση του Στρατιωτικού Επιτελείου της ΕΕ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%207235%202008%20INIT>

¹¹⁰ Έπειτα από ΜΟΥ δύναται οι δυνάμεις της ΕΕ να κάνουν χρήση αυτοκινούμενων οχημάτων, ασυρμάτων και γενικά κάθε είδους εξοπλισμού του ΝΑΤΟ, όπως συμφωνηθεί, κατά την διάρκεια ανάπτυξης στην ίδια γεωγραφική περιοχή. Στην ανάλυση των αποστολών διακρίνονται οι επεμβάσεις με κοινή χρήση μέσων.

¹¹¹ Council Decision 2005/395/CFSP, 10 May 2005

¹¹² Πρόκειται για τμήμα της ΕΥΕΔ που στηρίζει τον διοικητή Μη Στρατιωτικών Επιχειρήσεων (ο οποίος είναι επίσης ο Διευθυντής της CPCC) κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του που αφορούν τον επιχειρησιακό σχεδιασμό και τη διεξαγωγή μη στρατιωτικών αποστολών της ΚΠΑΑ.

¹¹³ Παραδείγματα κοινής χρήσης είναι τα αεροσκάφη AWACS, τα οποία διαθέτουν σύγχρονη τεχνολογία, πολύ μεγάλη αυτονομία και πολύ μεγάλη εμβέλεια. Επιπλέον δύναται να γίνει κοινή χρήση στις δομές διοίκησης του ΝΑΤΟ.

πολιτικής για την προώθηση και πιο συστηματική συνεργασία τους στο πλαίσιο του ΕΟΑ¹¹⁴. Τα Κ-Μ επικεντρώθηκαν στην διαδικασία κοινής χρήσης εξοπλισμού κυρίως στο θέμα των αερομεταφορών. Λόγω διαφορετικής ερμηνείας από μέρους των Μελών αλλά και ετερότητας αυτών προέχει η επίτευξη εθνικών στόχων.¹¹⁵ Το Pooling and Sharing (P&S) είναι ένα σημαντικό βήμα πέρα από την κλασική αμυντική συνεργασία, θα πρέπει να παρέλθει ένα χρονικό διάστημα ικανό να αλλάξει την νοοτροπία στην έννοια «μοιράζομαι». Το P&S έχει παρόμοιους στόχους με το πρόγραμμα 'Smart Defence' του NATO, όπως η ιεράρχηση προτεραιοτήτων ή η συνεργασία και η εξειδίκευση.¹¹⁶ Πολλά από τα Κράτη-Μέλη διαφωνούν στην αντιγραφή του αμυντικού σχεδιασμού του NATO εντός της ΕΕ και πιστεύουν ότι περιπλέκει την εμπλοκή τους, αντ' αυτού επιθυμούν την εμπλοκή τους κατά προτίμηση στο πλαίσιο του NATO.¹¹⁷

Πέραν των ανωτέρων θεσμών, μηχανισμών και μεθοδολογίας που ακολουθείται η ΕΕ έχει συγκροτήσει και αναπτύξει και ικανότητες. Η όλη συζήτηση ξεκίνησε από την απαίτηση για καταγραφή επιχειρησιακών απαιτήσεων και των στόχων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι το 1999 (Helsinki headline goal), και στη συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάκεν το 2001, όπου ανακοινώθηκε το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για τις Δυνατότητες (ECAP). Το θέμα αυτό είναι ιδιαίτερα εκτεταμένο και στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας συγκρατούνται οι ακόλουθες πτυχές ενδιαφέροντος όπως η δύναμη ταχείας Αντίδρασης και οι Τακτικοί Σχηματισμοί Μάχης της ΕΕ (EU Battle Groups).

- Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης (European Rapid Reaction Forces – ERRF)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να έχει αυτόνομη ικανότητα να λαμβάνει αποφάσεις και, όπου το NATO ως σύνολο δεν εμπλέκεται, να ξεκινά και στη συνέχεια να διεξάγει υπό την ηγεσία της ΕΕ στρατιωτικές επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση διεθνών κρίσεων στην υποστήριξη της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Στον τομέα των στρατιωτικών δυνατοτήτων, οι οποίες θα συμπληρώνουν τις άλλες διαθέσιμες στην Ένωση, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι το Δεκέμβριο του 1999 τα Κράτη-Μέλη έθεσαν ως πρωταρχικό στόχο τους να είναι σε θέση, μέχρι το 2003, να αναπτύξουν εντός 60 ημερών και να διατηρούν επί τουλάχιστον ένα έτος δυνάμεις μέχρι επιπέδου σώματος στρατού (60.000 άτομα).¹¹⁸

Αυτή η Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης θα μπορούσε να αναπτυχθεί και κατόπιν αιτήματος του ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) και του ΟΗΕ. Δεν αποτελεί μόνιμο Ευρωστρατό αλλά θα διατίθεται όταν υπάρξει απαίτηση. Οι χώρες οφείλουν να συνδράμουν με εθνικές μονάδες και οι επεμβάσεις θα είναι αποκλειστικά για τις αποστολές Πέτερσμπεργκ. Οι δυνάμεις αυτές θα πρέπει να είναι στρατιωτικώς αυτόνομες και με τις απαραίτητες δυνατότητες διοίκησης και,

¹¹⁴ Στην ανάλυση των αποστολών, όπως παρουσιάζονται στο 4^ο κεφ. είναι χαρακτηριστική η περίπτωση ανάπτυξης αποστολών στον ίδιο γεωγραφικό χώρο με κοινό σκοπό, αποτέλεσμα του μη σωστού προγραμματισμού.

¹¹⁵ Η πρωτοβουλία της Γάνδης παρέχει ένα πλαίσιο για την οποία έχουν προσυπογράψει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

¹¹⁶ Εξειδίκευση κάθε μέλους σε συγκεκριμένη αποστολή, με απώτερο σκοπό την βέλτιστη απόδοση.

¹¹⁷ DIRECTORATE-GENERAL FOR EXTERNAL POLICIES POLICY DEPARTMENT EP/EXPO/B/SEDE/FWC/2013-08/Lot6/03 EN June 2015 -PE 534.988 © European Union, 2015 STUDY State of play of the implementation of EDA's pooling and sharing initiatives and its impact on the European defense industry σελ. 31.

¹¹⁸ NICE EUROPEAN COUNCIL : PRESIDENCY CONCLUSIONS, Press Release: Brussels (8/12/2000) Nr: 400/1/00

ελέγχου, συλλογής πληροφοριών, επιμελητείας, και άλλων υπηρεσιών υποστήριξης μάχης και επιπλέον, κατά περίπτωση, θα διαθέτουν και αεροπορικές και ναυτικές μονάδες.

- Οι Τακτικοί Σχηματισμοί Μάχης (EU BATTLEGROUPS)

Δεδομένου ότι η προηγούμενη απόφαση για τη Ευρωπαϊκής Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης κρίθηκε ότι ήταν κάπως δυσκίνητη, αποφασίστηκε στο Ελσίνκι (2003) τα Κράτη Μέλη να διαθέτουν δυνάμεις υψηλού επιπέδου ετοιμότητας, αλλά εμφανώς ,μικρότερες, που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν πιο γρήγορα, να είναι πιο εύκολες στη κίνηση και πιο αυτοσυντηρούμενες.

Μια μάχιμη μονάδα αποτελείται περίπου από 1.500 άτομα προσωπικό με σκοπό την ταχεία αξιόπιστη ανάπτυξη για μεμονωμένες επιχειρήσεις ή για την αρχική φάση μεγάλης επιχείρησης. Η δημιουργία των τακτικών σχηματισμών μάχης (BG) είναι μια ευκαιρία για την ενίσχυση της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των Κρατών Μελών. Δύναται να βελτιώσει, αμοιβαία, τις γνώσεις για την ικανότητα και τις δυνατότητες των άλλων Μελών. Η δημιουργία των BG βασίζεται σε πολυεθνικούς συνασπισμούς των χωρών της ΕΕ. Υπάρχει και η ευχέρεια συμμετοχής χωρών εκτός της Ένωσης.¹¹⁹ Δύναται, εάν αυτό είναι απαραίτητο, να ξεκινήσει δύο (2) επιχειρήσεις σχεδόν ταυτόχρονα.¹²⁰

Τα Battle Groups επιχειρούν σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του ΟΗΕ για την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Οι χώρες εμφανίζονται πρόθυμες να συμμετέχουν σε battle groups και έως τώρα έχουν δημιουργηθεί 13 μάχιμες μονάδες.¹²¹ Η ΕΕ μπορεί να αναπτύξει 2 Battle Groups ταυτόχρονα και 12 μη στρατιωτικές αποστολές.

Από την απόφαση έγκρισης του Συμβουλίου η μονάδα θα αναπτυχθεί στην περιοχή ενδιαφέροντος σε διάστημα 10 ημερών. Αντίστοιχες μονάδες Battle Groups δύναται να ενεργοποιηθούν με αεροναυτικές δυνάμεις.¹²²

Για την ανάπτυξη των δυνάμεων δεν υπάρχει υπερεθνική εξουσία και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει άμεσες αρμοδιότητες στον τομέα αυτό. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Γερμανία, η στρατιωτική ανάπτυξη απαιτεί κοινοβουλευτική συναίνεση, ενώ σε άλλα Κράτη Μέλη είναι πρωτίστως απόφαση κυβερνήσεων. Επακόλουθο αυτού η καθυστέρηση στην λήψη αποφάσεων παρόλη την επιθυμία άμεσης ανάπτυξης.

Το οικονομικό βάρος της δημιουργίας μάχιμης μονάδας (BG), η διατήρηση υψηλής ετοιμότητας, σε κατάσταση αναμονής, και ανάπτυξη αυτής όταν απαιτηθεί επιβαρύνει το κράτος που συνεισφέρει τα στρατεύματα. Αποτέλεσμα αυτού είναι η

¹¹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες στο : COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY EU BATTLEGROUPS Updated : April 2013. Για να χαρακτηριστεί μια μονάδα ως μάχιμη της ΕΕ, θα πρέπει να πληρεί συγκεκριμένα στρατιωτικά πρότυπα ικανότητας. Επιπλέον πληροφορίες για την λειτουργία τους στόχους στο : Headline Goal 2010 approved by General Affairs and External Relations Council on 17 May 2004 endorsed by the European Council of 17 and 18 June 2004

¹²⁰ Πηγή : http://europa.eu/pol/cfsp/index_el.htm

¹²¹ Οι μάχιμες μονάδες της ΕΕ δεν χρησιμοποιούνται για διεξαγωγή πολέμου, αλλά αναπτύσσονται στα πλαίσια αιτήματος Ηνωμένων Εθνών για την παροχή αυστηρή επιβολή της ειρήνης σε πιο περιορισμένη κλίμακα.

¹²² Η πρώτη ναυτική επιχείρηση έλαβε χώρα στα τέλη του 2008 με αποστολή την εξάλειψη των επιθέσεων των Σομαλών πειρατών κατά των εμπορικών πλοίων στην ευρύτερη γεωγραφική θαλάσσια περιοχή. Το 2008, ο Πρόεδρος της Γαλλίας Νικολά Σαρκοζί πρότεινε τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ναυτικού Συγκροτήματος (European Naval Group).

μειωμένη συμμετοχή των μικρότερων κρατών, δεδομένου των δημοσιονομικών περιορισμών.¹²³

Σημαντική πτυχή αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία μια χώρα δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση της δύναμης NRF (NATO) όταν έχει συμβάλει και συμμετέχει σε παράλληλη αποστολή της ΕΕ έχοντας τον ίδιο σκοπό. Ανάκληση στρατευμάτων γίνεται μόνο σε ακραίες περιπτώσεις ζωτικής σημασίας.¹²⁴

Οι τρέχουσες προσπάθειες για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε χώρες εταίρους εκτείνονται σε διάφορους τομείς πολιτικής. Απευθύνονται σε διάφορα μέσα και εστιάζουν στην ανάπτυξη αποτελεσματικών, νόμιμων και βιώσιμων θεσμών, συμπεριλαμβανομένων αποτελεσματικών τομέων δικαιοσύνης και ασφάλειας, του ελέγχου των συνόρων και της ακτοφυλακής. Οι δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την πρόσβαση σε διεθνή μέσα, τον πολιτικό διάλογο, την τεχνική συνεργασία (συμπεριλαμβανομένης της από κοινού έρευνας και καινοτομίας), την κατάρτιση (μεταφορά γνώσεων¹²⁵ και ανάπτυξη δεξιοτήτων¹²⁶), και την παροχή βασικού εξοπλισμού και υλικών.

Η κατάρτιση στον τομέα της ασφάλειας επιδιώκει να βελτιώσει την ικανότητα ενός εταίρου να διασφαλίζει τη σταθερότητα και την προστασία των πολιτών. Μπορεί να λάβει τη μορφή προπαρασκευαστικής κατάρτισης μπορεί επίσης να ενσωματωθεί στις επιχειρησιακές φάσεις μέσω της καθοδήγησης ή της ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης και στήριξης. Ο παρεχόμενος στους εταίρους εξοπλισμός μπορεί να κυμαίνεται από υλικό επικοινωνίας, υποδομές με προορισμό την προστασία της ζωής και επιτόπιες υποδομές, διευκολύνσεις ιατρικού χαρακτήρα, μεταφορών ή λοιπές υποδομές μέχρι εξοπλισμό προστασίας των δυνάμεων.»¹²⁷

Τα τελευταία δέκα έτη, η χρηματοδότηση για την αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ έχει αυξηθεί. Έμφαση δίνεται για την συμμετοχή της στη στήριξη της δικαιοσύνης και του τομέα της ασφάλειας σε χώρες εταίρους.¹²⁸ Οι δράσεις για την ειρήνη και την ασφάλεια χρηματοδοτούνται σήμερα από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω του Μηχανισμού Συμβολής στη Σταθερότητα και στην Ειρήνη.¹²⁹

Σε ότι αφορά στην Ελλάδα, η χώρα μας στο πλαίσιο της συνεισφοράς της στην ανάπτυξη των στρατιωτικών δυνατοτήτων της ΕΕ, έχει διαθέσει το Στρατηγείο της Λάρισας, για τη διεξαγωγή αυτόνομων στρατιωτικών επιχειρήσεων της ΕΕ. Σημειωτέον ότι το Στρατηγείο της Λάρισας αποτελεί ένα εκ των πέντε υποψηφίων Επιχειρησιακών Στρατηγείων (OHQs) των κρατών-μελών (μαζί με της Γαλλίας,

¹²³ EU Battlegroups – ready to go? by Anna Barcikowska, Νοέμβριος 2013 σελ.4 , Το κόστος αυξάνει λαμβάνοντας υπόψιν τις αερομεταφορές για την μετακίνηση ανθρώπων και μέσων.

¹²⁴ ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS DEPLOYMENT OF RAPID-REACTION FORCES No 96 Οκτώβριος 2015 σελ. 27

¹²⁵ Μεταξύ άλλων και όσον αφορά τη δίωξη, την αμοιβαία δικαστική συνδρομή, την υποστήριξη των θυμάτων και την εξασφάλιση δίκαιης δίκης.

¹²⁶ Μεταξύ άλλων όσον αφορά τη διαχείριση και τη διακυβέρνηση.

¹²⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Στρασβούργο 28.4.2015 JOIN(2015) 17 FINAL, σελ. 4

¹²⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Στρασβούργο 28.4.2015 JOIN(2015) 17 FINAL, συμπεράσματα.

¹²⁹ Για παράδειγμα, ως μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος ανάπτυξης ικανοτήτων, παρέχει τον εξοπλισμό της αστυνομίας στο Καμερούν για τη στήριξη του αγώνα κατά της Μπόκο Χαράμ (δεδομένου ότι η εν λόγω οργάνωση συνιστά παράγοντα αποσταθεροποίησης στη Δυτική Αφρική και, ως εκ τούτου, θέτει σε κίνδυνο την ανάπτυξη και τη σταθερότητα των χωρών εταίρων και της ΕΕ).

Ιταλίας, Ην. Βασιλείου και Γερμανίας) προς –κατά περίπτωση- ενεργοποίηση, για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων ΚΠΑΑ. Επιπροσθέτως, η Ελλάδα ηγείται, ως έθνος – πλαίσιο, πολυεθνικού Τακτικού Σχηματισμού Μάχης (HELBROC Battlegroup) με δυνατότητα ταχείας αντίδρασης, με τη συμμετοχή της Κύπρου, της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Ουκρανίας.

2.4 Οι Οικονομικοί πόροι για την υποστήριξη της ΚΕΠΠΑ.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι λειτουργικές δαπάνες τις οποίες συνεπάγεται η εφαρμογή της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλην των δαπανών που οφείλονται σε ενέργειες που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στην άμυνα και βαρύνουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με την κλειδα ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, εκτός εάν το Συμβούλιο λάβει ομόφωνα διαφορετική απόφαση. Ενδεικτικά, το 2008 ο προϋπολογισμός ΚΕΠΠΑ ανερχόταν σε 285 εκατομμύρια ευρώ. Συντριπτικά μεγάλο ποσοστό των πόρων διατέθηκε σε επιχειρήσεις και δράσεις που σχετίζονται με τη μη στρατιωτική διαχείριση κρίσεων και ειδικότερα στην EULEX Κοσόβο (120 εκατομμύρια ευρώ), την EUPOL Afghanistan (45 εκατομμύρια ευρώ) και την EUMM Georgia (35 εκατομμύρια ευρώ).¹³⁰

Στις περιπτώσεις που οι δαπάνες δεν καταλογίζονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης, αυτές βαρύνουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με την κλειδα ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, εκτός εάν το Συμβούλιο λάβει ομόφωνα διαφορετική απόφαση (άρθρο 41 ΣΕΕ).¹³¹

Οι πόροι για στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ διατίθενται επίσης εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, από τα Κράτη-Μέλη, είτε άμεσα από τους συμμετέχοντες σε επιχειρήσεις ΚΕΠΠΑ/ΚΠΑΑ είτε μέσω του μηχανισμού Athena.¹³² Ο μηχανισμός Athena, θεσπίστηκε τον Φεβρουάριο του 2004, οι Χώρες Μέλη συνεισφέρουν οικονομικά αναλόγως του ΑΕΠ τους εκτός και αν αποφασίσει διαφορετικά το Συμβούλιο. Το ποσό αυτό καλύπτει ένα μέρος των συνολικών εξόδων¹³³ των αποστολών. Οι χώρες που συμμετέχουν στην αποστολή συμβάλουν οικονομικά για το υπόλοιπο ποσό. Ο μηχανισμός διαχειρίζεται τη χρηματοδότηση των κοινών δαπανών των στρατιωτικών επιχειρήσεων της ΕΕ στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ. Οι δαπάνες αυτές αφορούν, μεταξύ άλλων, την εγκατάσταση στρατηγείου και τις δαπάνες λειτουργίας, την υποδομή, την εφοδιαστική και τη στήριξη των αποστολών. Επί του

¹³⁰ Ετήσια έκθεση του Συμβουλίου προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της ΚΕΠΠΑ, 1831-1040, 2008

¹³¹ http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/2/index.tkl?term=%CE%9A%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%91&s=1&e=20&pos=13

¹³² Για τον μηχανισμό την δημιουργία την οργανωτική δομή την ικανότητα και συντονισμό με τρίτους καθώς και τον τρόπο καταβολής συνεισφορών στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 28.2.2015 L 84/39 ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2015/528 του Συμβουλίου της 27^{ης} Μαρτίου 2015.

¹³³ Το κόστος της αποστολής EUFOR Tchad/CAR ανήλθε στο ποσό του 1 δις Ευρώ. Ο μηχανισμός συνολικά πρόσφερε 120 εκ. Ευρώ. Επι Γαλλικής προεδρίας (2008) έγινε προσπάθεια αύξησης του ποσού εισφοράς αλλά δεν επήλθε συμφωνία.

παρόντος, ο μηχανισμός Athena¹³⁴ δεν καλύπτει τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από χώρες εταίρους που υποστηρίζονται μέσω μιας αποστολής ή επιχείρησης. Πρόσφατα, το Συμβούλιο ενέκρινε την αναθεώρηση της απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τον μηχανισμό Athena, η οποία επιτρέπει, μεταξύ άλλων, την απορρόφηση κονδυλίων του προϋπολογισμού της ΕΕ, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και διαδικασίες.¹³⁵ Οι Χώρες Μέλη, με υψηλό ΑΕΠ, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο βλέπει μικρό όφελος από την κοινή χρηματοδότηση, ενώ σε αντίθετη τροχιά η Πολωνία απολαμβάνει μεγαλύτερο όφελος. Τα κράτη μέλη φαίνονται απρόθυμα να εκταμιεύσουν χρήματα εκ των προτέρων χωρίς να γνωρίζουμε ακριβώς που θα διατεθούν. Αναφορικά μια πρόταση για τη χρηματοδότηση των στρατηγικών μεταφορών μέσω της κοινής χρηματοδότησης απορρίφθηκε.¹³⁶

Τα τελευταία χρόνια ο μέσος όρος για τις αμυντικές δαπάνες μειώθηκε. συγκεκριμένα από το 2006 έως το 2013 το ποσοστό μείωσης άγγιξε το 15%. Το κόστος του αμυντικού εξοπλισμού όπως και τα λειτουργικά έξοδα αντίθετα αυξήθηκαν. Το μεγαλύτερο ποσοστό εξόδων αναλογεί σε δαπάνες του προσωπικού ενώ οι λειτουργικές δαπάνες είναι η δεύτερη συνιστώσα του συνόλου των αμυντικών δαπανών. Ανάλογη μείωση παρατηρείται και στον αριθμό των εργαζομένων τόσο σε στρατιωτικό όσο και πολιτικό προσωπικό¹³⁷.

Από την άποψη του πρωτογενούς δικαίου, πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο θεμελιώδεις αρχές:

Η ίδια ενέργεια δεν μπορεί να χρηματοδοτείται τόσο από ένα μέτρο ΚΕΠΠΑ όσο και από ένα μέσο το οποίο βασίζεται στα άρθρα 209/212 της ΣΛΕΕ. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι η ανάπτυξη ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας στο πλαίσιο ενός ενδεχόμενου νέου μέσου μπορεί να αναληφθεί στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας της ΕΕ, εάν ο στόχος και το περιεχόμενό της εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής.

Οι Συνθήκες αποκλείουν τη δυνατότητα χρησιμοποίησης του προϋπολογισμού της ΕΕ για δαπάνες που οφείλονται σε ενέργειες που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στον τομέα της άμυνας (βλ. άρθρο 41 παράγραφος 2 της ΣΕΕ) Αυτό

¹³⁴ Ο μηχανισμός «Αθηνά» διαχειρίζεται τη χρηματοδότηση των κοινών δαπανών των στρατιωτικών επιχειρήσεων της ΕΕ στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ Στη παρούσα φάση χρηματοδοτούνται από τον «Αθηνά» έξι υπό εξέλιξη στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ: EUFOR ΑΛΘΑΙΑ (Βοσνία - Ερζεγοβίνη), EUNAVFOR ΑΤΑΛΑΝΤΗ (Κέρας της Αφρικής), EUTM ΣΟΜΑΛΙΑ, EUTM ΜΑΛΙ, EUMAM ΚΕΝΤΡΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, EUNAVFOR MED, Προηγούμενες επιχειρήσεις που χρηματοδότησε ο μηχανισμός «Αθηνά»: AMIS 2 (Σουδάν) (Ιούλιος 2005 - Δεκέμβριος 2007), EUFOR ΛΔ ΚΟΝΓΚΟ (Ιούνιος 2006 - Νοέμβριος 2006), EUFOR ΤΣΑΝΤ / ΚΕΝΤΡΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (Ιανουάριος 2008 - Μάρτιος 2009), EUFOR LIBYH (Απρίλιος 2011- Νοέμβριος 2011), EUFOR ΚΕΝΤΡΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (Ιανουάριος 2014 - Μάρτιος 2015).

Η Δανία έχει αποφασίσει να απέχει από τα στρατιωτικά θέματα της ΚΠΑΑ.

Πηγή : <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/athena/>

¹³⁵ Το άρθρο 41 της ΣΕΕ καθορίζει τις αρχές για τη χρηματοδότηση από την ΕΕ των μη στρατιωτικών και στρατιωτικών επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων. Οι επιχειρήσεις που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στον τομέα της άμυνας δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τον προϋπολογισμό της Ένωσης. Οι κοινές δαπάνες των επιχειρήσεων αυτών καλύπτονται σήμερα από την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/528.

¹³⁶ Πιθανό κίνητρο θα ήταν μια ρύθμιση στην οποία τα κράτη μέλη τα οποία συνεισφέρουν σε μια επέμβαση να δικαιούνται έκπτωση από τις συνεισφορές τους στην κοινή χρηματοδότηση Αθηνά

¹³⁷ Στοιχεία άμυνας από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας αναλυτικά : <https://www.eda.europa.eu/info-hub/press-centre/latest-news/2015/03/31/latest-defence-data-published>.

καθιστά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης και το Μέσο Στήριξης της Ειρήνης στην Αφρική, μέσα εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, ιδιαίτερα σημαντικά στις τρέχουσες προσπάθειες για «γεφύρωση» του κενού μεταξύ της ΚΠΑΑ και των διαφόρων αναπτυξιακών μέσων, όταν γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστούν συνολικά ζητήματα συνάρτησης ασφάλειας-ανάπτυξης. Επιπλέον, η χρηματοδότηση της ανάπτυξης ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας βάσει των άρθρων 209 και 212 της ΣΛΕΕ δεν αποκλείεται, ανεξάρτητα από την πολιτική ή στρατιωτική φύση του δικαιούχου, αλλά απαιτεί την κατά περίπτωση αξιολόγηση.

Πέρα από το πρωτογενές δίκαιο, το πλαίσιο που ισχύει για την εξωτερική δράση της ΕΕ στον τομέα της ανάπτυξης ικανοτήτων σε θέματα ασφάλειας είναι το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) και οι νομικές βάσεις των μέσων εξωτερικής χρηματοδότησης. Συναφή μέσα στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ περιλαμβάνουν:

- Τον Μηχανισμό Συμβολής στη Σταθερότητα και την Ειρήνη (ICsP).¹³⁸
- Το Μέσο Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ).¹³⁹
- Τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας (ΕΜΓ).¹⁴⁰
- Τον Μηχανισμό Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΜΑΣ).¹⁴¹
- Το μέσο για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΙΔΗΡ).¹⁴²
- Τον προϋπολογισμό για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).

Τέλος, ο ορισμός της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ)¹⁴³ ενδέχεται να περιορίζει τις δαπάνες για την ανάπτυξη ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας, στο βαθμό που τα κριτήρια της ΕΑΒ γενικά αποκλείουν τις στρατιωτικές δαπάνες. Ο περιορισμός αυτός έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο του ΠΔΠ, όπου η ΕΕ θα πρέπει να επιδιώξει να εξασφαλίσει κατά την περίοδο 2014-2020 ότι τουλάχιστον το 90% της

¹³⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 230/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη θέσπιση μηχανισμού συμβολής στη σταθερότητα και την ειρήνη, ΕΕ L 77 της 15.3.2014.

¹³⁹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 231/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη θέσπιση Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ II), ΕΕ L 77 της 15.3.2014.

¹⁴⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 232/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας, ΕΕ L 77 της 15.3.2014

¹⁴¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 233/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, περί μηχανισμού χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας την περίοδο 2014-2020, ΕΕ L 77 της 15.3.2014.

¹⁴² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 235/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως, ΕΕ L 77 της 15.3.2014.

¹⁴³ Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ενεργούν σύμφωνα με την αναπτυξιακή πολιτική, όπως έχει οριστεί στην ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη το 2005 και στο πρόγραμμα δράσης για αλλαγή του 2012, καθώς και στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας (ΕΑΒ) του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΟΣΑ). Η Επιτροπή Βοήθειας για την Ανάπτυξη (DAC) του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) είναι ένα φόρουμ για τον συντονισμό των προσπαθειών παροχής βοήθειας. Έχει καθιερώσει έναν διεθνώς συμφωνημένο ορισμό της ΕΑΒ. Αυτό επιτρέπει στους χορηγούς βοήθειας να διακρίνουν μεταξύ των επίσημων συναλλαγών που πραγματοποιούνται από την ΕΑΒ και άλλων επίσημων ροών. Συνεχίζονται οι συζητήσεις σχετικά με ενδεχόμενη αναθεώρηση των ορισμών της ΕΑΒ.

συνολικής εξωτερικής της βοήθειας θα υπολογίζεται ως επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (EAB).

Επιπλέον, ο ΜΑΣ περιλαμβάνει συγκεκριμένους στόχους για την επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια, και τον περιορισμό όσον αφορά την προμήθεια όπλων ή πυρομαχικών ή για επιχειρήσεις που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στον τομέα της άμυνας. Το ETA απαιτεί ο προγραμματισμός να είναι σχεδιασμένος έτσι ώστε, στο μέτρο του δυνατού, να πληροί τα κριτήρια της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας. Πρόσθετα, τα κράτη μέλη δηλώνουν τη συμβολή τους στο ETA, ως σύμφωνη με τα κριτήρια της EAB.

Εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, το ETA παρέχει περαιτέρω επιχειρησιακούς πόρους για την εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ για την αναπτυξιακή συνεργασία με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) βάσει της συμφωνίας εταιρικής σχέσης.

Το μέσο στήριξης της ειρήνης στην Αφρική δημιουργήθηκε το 2003 στο πλαίσιο του ETA και αποτελεί έως σήμερα το σημαντικότερο μέσο για την αντιμετώπιση της συνάρτησης ασφάλειας-ανάπτυξης, παρέχοντας επίσης στήριξη σε στρατιωτικές δραστηριότητες.

Ωστόσο, το ΜΣΕΑ εξακολουθεί να αποτελεί έκτακτο και προσωρινό μέσο. Τα κράτη μέλη έχουν επανειλημμένα θέσει το ζήτημα της οικονομικής του βιωσιμότητας και της ανάγκης να εξεταστούν εναλλακτικές επιλογές χρηματοδότησης, πέραν του ETA. Επιπλέον, στο πολυετές πρόγραμμα δράσης του ΜΣΕΑ για το 2014-2016 η χρηματοδότηση «πυρομαχικών, όπλων και συγκεκριμένου στρατιωτικού εξοπλισμού, ανταλλακτικών, μισθών των στρατιωτών και εκπαίδευσης για στρατιώτες» αποκλείεται. Περαιτέρω περιορισμοί περιλαμβάνουν τη νομική απαίτηση να αναφέρεται στο ETA ως επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (EAB) «στον μέγιστο δυνατό βαθμό».

Τέλος, το ΜΣΕΑ έχει αποκλειστικό περιφερειακό και γεωγραφικό επίκεντρο (επικεντρώνεται στην Αφρικανική Ένωση και σε περιφερειακές οικονομικές κοινότητες)· ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθεί η στήριξη σε εθνικό επίπεδο ή εκτός Αφρικής από το ΜΣΕΑ. Ωστόσο, η ΕΕ και οι χώρες και οι περιφέρειες εταίροι προσδιόρισαν τον τομέα της ειρήνης και της ασφάλειας ή τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας ως τομείς προτεραιότητας σε διάφορα περιφερειακά και εθνικά ενδεικτικά προγράμματα στο πλαίσιο του ETA.

Ενώ η χρηματοδότηση για την ανάπτυξη ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας, καθώς και στον στρατιωτικό τομέα, είναι δυνατή σύμφωνα με το ΜΣΕΑ, υπόκειται εντούτοις σε μια σειρά άλλων περιορισμών που εμποδίζουν ενδεχομένως την αποτελεσματική χρήση αυτού του μηχανισμού κατά την αντιμετώπιση όλων των καταστάσεων που αντιμετωπίζει σήμερα η ΕΕ.

Τελευταίο αλλά όχι αμελητέο στοιχείο είναι το ότι οι πόροι για στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ διατίθενται επίσης εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, από τα

κράτη μέλη, είτε άμεσα από τους συμμετέχοντες σε επιχειρήσεις ΚΕΠΠΑ/ΚΠΑΑ είτε μέσω του μηχανισμού Athena.¹⁴⁴

¹⁴⁴ Αναλυτικά στο παρόν 2.4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Στρατιωτικές και πολιτικές επεμβάσεις της ΕΕ.

Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της ΕΕ συμβάλλει στην παγκόσμια ειρήνη και την ασφάλεια με την συμμετοχή της σε διεθνείς αποστολές και επιχειρήσεις στρατιωτικού και μη στρατιωτικού χαρακτήρα. Είναι ικανή να αντιμετωπίσει κρίσεις με πολιτικά και οικονομικά μέτρα και συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους.

Το 2014 ήταν μια καθοριστική χρονιά για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απώλειες ανθρώπινων ζωών αυξάνονται στην περιφέρεια της Ευρώπης από τον μεγάλο αριθμό των ένοπλων συγκρούσεων, γεννώντας επιπλέον προβλήματα αλλά και την απαίτηση για ταχεία και αποφασιστική δράση της ΕΕ.¹⁴⁵

Η ΕΕ υλοποιεί την μακροπρόθεσμη στρατηγική για την εξωτερική δράση της, δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη για την ειρήνη, την δημοκρατία, το κράτος του δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχοντας παγκόσμια συμφέροντα, επεμβαίνει σε περιοχές που έχουν πληγεί από κρίσεις, παρέχοντας βοήθεια σε όσους την χρειάζονται, σε συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς και εταίρους.¹⁴⁶

3.1 Στόχοι των αποστολών και επιχειρήσεων της ΕΕ.

3.1.1 Στόχοι των μη στρατιωτικών Αποστολών της ΕΕ.

Η μη στρατιωτική διαχείριση κρίσεων, είναι ένας τομέας που αποτελεί ένα βασικό μέρος της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ.¹⁴⁷

Ο πρώτος στόχος πολιτικών επεμβάσεων τέθηκε το 2000 κατά την κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Santa Maria da Feira¹⁴⁸, στην Πορτογαλία. Προσδιόρισε τους τέσσερις τομείς προτεραιότητας για την ΕΕ όσον αφορά τον τρόπο αστυνόμευσης, του κράτους δικαίου, της πολιτικής διοίκησης και της πολιτικής προστασίας.

Στον τομέα της αστυνόμευσης έθεσε συγκεκριμένους στόχους σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη της ΕΕ θα μπορούσαν συλλογικά να παρέχουν μέχρι 5.000 αστυνομικούς για τις επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων, με 1.000 υπαλλήλους σε υψηλή ετοιμότητα (με δυνατότητα ανάπτυξης εντός 30 ημερών). Τα κράτη μέλη της ΕΕ προσανατολίζονται σε μια σειρά από βασικά καθήκοντα για την πολιτική αστυνόμευση που περιλάμβανε: την παρακολούθηση, την παροχή συμβουλών και την εκπαίδευση της τοπικής αστυνομίας, την πρόληψη ή τον μετριασμό εσωτερικών κρίσεων και συγκρούσεων, την αποκατάσταση του νόμου και της τάξης, άμεσα μετά από συγκρούσεις, και την υποστήριξη της τοπικής αστυνομίας στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹⁴⁹

Αργότερα η ΕΕ έθεσε ως στόχο να δύναται διαθεσιμότητα 200 δικαστών και εισαγγελέων που θα ενεργούν σε επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων στον τομέα του

¹⁴⁵ General Secretariat of the Council, Main aspects and basic choices of the CFSP, 11083/15, Βρυξέλες 20 Ιουλίου 2015,

¹⁴⁶ Στο ίδιο σελ. 15

¹⁴⁷ Πηγή : http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/civilian_headline_goals/index_en.htm

¹⁴⁸ Αναλυτικά τα συμπεράσματα της συνόδου της Santa Maria da Feira (19-20 June 2000) http://www.consilium.europa.eu/el/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00200-r1.en0.htm

¹⁴⁹ Πηγή : http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/civilian_headline_goals/index_en.htm

κράτους δικαίου με δυνατότητα ανάπτυξης εντός 30 ημερών. Ένας επιπλέον στόχος ήταν η κατάρτιση ομάδας εμπειρογνομένων στον τομέα της πολιτικής διοίκησης (συμπεριλαμβανομένων γενικά διοικητικά, κοινωνικά και τις λειτουργίες της υποδομής) και παροχή ομάδας πολιτικής προστασίας για την προστασία πολιτών με μέγιστο αριθμό 2.000. Με τις ομάδες αυτές θα συμμετέχουν ολιγάριθμοι εμπειρογνώμονες που θα μπορούν να αποστέλλονται εντός 3-7 ωρών για την αξιολόγηση της κατάστασης και τον συντονισμό της απερχόμενης επέμβασης.¹⁵⁰

Στη Διάσκεψη του 2004, στις Βρυξέλλες, αναφέρθηκε ότι οι στόχοι έχουν επιτευχθεί (και μάλιστα υπερέβησαν τα αναμενόμενα). Το 2008¹⁵¹ τέθηκαν νέοι στόχοι, οι αποστολές παρακολούθησης και υποστήριξης των ειδικών εντεταλμένων της ΕΕ. Ταυτόχρονα δημιουργήθηκε η ανάγκη για την διεξαγωγή ταυτόχρονων επιχειρήσεων και δόθηκε έμφαση στους τομείς: της Ασφάλειας και αναπροσαρμογής αυτής αναλόγως συνθήκων (SSR), στον αφοπλισμό, την αποστράτευση και την επανένταξη (DDR).¹⁵²

Πρωταρχικός σκοπός (Ιανουάριος 2009) ήταν η υλοποίηση του CHG 2010 κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009 που αφορούσε κυρίως την ανάπτυξη του λογισμικού περιβάλλοντος «Goalkeeper» (Εργαλείο Δυνατότητας Μη Στρατιωτικής Διαχείρισης) και τη μελέτη σχετικά με εθνικές στρατηγικές που διευκολύνουν τη διάθεση μη στρατιωτικού προσωπικού για αποστολές ΕΠΑΑ.¹⁵³

Το 2010¹⁵⁴ έθεσαν έναν επιπλέον στόχο την ανάπτυξη των δυνατοτήτων και τον συντονισμό με τους στρατιωτικούς σκοπούς. Προσδιορίστηκαν επίσης νέες δυνατότητες, όπως η διάθεση 285 επιπλέον εμπειρογνομένων για τη μεταβατική δικαιοσύνη, διάλογο και για την ανάλυση των συγκρούσεων. Τέλος βαρύτητα δόθηκε στη δημιουργία μιας ομάδας αντίδρασης πολιτών, εμπειρογνομένων, για ταχεία ανάπτυξη.¹⁵⁵

3.1.2 Στόχοι των στρατιωτικών Επιχειρήσεων της ΕΕ.

Οι ανωτέρω στόχοι αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ότι η ΕΕ διαθέτει τις στρατιωτικές δυνατότητες που απαιτούνται για τη διεξαγωγή των αποστολών Πέτερσμπεργκ.

Σε συνέχεια της συμφωνίας των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ, στο Συμβούλιο της Κολωνίας¹⁵⁶, ο σημαντικός στόχος ήταν μια αυτόνομη στρατιωτική ικανότητα της ΕΕ η οποία θα ανταποκρίνεται σε κρίσεις.¹⁵⁷ Το 1999 στο Ελσίνκι 158 ειπώθηκαν επιπλέον στόχοι όπως η εθελοντική συνεργασία των χωρών για ανάπτυξη και διατήρηση δυνάμεων για την εκπλήρωση των αποστολών Πέτερσμπεργκ, το μέγεθος του σώματος του στρατού να ανέρχεται στις 50 με 60.000 άτομα, με

¹⁵⁰ Πηγή : http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/civilian_headline_goals/index_en.htm

¹⁵¹ Αναλυτικά για την σύνοδο του 2008 στο <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st15/st15863.en04.pdf>

¹⁵² Πηγή : http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/civilian_headline_goals/index_en.htm

¹⁵³ Συμβούλιο της ΕΕ 10087/09, Θέμα Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ΕΠΑΑ, Βρυξέλλες 18 Μαΐου 2009, σελ.11

¹⁵⁴ Αναλυτικά για την σύνοδο του 2010 στο αρχείο Civilian_Headline_Goal_2010.pdf στο ανωτέρω link.

¹⁵⁵ Πηγή : http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/civilian_headline_goals/index_en.htm

¹⁵⁶ Στο συμβούλιο της Κολωνίας, αποφασίστηκε η μεταφορά των επιχειρησιακών αρμοδιοτήτων της ΔΕΕ στην ΕΕ, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ).

¹⁵⁷ http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/military_headline_goals/index_en.htm

¹⁵⁸ Για περαιτέρω μελέτη και παράθεση συμπερασμάτων του Συμβουλίου στο Ελσίνκι στο Link http://www.consilium.europa.eu/en/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/acfa4c.htm χαρακτηριστικά σημεία αναφοράς η εκτενής αναφορά στην ΕΠΑΑ και την δυνατότητα διαχείρισης κρίσεων με στρατιωτικά και μη μέσα από την ΕΕ.

δυνατότητα ανάπτυξης εντός 60 ημερών και διατήρηση αυτής τουλάχιστο για ένα έτος. Το 2004 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο¹⁵⁹ διευρύνθηκαν επιπλέον οι στόχοι, για τις αποστολές αυτές. Οι σημαντικότερες αποφάσεις ήταν για την δυνατότητα στο να ενεργεί η ΕΕ προτού ξεσπάσει η κρίση με σκοπό την πρόληψη και αποφυγή επιδείνωσης της κατάστασης. Επιπλέον στόχος, αλλά και απαίτηση, τέθηκε στην ικανότητα της ΕΕ να διεξάγει ταυτόχρονες επιχειρήσεις¹⁶⁰, αλλά και να υποστηρίζει συγχρόνως πολλές επιχειρήσεις σε διαφορετικά επίπεδα.¹⁶¹

Το 2010 το Συμβούλιο παρόλη την ικανοποίηση του για την πρόοδο που σημείωσαν τα κράτη μέλη στην ανάπτυξη στρατιωτικών δυνατοτήτων, παρότρυνε αυτά για την ενίσχυση των προσπαθειών, με στόχο την προώθηση της δημιουργίας ευρωπαϊκών δυνατοτήτων. Μεγάλης σπουδαιότητας παραμένει η σημασία της διαλειτουργικότητας των στρατιωτικών δυνάμεων, μεταξύ άλλων με μη στρατιωτικούς φορείς, ενίσχυση της ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ οργάνων της ΕΕ, στρατηγείων επιχειρήσεων (ΣΕ) και κρατών μελών.¹⁶² Υψηλά στην ατζέντα παρέμεινε ο χρόνος αντίδρασης της ταχείας στρατιωτικής αντίδρασης η οποία κυμαίνεται από 5 έως 30 ημέρες.¹⁶³ Καταρτίσθηκε το ad hoc σχέδιο MUSIS (Πολυεθνικό Διαστημικό Σύστημα Απεικόνισης), που σχετίζεται με τη δεύτερη γενιά στρατιωτικών γεωσκοπικών δορυφόρων. Η συμβολή των δορυφορικών συστημάτων ήταν καθοριστική κατά την διάρκεια των αποστολών Atalanta και EUFOR Tchad/RCA καθώς και στην Γεωργία. Αναμένεται τα επόμενα χρόνια η μεγιστοποίηση της εκμετάλλευσης των μέσων αυτών.¹⁶⁴

Ως μελλοντικοί στόχοι μπορούν επιγραμματικά να αναφερθούν το Πρόγραμμα Βελτίωσης και Ενίσχυσης του Βιολογικού Εξοπλισμού - Bio EDEP, η συγκρότηση Ευρωπαϊκού Στόλου Μεταγωγικών Αεροσκαφών (EATF), το μελλοντικό Μεταγωγικό Ελικόπτερο, που βασίζεται σε γαλλογερμανική πρωτοβουλία.¹⁶⁵

¹⁵⁹ Για τους στόχους που ετέθησαν το 2003-04 στο αρχείο

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20Headline%20Goal.pdf> Κύριος στόχος τα battlegroups και η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Αμυντικού Οργανισμού (EDA)

¹⁶⁰ Συμπεράσματα του Συμβουλίου, το 2010, σχετικά με την ανάπτυξη στρατιωτικών δυνατοτήτων <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf>

¹⁶¹ http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/military_headline_goals/index_en.htm

¹⁶² Συμβούλιο της ΕΕ 10087/09, Θέμα Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ΕΠΑΑ, Βρυξέλλες 18 Μαΐου 2009, σελ.13

¹⁶³ Συμβούλιο της ΕΕ 10087/09, Θέμα Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ΕΠΑΑ, Βρυξέλλες 18 Μαΐου 2009, σελ.14

¹⁶⁴ Αλ. Κολοβός, CSDP and space: Lessons learned from EU Missions and operations, Military Erasmus, HAFA, April 2015

¹⁶⁵ Εξαγωγή Συμπερασμάτων από το Συμβούλιο της ΕΕ 10087/09, Θέμα Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ΕΠΑΑ, Βρυξέλλες 18 Μαΐου 2009, σελ.18

3.2 Συνοπτική Απεικόνιση Αποστολών Και Επιχειρήσεων

Η ΕΕ, αναπτύσσοντας τις πολιτικές και τις ικανότητές της στους τομείς της διαχείρισης των κρίσεων, της πρόληψης των συγκρούσεων και της οικοδόμησης της ειρήνης σύμφωνα με τους προαναφερθέντες στόχους, συμβάλλει όχι μόνο την κατοχύρωση της ασφάλειας των δικών της πολιτών, αλλά και στην παγκόσμια ασφάλεια, αντικατοπτρίζοντας έτσι τις βασικές αξίες και αρχές της.

Από το 2003 που αποφασίσθηκε η πρώτη μη στρατιωτική αποστολή της ΕΕ στον τομέα της διαχείρισης κρίσεων (αστυνομική αποστολή EUPM στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη), η δραστηριότητα της ΕΕ στον τομέα των επιχειρήσεων με στρατιωτικά ή μη στρατιωτικά μέσα διευρύνεται συνεχώς. Μέχρι σήμερα η ΕΕ έχει διεξάγει 36 συνολικά αποστολές και επιχειρήσεις. Από αυτές 17 έχουν ολοκληρωθεί, ενώ άλλες 19 είναι σε εξέλιξη. Η πλειοψηφία των αποστολών είναι μη στρατιωτικού χαρακτήρα, κυρίως συμβουλευτικού χαρακτήρα με έμφαση σε θέματα ενδυνάμωσης του Κράτους Δικαίου και ενίσχυσης δυνατοτήτων (capacity building).

Από τις δέκα εννέα (19) εν εξελίξει επιχειρήσεις/αποστολές ΚΠΑΑ η Ελλάδα συμμετέχει επί του παρόντος σε οχτώ (EUFOR Althea, EULEX Kosovo, EUMM Georgia, EUPOL Afghanistan, EUCAP Nestor, EUNAVFOR ATALANTA, EUAM Ukraine, EUTM Mali).

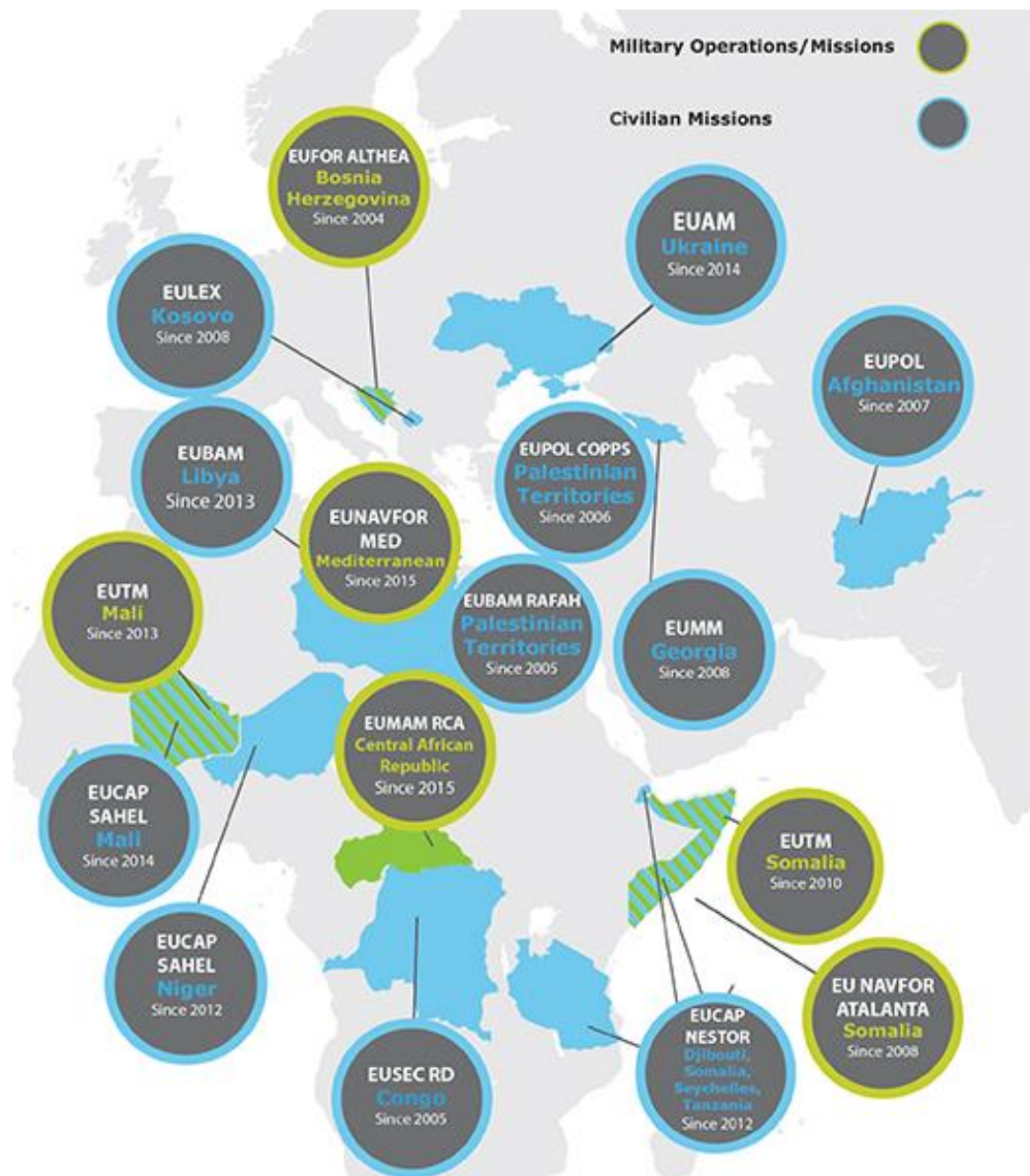
3.2.1 Συνοπτική απεικόνιση ολοκληρωμένων αποστολών και επιχειρήσεων της ΕΕ.¹⁶⁶

Με μπλε χρώμα απεικονίζονται οι στρατιωτικές επιχειρήσεις – αποστολές.
Με πράσινο χρώμα απεικονίζονται οι πολιτικές επεμβάσεις της ΕΕ

¹⁶⁶ Πηγή : <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/> Τελευταία ενημέρωση Οκτώβριος 2015.

3.2.2 Συνοπτική εικόνα τρεχουσών αποστολών και επιχειρήσεων της ΕΕ¹⁶⁷.

Με μπλε χρώμα απεικονίζονται οι στρατιωτικές επιχειρήσεις – αποστολές. Με πράσινο χρώμα απεικονίζονται οι πολιτικές επεμβάσεις της ΕΕ.

¹⁶⁷ <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/> Τελευταία ενημέρωση Οκτώβριος 2015.

3.3 Αναλυτική Παρουσίαση Αποστολών Και Επιχειρήσεων ΕΕ

Στον Πίνακα που ακολουθεί, φαίνονται οι 17 ολοκληρωμένες αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ.

3.3.1 Ολοκληρωμένες αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ.¹⁶⁸

A/A	Ετος	Όνομασία Ημερομηνία Απόφασης	Είδος	Γεωγραφική Περιοχή	Σκοπός
1	2003	EUPM ΒiH 1 Ιανουαρίου 2003.	Πολιτική αποστολή έπειτα από αίτημα των αρχών της Β-Ε. σε συνέχεια της Διεθνούς Αστυνομικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών.	Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Β-Ε)	Η εκπαίδευση αστυνομικών αρχών και οι μεταρρυθμίσεις του αντίστοιχου υπουργείου.
2	2003	FYROM/CONCORDIA 31 Μαρτίου 2003	Στρατιωτική επιχείρηση κατόπιν αιτήματος από την FYROM. μετά την συμφωνία της Οχρίδας 2001.	FYROM	Η συμβολή στην σταθερότητα και την ασφάλεια στην περιοχή
3	2003	ARTEMIS/DRC 12 Ιουνίου 2003	Στρατιωτική επιχείρηση έπειτα από ψήφισμα του συμβουλίου ασφαλείας του ΟΗΕ και κοινής δράσης με το αντίστοιχο της ΕΕ.	Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ).	Η συμβολή στην σταθερότητα και την ασφάλεια στην περιοχή
4	2003,	EUPOL PROXIMA / FYROM15 Δεκεμβρίου 2003	Πολιτική αποστολή σύμφωνα με την συμφωνία της Οχρίδας και δέσμευση της ΕΕ να βοηθήσει τις προσπάθειες της κυβέρνησης της ΠΓΔΜ να πλησιάσει προς την ένταξη στην ΕΕ	FYROM	Η παροχή αστυνομικής βοήθειας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και η εναρμόνιση με Ευρωπαϊκά πρότυπα.
5	2005	EUJUST LEX-Iraq, 1 Ιουλίου 2005	Πολιτική αποστολή διαχείρισης κρίσεων. Η πρώτη ολοκληρωμένη αποστολή κράτους δικαίου της ΕΕ. (δόθηκε 4 φορές παράταση της αποστολής)	ΙΡΑΚ	Ο σεβασμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενίσχυση κράτους δικαίου.
6	2004	EUJUST THEMIS 16 Ιουλίου 2004	Πολιτική αποστολή διαχείρισης κρίσεων. Η πρώτη αποστολή κράτους δικαίου της ΕΕ.	Γεωργία.	Οι μεταρρυθμίσεις στο υπουργείο δικαιοσύνης. .
7	2005	EU support to AMIS (Darfur) 18 Ιουλίου 2005	Στρατιωτική αποστολή έπειτα από αίτημα της Αφρικανικής Ένωσης για την κρίση στην εν λόγω περιοχή.	Νταρφούρ-Αφρικανική Ένωση.	Η υποστήριξη της αποστολής AMIS II.
8	2005	Aceh Monitoring Mission – (AMM) Indonesia 9 Σεπτεμβρίου 2005	Πολιτική αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μαζί με πέντε συνεισφέρουσες χώρες της ASEAN (Ταϊλάνδη, τη Μαλαισία, το Μπρουνέι, Φιλιππίνες και Σιγκαπούρη), καθώς και με την Νορβηγία και με την Ελβετία.	Ινδονησία περιοχή Aceh.	Η παρακολούθηση εφαρμογής ειρηνευτικής συμφωνίας.

¹⁶⁸ Πηγή : <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/> Τελευταία ενημέρωση Οκτώβριος 2015.

9	2005	EUPAT 15 Δεκεμβρίου 2005	Πολιτική αποστολή (ολιγάριθμη) εκπαίδευσης προσωπικού αστυνόμευσης στον τομέα της συνοριακής αστυνομίας, της δημόσιας τάξης, της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος.	FYROM	Η εναρμόνιση με Ευρωπαϊκά πρότυπα σε θέματα αστυνόμευσης.
10	2006	EUPOL KINSHASA DRC. Απρίλιος 2006	Πολιτική αποστολή υποστήριξης αστυνομικών μονάδων του Κονγκό. Η πρώτη μη στρατιωτική επιχείρηση της ΕΕ στην Αφρική.	Κονγκό.	Η Υποστήριξη και εκπαίδευση τοπικών αρχών.
11	2006	EUFOR RD Congo, 30 Ιουλίου 2006.	Στρατιωτική επιχείρηση για την υποστήριξη των δυνάμεων της ΛΔΚ και του ΟΗΕ (MONUC) έπειτα από έγκριση του τελευταίου.	ΛΔΚ : Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό.	Υποστήριξη αποστολής ΟΗΕ.
12	2007	EUPOL RD CONGO Ιούλιος 2007	Στρατιωτική αποστολή εκπαίδευσης αστυνομικού προσωπικού, μεταφοράς τεχνογνωσίας για θέματα κράτους δικαίου. Ακολούθησε μετά την αποστολή EUPOL KINSHASA DRC.	Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό.	Οι μεταρρυθμίσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Θεμάτων Ασφαλείας.
13	2008	EUFOR Tchad/RCA 28 Ιανουαρίου 2008	Στρατιωτική επιχείρηση για την προστασία αμάχων και ανθρωπιστικής βοήθειας.	Ανατολικό Τσαντ και το βόρειο-ανατολικό τμήμα της Κεντροαφρικής Δημοκρατίας.	Υποστήριξη αποστολής ΟΗΕ και ασφάλεια.
14	2008	EU SSR Guinea-Bissau Φεβρουάριος 2008	Πολιτική αποστολή με έμφαση στην οριστικοποίηση της βασικής νομοθεσίας που διέπει τις νέες δομές ασφάλειας στους τομείς της άμυνας, της αστυνομίας και της δικαιοσύνης.	Μπισσάου Γουινέα.	Η υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων στον τομέα ασφάλειας.
15	2011,	EUFOR Libya 1 Απριλίου 2011	Στρατιωτική επιχείρηση για την στήριξη επιχειρήσεων ανθρωπιστικής βοήθειας, σε συντονισμό με τον ΟCHA του ΟΗΕ.	Λιβύη.	Η ανθρωπιστική βοήθεια.
16	2012	EUAVSEC South Sudan 18 Ιουνίου 2012	Πολιτική αποστολή, έπειτα από αίτημα του νότιου Σουδάν, συμβουλευτική για την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας.	Νότιο Σουδάν – αεροδρόμιο Τζούμπα.	Οι μεταρρυθμίσεις υπουργείου μεταφορών.
17	2014	EUFOR RCA 10 Φεβρουαρίου 2014	Στρατιωτική επιχείρηση για την δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος στην περιοχή.	Κεντροαφρική Δημοκρατία.	Ασφάλεια και ανθρωπιστική βοήθεια.

3.3.2 Τρέχουσες Αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ

Στον Πίνακα που ακολουθεί, φαίνονται οι δεκαεννέα (19) τρέχουσες αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ¹⁶⁹.

A/A	Ετος	Όνομασία Ημερομηνία Απόφασης	Είδος	Γεωγραφική Περιοχή	Σκοπός
1	2004	ALTHEA/ΒίΗ	Στρατιωτική αποστολή	Βοσνία Ερζεγοβίνη	Η συμβολή για την διατήρηση της ειρήνης
2	2005	EUBAM Moldova and Ukraine	Πολιτική αποστολή συνεργασίας ΕΕ με τη Μολδαβία και την Ουκρανία	Μολδαβία και Ουκρανία	Η εναρμόνιση προτύπων ελέγχου των συνόρων και τελωνείων και διαδικασίες εναρμόνισης εμπορείου με εκείνες των κρατών μελών της ΕΕ.
3	2005	EUSEC RD CONGO Ιούνιος 2005	Πολιτική αποστολή μεταφοράς τεχνογνωσίας για εκπαίδευση και διοίκηση του στρατού	Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό.	Οι μεταρρυθμίσεις του Υπουργείου άμυνας.
4	2005	EU BAM Rafah, 1 Νοεμβρίου 2005	Πολιτική αποστολή συνεργασίας ΕΕ με το Ισραήλ και τις Παλαιστινιακές αρχές.	Ράφα Περιοχή Γάζας.	Ο κοινός έλεγχος σημείου διέλευσης της Ράφα
5	2005	EUPOL COPPS 14 Νοεμβρίου 2005.	Πολιτική αποστολή υποστήριξης και μεταφοράς αστυνόμευσης και κράτος δικαίου.	Παλαιστίνη	Η διατήρηση της ειρήνης στην Μέση Ανατολή και μεταρρυθμίσεις σε θέματα δικαιοσύνης.
6	2007	EUPOL Afghanistan	Πολιτική αποστολή υποστήριξης και μεταφοράς τεχνογνωσίας για θέματα υπουργείου εσωτερικών.	Αφγανιστάν	Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων του κράτους δικαίου και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
7	2008	EULEX Kosovo, Φεβρουάριος 2008. Απρίλιος 2009 σε πλήρη λειτουργία	Πολιτική αποστολή υποστηριζόμενη από τις 28 χώρες της ΕΕ και των πέντε συμβαλλόμενων μελών (Καναδά, τη Νορβηγία, την Ελβετία, την Τουρκία και τις Ηνωμένες Πολιτείες)	Κοσσυφοπέδιο	Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων του κράτους δικαίου και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
8	2008	EUMM Georgia, Σεπτέμβριος 2008	Πολιτική αποστολή : ελέγχου τήρησης εκεχειρίας.	Γεωργία – Αμπχαζία – Νότια Οσετία.	Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης των μερών σύγκρουσης.
9	2008	EU NAVFOR Somalia , Δεκέμβριος 2008	Στρατιωτική Ναυτική αποστολή για την ασφάλεια και την προστασία θαλάσσιων οδών.	Σομαλία	Η καταπολέμηση πειρατείας και οργανωμένου εγκλήματος..
10	2010	EUTM Somalia, 31 Μαρτίου 2010	Στρατιωτική αποστολή εκπαίδευσης ενόπλων δυνάμεων της Σομαλίας	Σομαλία	Η σταθερότητα στην περιοχή και η ενίσχυση της μεταβατικής κυβέρνησης.

¹⁶⁹ Πηγή : <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/> Τελευταία ενημέρωση Μάιος 2016.

11	2011	EUCAP Sahel Niger Μάρτιος 2011	Πολιτική αποστολή έπαιτα από αίτημα της Νιγηρίας. Λόγω αστάθειας	Σαχέλ Νιγηρία	Η μεταφορά τεχνογνωσίας για την καταπολέμηση οργανωμένου εγκλήματος παράνομης μετανάστευσης και ενεργειακής ασφάλειας.
12	2012	EUCAP Nestor Ιούλιος 2012	Πολιτική αποστολή : παροχή τεχνογνωσίας σε θέματα ασφάλειας.	Κέρας της Αφρικής (ΕΣΟΑ) και Δυτικού Ινδικού Ωκεανού (WIO). Πλέον οι ενέργειες επικεντρώνονται αποκλειστικά και μόνο για τη Σομαλία (συμπεριλαμβανομένων των Σομαλιλάνδη).	Η ανάπτυξη δυνατοτήτων σε θέματα ασφάλειας θαλάσσιων μέσων.
13	2012	EUTM Μάλι, Φεβρουάριος 2013	Πολιτική αποστολή έπαιτα από αίτημα των αρχών του Μαλί.	Σαχέλ Μάλι.	Η συμβολή στην καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας
14	2013	EUBAM Libya 22 Μαΐου 2013	Πολιτική αποστολή υποστήριξης των αρχών της Λιβύης.	Λιβύη	Η βελτίωση και η ανάπτυξη της ασφάλειας των συνόρων της χώρας.
15	2014	EUCAP Sahel Mali, 15 Απριλίου 2014	Πολιτική αποστολή στον τομέα της κατάρτισης και στρατηγικών συμβουλών της αστυνομίας, της χωροφυλακής, της Εθνικής Φρουράς και των σχετικών υπηρεσιών.	Μάλι	Η μεταρρύθμιση στον τομέα της ασφάλειας.
16	2014	EUAM Ukraine 22 Ιουλίου 2014	Πολιτική αποστολή συμβουλευτική για την ασφάλεια των πολιτών και μεταρρυθμίσεων.	Ουκρανία	Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων της αστυνομίας και του κράτους δικαίου.
17	2015	EUCAP Sahel Mali 15 Ιανουαρίου 2015	Πολιτική αποστολή	Μάλι.	Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων εσωτερικής ασφάλειας
18	2015	EUMAM RCA, 19 Ιανουαρίου 2015	Στρατιωτική συμβουλευτική αποστολή σε συνεργασία με τα ΗΕ για την σταθεροποίηση της δημοκρατίας.	Κεντροαφρική Δημοκρατία	Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων των ενόπλων δυνάμεων και του τομέα Ασφάλειας.
19	2015	EUNAVFOR MED 18 Μαΐου 2015	Ναυτική επιχείρηση για διαχείριση κρίσης.	Νότια Κεντρική Μεσόγειο	Η εξάρθρωση των δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Συμπεράσματα από τις Αποστολές και Επιχειρήσεις της ΕΕ

4.1 Ολοκληρωμένες αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ

Η ΕΕ έχει ολοκληρώσει 17 αποστολές πολιτικές και στρατιωτικές. Σε όλες αυτές, τις ολοκληρωμένες αποστολές της ΕΕ, τονίζεται ότι είναι προς το συμφέρον της Ένωσης και των κρατών μελών να θεωρούνται ότι ενεργούν συνεκτικά ως πάροχος ασφάλειας όχι μόνο μέσα στην Ευρώπη αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, κυρίως στις γειτονικές περιοχές της. Επισημαίνεται ότι οι στρατιωτικές δομές¹⁷⁰ και οι δυνατότητες αυτών, υποστηρίζουν την ικανότητα της ΕΕ να ανταποκρίνεται σε απειλές, συγκρούσεις και κρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπιστικών κρίσεων και των φυσικών καταστροφών, εφόσον αποτύχουν όλα τα άλλα μέσα.¹⁷¹

Είναι αληθές ότι τα Κράτη Μέλη έχουν κάνει σημαντική πρόοδο στην συνεισφορά και διαχείριση των πληροφοριών κυρίως για τις περιοχές κρίσης – ενδιαφέροντος.¹⁷² Οι αποστολές, εξ ορισμού, είναι μέρος μιας συνεχιζόμενης διαδικασίας και δεν υπάρχει ξεκάθαρη στιγμή κατά την οποία μπορούν να εξαχθούν απόλυτα και πόσο μάλλον μετρήσιμα αποτελέσματα. Επιπλέον, υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ των επιπτώσεων που δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν ποιοτικά και ποσοτικά, αλλά είναι παρατηρήσιμα.

Αναλύοντας τις ολοκληρωμένες αποστολές ο αναγνώστης μπορεί να αισθάνεται ότι τα ευρήματα της παρούσας εργασίας περιέχουν αντικρουόμενα στοιχεία. Από τη μία πλευρά προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η ΚΠΑΑ έχει επιτύχει στις αποστολές της, από την άλλη, υπάρχουν πολλές παρατηρήσεις και δυσλειτουργίες οι οποίες δεν έχουν εξαλειφθεί και επαναλαμβάνονται. Πρέπει να ληφθεί υπόψιν ότι η θεωρία απέχει πολύ από την πράξη, τα αποτελέσματα δεν μπορούν να είναι μετρήσιμα και πάντα θα διαφέρουν λόγω ετερότητας των γεωγραφικών περιοχών, των ανθρώπων αλλά και των συγκυριών. Η ανάδειξη των δυσχερειών και δυσλειτουργιών ανα περίπτωση συμβάλλει στην δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας του τρόπου λειτουργίας της ΕΕ και εξάγει χρήσιμα συμπεράσματα για μελλοντικές αποστολές, τόσο για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα αυτών όσο και για την εξοικονόμηση πόρων.

4.1.1 EUPM ΒiH, Βοσνία και Ερζεγοβίνη (B-E).

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2002/210/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : 1 Ιανουαρίου 2003 - πέρας 30 Ιουνίου 2012¹⁷³

¹⁷⁰ Οι στρατιωτικές δομές είναι αναπόσπαστο μέρος μια συνολικής προσέγγισης και επεμβαίνουν σε έσχατες περιπτώσεις το οποίο προκύπτει από τα ψηφίσματα και τις ετήσιες εκθέσεις της ΚΕΠΠΑ και ΚΠΑΑ. Έκθεση για τις γενικές εκτιμήσεις σχετικά με τις στρατιωτικές δομές της ΕΕ 6 Ιουνίου 2013.

¹⁷¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0205+0+DOC+XML+V0//EL>

¹⁷² Πηγή : eeas.europa.eu/csdp/documents/pdf/2014_summary.pdf Annual 2014 CSDP lessons report – summary for publication

¹⁷³ Common Security and Defence Policy, European Union Police Mission in Bosnia and Herzegovina (EUPM) Η αρχική περίοδος ήταν για τρία χρόνια. Μετά από αίτημα από τις αρχές της B-E, η EUPM συνεχίστηκε μέχρι τις 30 Ιουνίου 2012.

δ. Σκοπός : ο υποστηρικτικός ρόλος στη σταθεροποίηση της περιοχής, η εκπαίδευση αστυνομικών αρχών και οι μεταρρυθμίσεις του αντίστοιχου υπουργείου.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η πρώτη μη στρατιωτική αποστολή της ΚΠΑΑ έπεται από αίτημα των αρχών της Β-Ε. σε συνέχεια της Διεθνούς Αστυνομικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εκφράσει την ικανοποίηση του για τα αποτελέσματα της EUPM στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, που ολοκληρώθηκε στις 30 Ιουνίου 2012 και η οποία συνέβαλε, παράλληλα με την επιχείρηση EUFOR Althea¹⁷⁴, στην ανάπτυξη του διαλόγου μεταξύ των οντοτήτων που συγκροτούν τη χώρα, καθώς και στην εδραίωση του κράτους δικαίου.¹⁷⁵ Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι το έργο της αποστολής ήταν πιο δύσκολο λόγω των κυρώσεων από τις μεγάλες χώρες της Δύσης¹⁷⁶. Η συμμετοχή ανθρώπινου δυναμικού στο σύνολο έφτασε τα 2.200 άτομα, στα οποία συμπεριλαμβάνεται και προσωπικό από τρίτες χώρες¹⁷⁷. Τα αποτελέσματα της πολιτικής αυτής αποστολής κυρίως σε θέματα αστυνόμευσης ήταν πολύ ικανοποιητικά, για την μεταρρύθμιση της αστυνομίας., κατά την οποία εφαρμόστηκε η διαδικασία top down (στρατηγικές κατευθύνσεις από πλευράς ΕΕ προς τη Β-Ε). Δυστυχώς η προσέγγιση αυτή αποδυναμώθηκε μετά τις εκλογές του 2008¹⁷⁸ και ακολουθήθηκε η προσέγγιση bottom up (από κάτω προς τα πάνω, δηλαδή από πλευράς αναγκών χρηστών με στόχο τη δημιουργία πολιτικής, προσαρμοσμένης στις ανάγκες τους). Προβλήματα παρουσιάστηκαν κατά την διάρκεια συμμετοχής του προσωπικού στην διαδικασία μεταρρυθμίσεων του σχετικού υπουργείου, τα οποία οφείλονται κυρίως στις δυνάμεις αντιπολίτευσης,¹⁷⁹ όπως επίσης κατά τον έλεγχο των κειμένων λόγω διαφορετικής γλώσσας. Η ανεξαρτησία της διοίκησης της αστυνομίας παραμένει διαφορετική στα διάφορα καντόνια. Η πολιτικοποίηση αυτής υπήρχε σε όλα τα επίπεδα, κάτι το οποίο δυσχέρανε το έργο. Αναμφίβολα η αποστολή βελτίωσε τον επαγγελματισμό των αστυνομικών δυνάμεων όπως επίσης και την διασυνοριακή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών. Όμως η οικονομική κρίση επηρέασε την στελέχωση της αποστολής.¹⁸⁰ Η συνεργασία με διεθνείς παρόχους υπηρεσιών ασφάλειας¹⁸¹ αύξησε την τεχνογνωσία και ταυτόχρονα αναγνώρισε την ΕΕ ως πολύτιμο εταίρο στην παγκόσμια ασφάλεια. Το κόστος αποστολής (2002 - 2011) ανήλθε σε 110εκ. Ευρώ¹⁸².

¹⁷⁴ Ο Υπάτος Εκπρόσωπος κ. Javier Solana προανήγγειλε ότι θα μεταβεί στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη στις 19 Μαΐου 2009 μαζί με τον κ. Joseph R. Biden, Αντιπρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, με σκοπό να υπογραμμιστούν εκ νέου οι κοινοί στόχοι ΕΕ και ΗΠΑ για τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

¹⁷⁵ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 2012 σχετικά με την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας (σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Συμβουλίου προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας) (12562/2011 — 2012/2138(INI))

¹⁷⁶ European Union, ISS, Ten Years after : lessons from the EUPM in Bosnia and Herzegovina 2002 – 2012, Join report January 2013 Σελ. 56

¹⁷⁷ Common Security and Defence Policy, European Union Police mission in B&H (EUPM), updated June 2012. Αρχείο pdf : 25062012_factsheet_eupm-bih_en.

¹⁷⁸ Αναλυτικά για τις διαδικασίες από πάνω προς τα κάτω καθώς και τη από κάτω προς τα πάνω (top down & bottom up), δείτε το : European Union, ISS, Ten Years after : lessons from the EUPM in Bosnia and Herzegovina 2002 – 2012, Join report January 2013 Σελ. 40 – 42.

¹⁷⁹ European Union, ISS, Ten Years after : lessons from the EUPM in Bosnia and Herzegovina 2002 – 2012, Join report January 2013 Σελ. 37

¹⁸⁰ European Union, ISS, Ten Years after : lessons from the EUPM in Bosnia and Herzegovina 2002 – 2012, Join report January 2013 Σελ. 62

¹⁸¹ Συνεργασία με τις δυνάμεις των ΗΠΑ, με το Υπουργείο Δικαιοσύνης (ICITAP), του NATO, του ΟΑΣΕ και του ΟΗΕ.

¹⁸² Πηγή Official Journal of the European Union, 2002-2011. Τα ποσά που αναφέρονται δεν περιλαμβάνουν τα έξοδα που σχετίζονται με αποσπασμένο προσωπικό.

4.1.2 FYROM/CONCORDIA.

α. Είδος : Στρατιωτική επιχείρηση.
 β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2003/92/CFSP
 γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 31/03/2003 - πέρας 15/12/2003.
 δ. Σκοπός : Η συμβολή στην σταθερότητα και την ασφάλεια στην περιοχή.
 ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Ήταν η πρώτη επιχείρηση της ΕΕ που έκανε χρήση μέσων του NATO με συμμετοχή είκοσι έξι χωρών, κατόπιν αιτήματος από την FYROM μετά την συμφωνία της Οχρίδας 2001. Υπήρξε μια ομαλή μετάβαση από την αποστολή του NATO Allied Harmony στην επιχείρηση Concordia, με δυναμικό 350 στρατιωτικών. Υπήρξε καλή συνεργασία σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών, μεταξύ των αποστολών παρόλο που αρχικά δεν είχε προ συμφωνηθεί. Αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία μια ομάδας συνδέσμου που στόχο είχε την εκμετάλλευση πόρων και δυνατοτήτων του NATO από την ΕΕ.¹⁸³ Όμως καταγράφηκαν προβλήματα στον συντονισμό με τις αρχές της ΠΓΔΜ. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι επαφές των δύο μερών διευκολύνθηκαν με τις διαπροσωπικές σχέσεις. Στην φάση προετοιμασίας σχεδιασμού της αποστολής δεν έγινε εκμετάλλευση των ειδικών της ΕΕ. Η μη σωστή διαθεσιμότητα κονδυλίων, στην αρχική φάση, λειτούργησε αρνητικά στη φάση εγκατάστασης της αποστολής. Επιπλέον υπήρξαν καθυστερήσεις για την κάλυψη του κόστους λειτουργίας.¹⁸⁴ Το κόστος της αποστολής ανήλθε στο ποσό των 6,2 εκ. Ευρώ. Συνέχεια της αποστολής αυτής ήταν η EUPOL Proxima.

4.1.3 ARTEMIS/DRC Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ).

α. Είδος : Στρατιωτική επιχείρηση.
 β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2003/423/CFSP
 γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 12 Ιουνίου 2003 - πέρας 12 Σεπτεμβρίου 2003.
 δ. Σκοπός : Η συμβολή στην σταθερότητα και την ασφάλεια στην περιοχή.
 ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η Επιχείρηση Άρτεμις, έγινε έπειτα από ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και Κοινής Δράσης (Joint Action) με το αντίστοιχο της ΕΕ, και αναπτύχθηκε στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ). Ήταν η πρώτη αποστολή της ΕΠΑΑ, και κατ' επέκταση της ΕΕ, εκτός της Ευρωπαϊκής ηπείρου και η πρώτη αυτόνομη στρατιωτική επιχείρηση. Απαριθμούσε μια δύναμη 1800 στρατιωτικών, υπήρξε δε υποστηρικτική αποστολή της MONUC των Η.Ε. Η αποστολή αποφασίστηκε σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε ταχύτατα¹⁸⁵ και αποτέλεσε ένα πρότυπο ανάπτυξης. Η διάρκειά της ήταν μικρή και σε περιορισμένη έκταση.¹⁸⁶ Η συνεργασία με την κοινότητα στην περιοχή ήταν καλύτερη από το προσδοκώμενο αλλά για την οικοδόμηση της ειρήνης χρειάζεται μια πιο μακροπρόθεσμη και μονιμότερη συνεργασία. Προβλήματα σημειώθηκαν στην ασφάλεια επικοινωνιών, στην ανταλλαγή πληροφοριών και στην έλλειψη στρατηγικών αερομεταφορών που απαιτούνται για τη μεταφορά προσωπικού και μέσων σε μια

¹⁸³ Council Document 10547/04, 2004 which was meant to improve the preparation of EU operations having recourse to NATO assets and capabilities under the Berlin Plus arrangements and to enhance transparency between the EU and NATO

¹⁸⁴ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG- External Polices), 2012 σελ. 38-40. Λόγω της συμμετοχής τρίτων χωρών στην λήψη αποφάσεων για οικονομικά θέματα, υπήρξαν καθυστερήσεις που επηρέασαν το έργο της αποστολής.

¹⁸⁵ Η ανάπτυξη ολοκληρώθηκε σε τρεις εβδομάδες.

¹⁸⁶ Η περίοδος ανάπτυξης ήταν τρεις μήνες και η περιοχή των εργασιών περιορίστηκε στην Μπούνια.

απομακρυσμένη περιοχή. Η διαλειτουργικότητα μεταξύ των εμπλεκόμενων ενόπλων δυνάμεων καταγράφηκε ότι χρήζει βελτίωσης¹⁸⁷ ενώ διαπιστώθηκε ότι η τοποθέτηση συνδέσμου¹⁸⁸, μεταξύ των εν εξελίξει αποστολών συμβάλει, στην επίτευξη του σκοπού. Προφανώς λόγω αυξημένης επικινδυνότητας κανένας από τους συμμετέχοντες της αποστολής δεν ήταν πρόθυμος σε νέα συνεργασία με την MONUC, θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπιστία της αποστολής του ΟΗΕ για το μέλλον. Τα προβλήματα που σημειώθηκαν μπορούν να χαρακτηριστούν αναμενόμενα, παρόλα αυτά παραμένουν στην ατζέντα της ΕΕ για επίλυση ακόμα και σήμερα.¹⁸⁹

4.1.4 EUPOL PROXIMA / FYROM.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή διαχείρισης κρίσεων.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2003/681/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 15 Δεκεμβρίου 2003 - πέρας 14 Δεκεμβρίου 2005.

δ. Σκοπός : οι μεταρρυθμίσεις στο υπουργείο εσωτερικών, η παροχή αστυνομικής βοήθειας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και η εναρμόνιση με Ευρωπαϊκά πρότυπα.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή ξεκίνησε τέλος του 2003, έπειτα από την συμφωνία της Οχρίδας και δέσμευση της ΕΕ να βοηθήσει τις προσπάθειες της κυβέρνησης της ΠΓΔΜ για την ένταξη της στην ΕΕ. Η εκπαίδευση αφορούσε σε ανώτερους και ανώτατους αξιωματικούς της αστυνομίας.¹⁹⁰ Το συνολικό ανθρώπινο δυναμικό ήταν περίπου 200 αστυνομικοί και πολίτες. Προβλήματα υπήρξαν στην στελέχωση, την χρηματοδότηση, τις επικοινωνίες, τις μεταφορές, την ιατρική περίθαλψη, και στο στενό χρονοδιάγραμμα.¹⁹¹ Οι αρχικές ελλείψεις σε συνδυασμό με τις καθυστερήσεις σε θέματα λήψης αποφάσεων, των Κρατών-Μελών ΕΕ, απορρόφησε ένα μεγάλο μέρος των προσπαθειών το οποίο ήταν προγραμματισμένο για την εκπλήρωση της αποστολής. Παρόλο που αναφέρεται ότι δεν εφαρμόστηκε πλήρως η φάση του σχεδιασμού¹⁹² συνάγεται το συμπέρασμα ότι η φάση σχεδιασμού δεν λειτούργησε βέλτιστα.¹⁹³ Οι σχέσεις μεταξύ της Διοίκησης της Proxima και της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εμφάνισαν προβλήματα.¹⁹⁴ Συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Ανασυγκρότηση δεν παρείχε πληροφορίες προς την Proxima, κάτι το οποίο αναδεικνύει προβλήματα συνεργασίας και οργάνωσης. Για να επιτευχθεί μια αποτελεσματική διοργάνωση αποστολών απαιτείται συνδυασμός τόσο των τομέων εκείνων που ασχολούνται με τη διαχείριση κρίσεων αλλά και εκείνων που ασχολούνται με την ανάπτυξη θεσμών στην

¹⁸⁷ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG-External Polices), 2012 σελ. 43.

¹⁸⁸ Ο σύνδεσμος συνίσταται να είναι υψηλόβαθμος.

¹⁸⁹ Για την εξάλειψη προβλημάτων απαιτείται πολιτικής βούλησης.

¹⁹⁰ Αναλυτική παρουσίαση της μετά αποστολής στην FYROM για την κατάσταση στο κρατίδιο και τις δυνατότητες αυτού στο Defence Academy of the UK <http://www.da.mod.uk/Research-Publications/category/66/fyrom-after-the-concordia-mission-q129-1115>. Και σε σ' αυτήν την ανάλυση εμφανίζεται το όνομα Μακεδονία.

¹⁹¹ Council's Secretariat Document 6592/06, 2006: 6

¹⁹² Council's Secretariat Document 11206/03 και στο Council's Secretariat Document 6592/06: Annex IV p. 3

¹⁹³ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG-External Polices), 2012 σελ. 46.

¹⁹⁴ Loannides, 2009: 194 αναφέρεται ότι υπήρξε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Ανασυγκρότηση δεν παρείχε πληροφορίες προς την Proxima.

ΕΕ. Όλα αυτά πρέπει να αποτελούν μέρος μιας ενιαίας προσπάθειας της ΕΕ, με μια σαφή κατανομή των αρμοδιοτήτων. Τέλος σημειώνεται ότι κακώς στη σχετική αναφορά η FYROM καταγράφεται με το όνομα «Μακεδονία».¹⁹⁵

4.1.5 EUJUST LEX-Iraq.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή διαχείρισης κρίσεων και προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2010/330/CSFP

γ. Διάρκεια αποστολής : Οκτώβριος 2011 - πέρας 31 Δεκεμβρίου 2013.

δ. Σκοπός : ο σεβασμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η ενίσχυση του κράτους δικαίου.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή στόχευε στην εκπαίδευση ανώτερων και ανώτατων Ιρακινών αξιωματούχων απασχολούμενους στο υπουργείο δικαιοσύνης, και κατά την ολοκλήρωσή της, αξιολογήθηκε ότι πέτυχε μόνο τους ποσοτικούς στόχους¹⁹⁶. Μάλιστα, η αποστολή παρατάθηκε τέσσερις φορές, γιατί εκτιμήθηκε ότι μέχρι το 2009 οι εκπαιδευσεις δεν είχαν προσφέρει αυτό που χρειαζόνταν το Ιράκ. Εδώ είναι χαρακτηριστικό ότι υπήρξε επάρκεια οικονομικών πόρων γιατί πολλά από τα προγράμματα κατάρτισης έλαβαν χώρα σε Κράτη-Μέλη της ΕΕ οι οποίες κάλυπταν τα έξοδα, αλλά ο λόγος που δεν πέτυχαν οι εκπαιδευσεις τον σκοπό τους, ήταν διότι αυτές δεν είχαν εφαρμογή. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι μόνο τέσσερα (4) μέλη του προσωπικού της αποστολής βρίσκονταν στο Ιράκ έως το 2009 ενώ το 2010 αυξήθηκαν στους οκτώ (8). Το νούμερο αυτό είναι αμελητέο και προδίκαιζε το αποτέλεσμα. Ο λόγος για αυτή την μικρή συμμετοχή πολιτών ήταν η μεγάλη επικινδυνότητα στην περιοχή. Η αποστολή ήταν μεγάλη πρόκληση και πρέπει να αναφερθεί ότι είναι πολύ δύσκολο να αλλάξει η νοοτροπία ενός ολόκληρου συστήματος το οποίο είχε απομονωθεί για χρόνια με δικτατορικό καθεστώς. Δεδομένου ότι η εκπαίδευση των υψηλόβαθμων αξιωματούχων δύναται να έχει σημαντικό αντίκτυπο, στην αναδιάρθρωση του συστήματος¹⁹⁷ η έκθεση αξιολόγησης συστήνει την αναπροσαρμογή των εκπαιδεύσεων για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά.¹⁹⁸ μιας και είναι σημαντικό τα βήματα που θα γίνουν να είναι μικρά αλλά πολλά και ας φαίνονται ασήμαντα για τον δυτικό κόσμο, σίγουρα θα συμβάλλουν σε μεγαλύτερες αλλαγές στο μέλλον.

4.1.6 EUJUST THEMIS Γεωργία¹⁹⁹.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή διαχείρισης κρίσεων.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2004/523/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 16 Ιουλίου 2004 - πέρας 16 Ιουλίου 2005.

¹⁹⁵ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG- External Polices), 2012 σελ. 45.

¹⁹⁶ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG- External Polices), 2012 σελ. 55-57. Χαρακτηριστικά αναφέρεται αποτυχία της αποστολής έως το 2009.

¹⁹⁷ Seven Years of EUJUST LEX: The Challenge of Rule of Law in Iraq, Alina Christova Vrije Universiteit Brussel volume 9, Issue 3 2013. Page 433-435

¹⁹⁸ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG- External Polices), 2012 σελ. 58

¹⁹⁹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευθεί να βοηθήσει τη Γεωργία, να προσεγγίσει τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Για το σκοπό αυτό, η ΕΕ έχει δηλώσει την προθυμία της να βοηθήσει τη Γεωργία μέσω πλήρους φάσματος των μέσων που διαθέτει και των πολιτικών της, και ιδίως να εντείνει την εμπλοκή της στον τομέα του κράτους δικαίου.

δ. Σκοπός : Παροχή βοήθειας στην κυβέρνηση της Γεωργίας για την προσαρμογή σε ευρωπαϊκά πρότυπα, για τα ανθρώπινα δικαιώματα και παροχή συμβούλων υψηλού επιπέδου για τις μεταρρυθμίσεις²⁰⁰.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Ως βασική αρχή της ΕΕ είναι να δραστηριοποιείται και να αναλαμβάνει ενεργό δράση, κυρίως σε χώρες με εγγύτητα ως προς αυτήν. Η ΕΕ έχει αναγνωρίσει ως βασική προτεραιότητα την βοήθεια προς την Γεωργία την οποία έχει ενισχύσει οικονομικά²⁰¹. Ο διορισμός ειδικού εντεταλμένου από την ΕΕ για το Νότιο Καύκασο ήταν ένα ακόμα βήμα για την εμπάθυση των σχέσεων. Το Συμβούλιο της ΕΕ αποφάσισε να συμπεριλάβει τη Γεωργία στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ). Ο στόχος της ΕΠΓ είναι να μοιραστούν τα οφέλη της διευρυμένης ΕΕ με τις γειτονικές χώρες, προκειμένου να συμβάλει στην αυξημένη σταθερότητα, ασφάλεια και ευημερία της ΕΕ και των γειτόνων της.

4.1.7 EU support to AMIS (Darfur) Σουδάν.

α. Είδος : Στρατιωτική αποστολή έπειτα από αίτημα της Αφρικανικής Ένωσης (Α.Ε.) για την κρίση στην εν λόγω περιοχή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2005/557/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 18 Ιουλίου 2005 - πέρας μετά από 2 ½ χρόνια²⁰².

δ. Σκοπός : Η υποστήριξη της AMIS²⁰³. Υποστήριξη της ΕΕ στις πολιτικές, στρατιωτικές και αστυνομικές προσπάθειες της Α.Ε. για την αντιμετώπιση στην κρίση στο Νταρφούρ.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Το κύριο συμπέρασμα που βγήκε από την αποστολή αυτή είναι ότι η ΕΕ πρέπει να βελτιώσει τον συντονισμό με τον ΟΗΕ και το NATO, καθώς και μεταξύ των κρατών μελών της, προκειμένου να αποφεύγονται οι επικαλύψεις σε αποστολές στο μέλλον.²⁰⁴ Αποτέλεσμα αυτού ήταν η έκδοση εγγράφου από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) για την ενίσχυση των δομών σύνδεσης ΕΕ-ΟΗΕ καθώς και την αναζήτηση συμπερασμάτων από τις αποστολές του ΟΗΕ.²⁰⁵ Η αποστολή αυτή είχε ως μέσο όρο ανάπτυξης του προσωπικού τα 45 άτομα. Εκπαιδεύτηκαν περίπου 2000 άτομα. Το συνολικό κόστος, για την ΕΕ, ανήλθε σε 500 εκ Ευρώ²⁰⁶. Η χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή στήριξη δεν ήταν επαρκής. Λόγο πληθώρας φορέων, στην περιοχή ενδιαφέροντος, υπήρχε έλλειψη συντονισμού και καθορισμός καθηκόντων. Η επικοινωνία ΕΕ και Αφρικανικής ένωσης εμφάνιζε συχνά προβλήματα²⁰⁷. Η συνεργασία με το NATO

²⁰⁰ Το προσωπικό αυτό περιελάμβανε δικαστές, εισαγγελείς, σωφρονιστικό εμπειρογνώμονες και άλλους αξιωματούχους. Η EUJUST THEMIS είναι η πρώτη αποστολή κράτους δικαίου που ξεκίνησε στο πλαίσιο της ΕΠΑΑ και ως εκ τούτου είναι ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός στην ανάπτυξη των μη στρατιωτικών αποστολών.

²⁰¹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους δωρητές προς τη χώρα της Γεωργίας. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και μόνο έχει ήδη δώσει περισσότερα από 380 εκατομμύρια ευρώ από το 1992.

²⁰² EU Council Secretariat "FACTSHEET" AMIS II /08 January 2008.

²⁰³ Η στήριξη της ΕΕ προς την AMIS έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2007. Η αποστολή AMIS II έδωσε τη θέση της στην υβριδική επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης της Αφρικανικής Ένωσης / Ηνωμένων Εθνών στο Νταρφούρ (UNAMID) σύμφωνα με το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 1769 (2007).

²⁰⁴ Βασική αρχή η εξοικονόμηση πόρων.

²⁰⁵ Έγγραφο για ενίσχυση της ΚΠΑΑ (ARES (2011) 423594) on 12 April 2011.

²⁰⁶ EU Council Secretariat "FACTSHEET" AMIS II /08 January 2008.

²⁰⁷ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG- External Polices), 2012 σελ. 59.

εμφάνισε προβλήματα και επικαλύψεις μεταξύ των αποστολών. Αποτέλεσμα των επικαλύψεων αυτών οι αυξημένες απαιτήσεις σε προσωπικό και υλικά μέσα για τις χώρες συμμετοχής.²⁰⁸

4.1.8 Aceh Monitoring Mission – (AMM) Indonesia²⁰⁹

α. Είδος : Πολιτική αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μαζί με πέντε συνεισφέρουσες χώρες της ASEAN (Ταϊλάνδη, τη Μαλαισία, το Μπρουνέι, Φιλιππίνες και Σιγκαπούρη), καθώς και με την Νορβηγία και με την Ελβετία.²¹⁰

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2005/643/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 15 Σεπτεμβρίου 2005 - πέρας 15 Δεκεμβρίου 2006²¹¹.

δ. Σκοπός : Η παρακολούθηση εφαρμογής ειρηνευτικής συμφωνίας

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Ο θεμελιώδης στόχος της αποστολής ήταν να βοηθήσει την κυβέρνηση της Ινδονησίας και του GAM στην εφαρμογή του μνημονίου.²¹² Το αρχικά ανθρωπινό δυναμικό της αποστολής (228) μειώθηκε κατά την διάρκεια.²¹³ Αλλαγές θεσπίστηκαν από το τοπικό εθνικό κοινοβούλιο και οι εκλογές πραγματοποιήθηκαν²¹⁴. Η επιβεβαίωση ήταν ότι οι εκλογές διεξήχθησαν ελεύθερα. Η ειρηνευτική διαδικασία λειτούργησε πολύ καλά πετυχαίνοντας τους περισσότερους σκοπούς της. Η GAM επέστρεψε μεγάλο μέρος του οπλισμού, ο Ινδονησιακός στρατός απέσυρε τα στρατεύματά του, δόθηκε αμνηστία σε κρατούμενους, αλλά εκκρεμούν θέματα βίας με την πολιτοφυλακή. Ο αρχηγός της αποστολής ήταν ο σύμβουλος του Επιτρόπου και είναι σημαντικό ότι αργότερα θα διαδραματίζει ενεργό ρόλο σε ειρηνευτικές αποστολές. Το συνολικό ποσό της αποστολής ανήλθε στα 15,3 εκ. Ευρώ.²¹⁵

4.1.9 EUPAT FYROM.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2005/826/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 15 Δεκεμβρίου 2005 - πέρας 14 Ιουλίου 2006.

δ. Σκοπός : Η εναρμόνιση με Ευρωπαϊκά πρότυπα σε θέματα αστυνόμευσης.²¹⁶

²⁰⁸ Το NATO και η ΕΕ χρησιμοποιούσαν το ίδιο κέντρο αερομεταφορών στο Αϊντχόβεν παρόλα αυτά δεν αποφεύχθηκε η επικάλυψη σε αποστολές.

²⁰⁹ Ache είναι περιοχή στην Ινδονησία.

²¹⁰ Σύμφωνα με το Μνημόνιο Συμφωνίας (ΜΣ) (συμφωνία του Ελσίνκι, 2005), που υπογράφηκε από την κυβέρνηση της Ινδονησίας και την Ελεύθερη Ατσέ, στις 15 Αυγούστου 2005 στο Ελσίνκι (Κοινή δράση 2005/643 / ΚΕΠΠΑ).

²¹¹ Η αρχική διάρκεια ήταν για έξι (6) μήνες. Παρατάθηκε μια φορά.

²¹² Οι οκτώ τομείς εργασίας αναλύονται στο : The Aceh Monitoring Mission –an Innovative Approach to DDR, Juergen Rathner/Peter Hazdra, σελ 104

²¹³ The Aceh Monitoring Mission –an Innovative Approach to DDR, Juergen Rathner/Peter Hazdra, σελ 103, Υπήρξε συμμετοχή και δύο (2) γυναικών.

²¹⁴ Η εκλογές ολοκληρώθηκαν την 11 Δεκ. 2006.

²¹⁵ 9,3 εκ Ευρώ προήλθαν από την ΚΕΠΠΑ και 6 εκ Ευρώ από συνεισφορές κρατών. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι αρχικά το κόστος δαπάνης της αποστολής θα το κάλυπτε η ΚΕΠΠΑ αλλά μετά από αντίδραση ενός κράτους μέλους της ΕΕ υπήρξε νομικό πρόβλημα με αποτέλεσμα την συνεισφορά βοήθειας. Πηγή : The Aceh Monitoring Mission –an Innovative Approach to DDR, Juergen Rathner/Peter Hazdra

²¹⁶ Για λεπτομέρειες και επιμέρους σκοπούς της αποστολής στο E U COUNCIL SECRETARIAT ~FACTSHEET~ EU police advisory team (EUPAT) in the former Yugoslav Republic of Macedonia, EUPAT/00, December 2005

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή ήρθε ακριβώς αμέσως μετά την PROXIMA της ΕΕ και ήταν η συνέχεια αυτής. Ολιγάριθμη αποστολή εκπαίδευσης προσωπικού αστυνόμευσης στον τομέα της συνοριακής αστυνομίας, της δημόσιας τάξης, της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος Τα προβλήματα και τα συμπεράσματα είναι κοινά με την PROXIMA. (στο 4.1.4)

4.1.10 EUPOL KINSHASA DRC. Κονγκό.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή υποστήριξης αστυνομικών μονάδων του Κονγκό.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2004/847/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη Απρίλιος 2006 - πέρασ. Ιούνιος 2007

δ. Σκοπός : Η εκπαίδευση αστυνομικών αρχών και οι μεταρρυθμίσεις του αντίστοιχου υπουργείου.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Ήταν η πρώτη επέμβαση της ΕΕ στην Αφρική, αλλά με μικρό αριθμό ανθρώπινου δυναμικού. Οι δύο αποστολές ΕΠΑΑ στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ) - της αποστολής της ΕΕ για παροχή συμβουλών και συνδρομής όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας στη ΛΔΚ (EUSEC RD Congo) και της αστυνομικής αποστολής της ΕΕ για την ΛΔΚ (EUPOL RD Congo) – διευκόλυναν τη μεταρρύθμιση του τομέα της αστυνομίας και της ασφάλειας, στην οποία εντάσσονται τα θέματα του φύλου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν σημαντικοί παράγοντες κρατικής και διασυνοριακής αστάθειας.²¹⁷ Η χρήση δορυφορικών συστημάτων λειτούργησε καταλυτικά στην επιτυχία της αποστολής. Η αποστολή EUPOL απαριθμούσε 47 μέλη, με συνεισφορά από 8 κράτη μέλη της ΕΕ. Η αποστολή EUSEC απαριθμούσε 50 μέλη. Η αποστολή έλαβε παράταση δύο (2) φορές, κυρίως λόγω της μη σωστής συνεργασία με τους τοπικούς φορείς. Ο Προϋπολογισμός²¹⁸ ενός έτους ανέρχονταν στο ποσό των 6,7εκ. Ευρώ για την αποστολή EUPOL, ενώ για την αποστολή EUSEC το κόστος για το έτος 2012 ανήλθε στα 11 εκ. Ευρώ.

4.1.11 EUFOR RD Congo,. ΛΔΚ Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό.

α. Είδος : Στρατιωτική επιχείρηση.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Decision 2006/412/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 30 Ιουλίου 2006 - πέρασ 30 Νοεμβρίου 2006

δ. Σκοπός : Υποστήριξη αποστολής ΟΗΕ (MONUC).

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή της δύναμης της ΕΕ ήταν η υποστήριξη, εάν απαιτούνταν, της αποστολής του ΟΗΕ MONUC κατά την όλη διαδικασία των εκλογών και τη μετεκλογική περίοδο. Η ΕΕ είχε αναπτύξει ένα προωθημένο κλιμάκιο στην Κινσάσα της Λ.Δ. του Κονγκό (περί τα 450 άτομα) και μια δύναμη εφεδρειών επιπέδου Τάγματος σε συνορεύουσα χώρα (Γκαμπόν) για την υποστήριξη στην MONUC, σε τυχόν καταστάσεις που θα εκφεύγαν των δυνατοτήτων της. Η διάρκεια της αποστολής ήταν 4 μήνες μετά την ανάπτυξη της

²¹⁷ EU Monitor Lessons from EUROL Kinshasa mission αναλυτικά στο : <https://www.eumonitor.nl/9353000/1/j9vnik7m1c3gyxp/vif26u54jsx5>

²¹⁸ Το κόστος προϋπολογισμού για το χρονικό διάστημα ενός έτους 2011-2012 σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΕ.

δύναμης,²¹⁹ και δεν υπήρχε περιθώριο ευελιξίας όσον αφορά τον χρόνο. Η αποστολή ήταν μικρής διάρκειας και καθαρά υποστηρικτική σε μια αποστολή εν εξελίξει του ΟΗΕ με αναλογικότητα σε δυναμικό 1/37 δηλ. 450 ανθρώπινο δυναμικό EUFOR RDC σε σύγκριση με τα 16.700 προσωπικό του ΟΗΕ. Προβλήματα εμφανίστηκαν στον συντονισμό των 2 επιχειρήσεων και περιπλοκότητα στις διαδικασίες υποστήριξης²²⁰. Από τα μέτρα που ενέκρινε το συμβούλιο²²¹ ανάγεται το συμπέρασμα ότι επιβάλλεται στον τομέα της σχεδίασης αρχικής φάσης²²² να υπάρχει από τους επιτελείς εμπειρία και να γίνεται έγκαιρος προγραμματισμός απαιτήσεων Στην αποστολή αυτή συμμετείχε και η Ελλάδα. Το χρηματικό κόστος²²³ υπολογίστηκε στα 5,5 εκ. Ευρώ. Ελάχιστα στοιχεία υπάρχουν για τα αποτελέσματα.

4.1.12 EUPOL RD CONGO Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό.

α. Είδος : Στρατιωτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2007/405/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη Ιούλιος 2007 - πέρας Σεπτέμβριος 2014

δ. Σκοπός : Οι μεταρρυθμίσεις του Υπουργείου δικαιοσύνης και θεμάτων ασφαλείας.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή εστίαζε στην εκπαίδευση αστυνομικού προσωπικού, μεταφοράς τεχνογνωσίας για θέματα κράτους δικαίου²²⁴, στην καθοδήγηση και την παροχή συμβουλών στις αρχές του Κονγκό. Ακολούθησε μετά την αποστολή EUPOL KINSHASA DRC. Από τις προτάσεις για συνιστώμενη δράση αναδεικνύονται τα προβλήματα που εμφανίστηκαν κατά κύριο λόγο σε θέματα συνεργασίας και κοινής δράσης με άλλους φορείς. Τρεις αποστολές είχαν αναπτυχθεί ταυτόχρονα στην περιοχή, αλλά χωρίς την βέλτιστη συνεργασία μεταξύ τους. Προέκυψε ότι είναι αναγκαία η κατανόηση των συμπληρωματικών δράσεων των φορέων σε μια κοινή περιοχή ανάπτυξης. Ο μη επαρκής προϋπολογισμός, ιδιαίτερα σε μη φιλική περιοχή, δημιούργησε προβλήματα. Σημαντική βοήθεια προήλθε από τις δορυφορικές απεικονίσεις. Η συνεργασία σε θέματα ασφαλείας λειτούργησε καλά. Η συνεργασία με τους διεθνείς και τοπικούς φορείς από την φάση σχεδίασης της αποστολής κρίνεται ως επιτακτική για τις επόμενες αποστολές. Αναμενόμενα αλλά και σημαντικά ήταν τα προβλήματα λόγω γλώσσας με τις τοπικές αρχές. Δεν υπήρχε ένα εγχειρίδιο με τυποποιημένες

²¹⁹ Πηγή : 2003/432/ΚΕΠΠΑ: Απόφαση 2003/432/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2003, για την έναρξη της στρατιωτικής επιχείρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και στο <http://www.geetha.mil.gr/el/leadership-el/cv-el/chief-el/449-%CE%BB%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%B3%CE%BA%CF%8C-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B5-%CE%B5.html>

²²⁰ Κοινή Δήλωση ΕΕ ΟΗΕ Ιούνιος 2007 Υπήρξε δέσμευση για περαιτέρω ενίσχυση και αμοιβαία συνεργασία και μια σειρά μέτρων.

²²¹ Αύξησε τον αριθμό επιτελών για τον προγραμματισμό και την σχεδίαση αποστολών σύμφωνα με το Έγγραφο του Συμβουλίου, 14834/07, 2007.

²²² Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του στρατηγικού σχεδιασμού παραμένει ψηλά στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου των Εξωτερικών υποθέσεων. Έγγραφο του Συμβουλίου, 11799/07, 2007

²²³ ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ 2007/405/ΚΕΠΠΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, 12ης Ιουνίου 2007 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1462305390967&uri=CELEX:32007E0405>

²²⁴ Σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου Council Decision 2011/537/CFSP σοβαρά προβλήματα υπήρχαν σε θέματα ατιμωρησίας στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της σεξουαλικής βίας.

διαδικασίες²²⁵ για την εκτέλεση της αποστολής.²²⁶ Θεωρήθηκε μικρής κλίμακας αποστολής. Δεν είναι διαθέσιμα τα διαβαθμισμένα στοιχεία πληροφοριών.²²⁷

4.1.13 EUFOR Tchad/RCA, Ανατολικό Τσαντ και το βόρειο-ανατολικό τμήμα της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας.

- α. Είδος : Στρατιωτική αποστολή.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2007/677/CFSP
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 15 Μαρτίου 2008 πέρας 15 Μαρτίου 2009
- δ. Σκοπός : Υποστήριξη αποστολής ΟΗΕ και η προστασία αμάχων και ανθρωπιστικής βοήθειας.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η μεγαλύτερη αυτόνομη στρατιωτική επιχείρηση της ΕΕ με ταυτόχρονη παρέμβαση στο Τσαντ και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία από τον ΟΗΕ, η οποία χαρακτηρίστηκε άκρως ικανοποιητική.²²⁸ Αρχικά αναμένονταν να υπάρξει προστασία των υπαλλήλων της MINURAT (αποστολή του ΟΗΕ), η αποστολή επικεντρώθηκε κυρίως στο εσωτερικό μεταναστευτικό. Πέρασε κάποιο χρονικό διάστημα για την κατανόηση αρμοδιοτήτων, των επιμέρους αποστολών. Από τις προτεινόμενες δράσεις πηγάζουν τα προβλήματα που εμφανίστηκαν σε τομείς του στρατηγικού προγραμματισμού, την εφοδιαστική, επιχειρησιακή υποστήριξη, επικοινωνία, ανταλλαγή πληροφοριών και πολιτικό - στρατιωτικού συντονισμού.²²⁹ Η λύση των προβλημάτων, κυρίως για αποστολές σε προβληματικές χώρες, απαιτεί περισσότερους πόρους. Συνεχής επιδίωξη είναι η γεφύρωση επιχειρήσεων, που λαμβάνουν χώρα σε κοινή γεωγραφική περιοχή.²³⁰ Σημαντική ήταν η συμβολή τρίτων χωρών που λειτούργησαν υπέρ της νομιμότητας της αποστολής και στην αξιοπιστία αυτής. Η συνεργασία με τις δυνάμεις της Ρωσίας²³¹ έλαβε χώρα μετά από 9 μήνες, διάστημα που κρίθηκε ως υπερβολικά μεγάλο. Δημιουργήθηκαν αρκετά προβλήματα με τις αερομεταφορές, από την χώρα υποδοχής, όπου εμφανίστηκαν υπέρογκες χρεώσεις για στάθμευση αεροσκαφών στο αεροδρόμιο. Επιπλέον εμφανίστηκε το φαινόμενο οργανωμένης ληστείας των υλικών

²²⁵ Για την εύρυθμη λειτουργία της αποστολής το προσωπικό θα πρέπει να έχει αναγνωρισμένη αποδοχή από την τοπική κοινωνία σε θέματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε διαφορετική περίπτωση θα πρέπει να ενσωματώνονται σε μια άλλη νομιμοποιημένη διεθνή ή τοπική οργάνωση, επιβάλλεται να υπάρχουν τυποποιημένες διαδικασίες για την συνεργασία και την διευκόλυνση λήψης αποφάσεων, όπως επίσης τυποποιημένη φόρμα υποβολής εκθέσεων για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, CIVCOM 779, COPS 673, CSDP/PSDC 70, COHOM 268, DEVGEN 366, 17138/1/10, REV 1, Brussels, 30 November 2010

²²⁶ Council of the European Union, 11034/1/08, REV1 EXT1, Lessons from EUPOL Kinshasa mission 06.05.2010

²²⁷ Τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν κυρίως την συνεργασία με τους τοπικούς φορείς μετά τις εκλογές και την λειτουργία του εν λόγω κράτους. Από την μελέτη των αποτελεσμάτων προκύπτει ότι η κυβέρνηση που προέκυψε μετά τις εκλογές δεν είχε το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό αλλά και την τεχνογνωσία να αντιμετωπίσει τα τρέχον προβλήματα του κράτους στο οποίο ανέλαβε την διακυβέρνηση.

²²⁸ ISS EU Institute for Security Studies, Seminar Reports Lessons from EUFOR Tchad/RCA, by Damien Helly, Paris 18 March 2010.

²²⁹ Προτείνεται στην ίδια μελέτη, οι συχνές και συστηματικές ασκήσεις με κοινό προγραμματισμό και μια ισχυρότερη παρουσία συνδέσμου για την ευκολότερη επίλυση προβλημάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι περισσότερες συνεννοήσεις μεταξύ των επιχειρήσεων, αν και για σοβαρά θέματα, έγιναν με κινητά τηλέφωνα.

²³⁰ ISS EU Institute for Security Studies, Seminar Reports Lessons from EUFOR Tchad/RCA, by Damien Helly, Paris 18 March 2010. Η ανάπτυξη του ΟΗΕ έγινε περίπου 6 μήνες μετά την απόφαση του συμβουλίου οπότε υπήρξε κατά κανόνα πιο αργή από την αντίστοιχη της ΕΕ.

²³¹ Στο ίδιο. Οι διαπραγματεύσεις έγιναν με ιδιαίτερη δυσκολία. Η πρώτη συνάντηση για ανάπτυξη ελικοπτέρων έγινε μετά από εννέα μήνες, τρεις μήνες πριν την λήξη της αποστολής.

μεταφοράς²³². Οι συλλήψεις κανένα αποτέλεσμα δεν είχαν λόγω αδυναμίας συνεργασίας με τις τοπικές αρχές και ανύπαρκτης δικαιοσύνης. Η Γαλλία λόγω εγγύτητας ενήργησε καταλυτικά, με πρωτοβουλίες. Κρίθηκε αναγκαία η εκμετάλλευση της ικανότητας του Δορυφορικού Κέντρου (SATCEN) και η πρόσβαση σε εικόνες.²³³ Η αποστολή αυτή θεωρείται ως χαρακτηριστική λόγω του ότι αναδείχθηκαν τα θετικά της συνεργασίας²³⁴ με τον ΟΗΕ και ταυτόχρονα τα προβλήματα της ΚΠΑΑ σε μια ασταθή χώρα. Τέλος η αποστολή είχε και το χαρακτηριστικό προώθησης εθνικών συμφερόντων (Γαλλία – Ισπανία)²³⁵ και όχι συνολικά της ΚΠΑΑ.

4.1.14 EU SSR²³⁶ Guinea-Bissau Μπισσάου Γουινέα

α. Είδος : Πολιτική αποστολή
 β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2008/112/CFSP
 γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη Ιούνιος 2008 πέρας Σεπτέμβριος 2010.
 δ. Σκοπός : Η υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων στον τομέα ασφάλειας.
 ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή έγινε κατόπιν αιτήματος των αρχών της Μπισσάου Γουινέας, με στόχο την οριστικοποίηση της βασικής νομοθεσίας που διέπει τις νέες δομές ασφάλειας στους τομείς της άμυνας, της αστυνομίας και της δικαιοσύνης. Ήταν από τις μικρότερες σε ανθρώπινο δυναμικό αποστολή (21 συμβούλους) και είχε περιορισμένο προϋπολογισμό.²³⁷ Αυτό δείχνει την απροθυμία των χωρών της Ένωσης για συμμετοχή σε προβληματικές χώρες. Καμία παράταση δεν δόθηκε έπειτα από μια ανταρσία στο εσωτερικό της χώρας και την μη συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, λόγω αστάθειας²³⁸. Ένα μέτρο που εφαρμόστηκε για πρόωρη αποστράτευση στρατιωτικών, στην εν λόγω χώρα, απέτυχε και οι περισσότεροι πρώην στρατιωτικοί επέστρεψαν σε παραστρατιωτικές οργανώσεις, κυρίως λόγω χαμηλού εισοδήματος.

4.1.15 EUFOR Libya²³⁹ Λιβύη.

α. Είδος : Στρατιωτική αποστολή.
 β. Απόφαση Συμβουλίου : COUNCIL DECISION 2011/210/CFSP
 γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 1 Απριλίου 2011 - πέρας – 22 Ιουλίου 2014
 δ. Σκοπός : Η ανθρωπιστική βοήθεια

²³² ISS EU Institute for Security Studies, Seminar Reports Lessons from EUFOR Tchad/RCA, by Damien Helly, Paris 18 March 2010 σελ.5

²³³ E.P. POLICY DEPARTMENT, CSDP Missions and Operations – Lessons Learned Processes (DG- External Policies), 2012 σελ. 82. Η πρόσβαση από το αρχηγείο της αποστολής, στο SATEN, πρέπει να είναι άμεση χωρίς να χρειάζεται έγκριση από το κεντρικό στρατηγείο σχεδιασμού.

²³⁴ Το Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για την εκπλήρωση της εντολής της EUFOR και υπογράμμισε την υποδειγματική συνεργασία σε όλα τα επίπεδα μεταξύ ΕΕ και ΟΗΕ. Ανακοινωθέν τύπου 2943ⁿ σύνοδος του Συμβουλίου, Βρυξέλλες 18-19 Μαΐου 2009.

²³⁵ The European Union Training Mission in Somalia: Lessons Learnt for EU Security Sector Reform, IAI Working Papers 1116, σελ. 8

²³⁶ EUROPEAN UNION SECURITY SECTOR REFORM (EU SSR) Αναλυτικά : European Parliament Directorate-General For external Policies Assessing the EU's approach to security sector reform (SSR) 2013.

²³⁷ Ο προϋπολογισμός της αποστολής 6εκ Ευρώ.

²³⁸ EUROPEAN UNION SECURITY SECTOR REFORM (EU SSR) Αναλυτικά : European Parliament Directorate-General For external Policies Assessing the EU's approach to security sector reform (SSR) 2013

²³⁹ Αναλυτικά για την επέμβαση στην Λιβύη, από την συνεργασία πανεπιστημίου Harvard και NATO : The Libya Case study Working Paper of the collaborative NATO-Harvard project : Towards a Comprehensive Response to Health System Strengthening in Crisis-affected Fragile States. Μια μελέτη που παροτρύνει τις συνεργασίες πανεπιστημίων με το υπουργείο Άμυνας.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Στρατιωτική επιχείρηση για την στήριξη επιχειρήσεων ανθρωπιστικής βοήθειας, σε συντονισμό με τον ΟCHA (Office for the Co-ordination of Humanitarian Affairs) του ΟΗΕ. Η κρίση στη Λιβύη ήταν μια πρώτη δοκιμή για το συντονισμό της διαχείρισης των κρίσεων μετά τη Λισαβόνα. Η αποστολή ήρθε σε αντίθεση με το ρόλο του ΝΑΤΟ στην περιοχή το οποίο δημιουργεί εκ την γένεση της πρόβλημα στην διαχείριση της κατάστασης. Η Λιβυκή κρίση ανέδειξε ορισμένες από τις παραδοσιακές αδυναμίες της ΚΠΑΑ. Ήταν υποδειγματικά δυσκίνητη και χρονοβόρα η διαδικασία σχεδιασμού της ΕΕ, το οποίο αποκάλυψε τις ευαισθησίες γύρω από τη χρήση των μέσων ταχείας αντίδρασης της ΕΕ, και ανέδειξε μερικά από τα υπάρχοντα κενά δυνατοτήτων. Ταυτόχρονα όμως έδωσε αφορμή για νέες εσωτερικές προσπάθειες και προκλήσεις συντονισμού.²⁴⁰ Υπήρξαν παράπονα για την μη εκπροσώπηση στρατιωτικών στα αρχικά στάδια σχεδιασμού, όπου σε αυτήν την περίπτωση είχαν αναλάβει πολίτες.²⁴¹ Προβλήματα που διαπιστώθηκαν σε επιχειρησιακά θέματα είχαν να κάνουν με τον από αέρος-αέρος ανεφοδιασμό, τις δορυφορικές επικοινωνίες, επιτήρησης και αναγνώρισης.²⁴² Αναμφίβολα, η ΕΕ διαθέτει ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων, ικανό για τη διαχείριση των κρίσεων, αλλά η ικανότητα να ενσωματώσουν αυτές μέσα σε μια συνεκτική προσέγγιση κατά τη διαδικασία εργασιών σχεδιασμού και προγραμματισμού εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση²⁴³. Η κρίση στη Λιβύη, στα σύνορα της Ευρώπης, ήταν ένα άλλο παράδειγμα όπου η ΕΕ δεν έκανε χρήση των μέσων ταχείας αντίδρασης της.²⁴⁴ παρόλο που είναι έκδηλη η ανησυχία των Ευρωπαίων για την εσωτερική ασφάλεια και το μεταναστευτικό. Οι δύο στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ δείχνουν τη δυνατότητα στην Ένωση να διαδραματίσει έναν πολύ πιο χρήσιμο στρατιωτικό ρόλο στην προστασία της ευρωπαϊκής "πατρίδας".²⁴⁵

4.1.16 EUAVSEC South Sudan Νότιο Σουδάν²⁴⁶ – αεροδρόμιο Τζούμπα.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή²⁴⁷.

β. Απόφαση Συμβουλίου : COUNCIL DECISION 2012/312/CFSP

²⁴⁰ TEPSA BRIEF Libya: A wakeup call for CSDP, by Nicole Koenig, 15 March 2012, σελ.5

²⁴¹ ANA GOMES, Was Eufor Libya an April fool's joke?, 13. JUL 2011, <https://euobserver.com/opinion/32624>

²⁴² TEPSA BRIEF Libya: A wakeup call for CSDP, by Nicole Koenig, 15 March 2012, σελ.4.

²⁴³ Harvard και ΝΑΤΟ : The Libya Case study Working Paper of the collaborative NATO-Harvard project : Towards a Comprehensive Response to Health System Strengthening in Crisis-affected Fragile States. σελ. 20-21

²⁴⁴ Δεν υπήρξε ξεκάθαρη στάση αρχικά για το είδος της αποστολής. Η Σουηδία και η Φινλανδία ήταν επιφυλακτικές θολώνοντας τα όρια μεταξύ της στρατιωτικής και της ανθρωπιστικής επέμβασης, η Ολλανδία ισχυρίστηκε δημοσιονομικούς περιορισμούς και η συμβολή της Γερμανίας θα εξαρτιόταν από μια κοινοβουλευτική ψηφοφορία. Τα γεγονότα αυτά συνθέτουν χρονοβόρες διαδικασίες. Όπως φαίνεται στην κρίση της Λιβύης, τα κράτη μέλη έχουν αποκλίνουσες απόψεις για τις προτεραιότητες, όταν πρόκειται για τη χρήση βίας.

²⁴⁵ Πηγή : <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=62645>

²⁴⁶ Μετά από μισό αιώνα του εμφυλίου πολέμου, το Νότιο Σουδάν έγινε ανεξάρτητο κράτος τον Ιούλιο του 2011. Το νεότερο κράτος στον κόσμο, το Νότιο Σουδάν αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στην μετάβαση σε ένα βιώσιμο, ειρηνικό και αναπτυσσόμενο κράτος.

²⁴⁷ Η τότε Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ Κάθριν Άστον δήλωσε: «Η ΕΕ έχει δεσμευθεί να στηρίζει την ειρήνη, την ασφάλεια και την ανάπτυξη στο Νότιο Σουδάν. Η EUAVSEC Νότιο Σουδάν θα εργαστεί για να αυξήσει την ασφάλεια στο αεροδρόμιο Juba σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα. Αυτό είναι σημαντικό για την οικονομική ανάπτυξη του Νοτίου Σουδάν και για τις προσπάθειες για την πρόληψη του αεροδρομίου από το να γίνει ένας στόχος για την τρομοκρατία

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 18 Ιουνίου 2012 - πέρας 17 Ιανουαρίου 2014
 δ. Σκοπός : Οι μεταρρυθμίσεις υπουργείου μεταφορών.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Αφορά πολιτική αποστολή, έπειτα από αίτημα του νότιου Σουδάν, συμβουλευτική για την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας²⁴⁸ με αποτέλεσμα την ασφαλέστερη μεταφορά ανθρώπων και αγαθών. Κατά την περίοδο Ιανουάριος έως Οκτώβριος 2013 περισσότερα από 600 πιστοποιητικά εκπαίδευσης εκδόθηκαν, για το τοπικό προσωπικό²⁴⁹. Σημαντικά προβλήματα δεν αναφέρονται. Αρχικός προϋπολογισμός 12 εκ. Ευρώ.

4.1.17 . EUFOR RCA Κεντροαφρικανική Δημοκρατία²⁵⁰.

α. Είδος : Στρατιωτική επιχείρηση.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2014/73/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη Απρίλιος 2014, διάρκεια 9 μήνες²⁵¹.

δ. Σκοπός : Ασφάλεια και ανθρωπιστική βοήθεια.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η επιχείρηση ήταν δυνητικά μια από τις πιο επικίνδυνες αποστολές της ΕΕ, παρ' όλα ταύτα συνέβαλε στην σταθεροποίηση στα μέρη του Μπανγκουί. Σε μεγάλο βαθμό η αποστολή ήταν αποδεκτή από τον τοπικό πληθυσμό.²⁵² Η παράταση²⁵³ που δόθηκε, χαρακτήρισε την ΕΕ ως ευέλικτη γιατί βοήθησε τις δυνάμεις του ΟΗΕ να αναπτυχθούν καλύτερα. Η δύναμη της αποστολής ήταν μέτρια (750 στρατιώτες) το οποίο δεν προσφέρει μεγάλη ευελιξία για την επίτευξη στόχων, και φυσικά περιορισμένων φιλοδοξιών. Χρονικά η αποστολή συνέπεσε με την Ουκρανική κρίση, με αποτέλεσμα την τροποποίηση προτεραιοτήτων για την ΕΕ. Μετά από εννέα μήνες παρέδωσε την λειτουργία της στην επιχείρηση του ΟΗΕ (MINUSCA). Η αποστολή λειτούργησε καθαρά σε ένα αστικό περιβάλλον, κάτι το οποίο μπορεί να προσφέρει σημαντικά διδάγματα για αυτού του είδους τις αποστολές. Η Γαλλία ήταν η μόνη χώρα που παρείχε βοήθεια με βραχυπρόθεσμη παρουσία κάτι το οποίο αποδεικνύει την διστακτικότητα των χωρών για επεμβάσεις σε περιοχές μειωμένης ασφάλειας. Στην περιοχή ενδιαφέροντος αν και η γενική κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά προβλήματα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνεχίζουν να υπάρχουν.

²⁴⁸ Δεν συμμετέχει στην πρόληψη ατυχημάτων, αλλά στην οργάνωση της ασφάλειας λειτουργίας.

²⁴⁹ EU COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY, EUROPEAN UNION AVIATION SECURITY MISSION (EUAVSEC), IN SOUTH SUDAN, Updated : Feb. 2014

²⁵⁰ Η κατάσταση στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία άρχισε να επιδεινώνεται το 2012, όταν ξέσπασαν οι συγκρούσεις μεταξύ της κυβέρνησης και ενός συνασπισμού των ένοπλων ομάδων (Seleka). Ο Πρόεδρος Bozizi ανατράπηκε τον Μάρτιο 2013.

²⁵¹ Αρχική διάρκεια 6 μήνες, δόθηκε παράταση 3 μηνών. European Union Institute for Security Studies EUFOR RCA: tough start, smooth end by Thierry Tardy. Μάρτιος 2015.

²⁵² European Union Institute for Security Studies EUFOR RCA: tough start, smooth end by Thierry Tardy. Μάρτιος 2015. σελ 2.

²⁵³ COUNCIL DECISION 2014/775/CFSP of 7 November 2014 extending Decision 2014/73/CFSP on a European Union military operation in the Central African Republic (EUFOR RCA)

4.2 Τρέχουσες Αποστολές και Επιχειρήσεις της ΕΕ

4.2.1 ALTHEA/BiH. Βοσνία-Ερζεγοβίνη

α. Είδος : Στρατιωτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2004/570/CFSP of 12 July 2004

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 2 Δεκέμβριος 2004 – Προγραμματιζόμενο πέρας.

δ. Σκοπός : Η συμβολή στην δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος²⁵⁴ και σταθερότητα στην Β-Ε.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή Althea αναπτύχθηκε ως πρώτη στρατιωτική επιχείρηση μεγάλης κλίμακας της ΕΕ και επωφελήθηκε σε μεγάλο βαθμό από το γεγονός ότι είχε πρόσβαση στους πόρους της δύναμης SFOR του ΝΑΤΟ. Η αποστολή αντικατέστησε την SFOR η οποία βρισκόταν εκεί από το 1995. Ο αριθμός των στρατευμάτων κατά την έναρξη έφτανε τους 7.000 και προσέγγιζε την δύναμη SFOR. Το 2004 η Paddy Ashdown περιέγραψε την κατάσταση στην περιοχή ως την διαδρομή στην οποία βρισκόμαστε στο τέλος του δρόμου και πρέπει να οικοδομηθεί η εμπιστοσύνη και να αποκατασταθεί η ασφάλεια στην Β-Ε²⁵⁵. Εστίαση αρχικά δόθηκε στον περιορισμό κατοχής όπλων, εξουδετέρωσης ναρκών, στην πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, την προστασία των προσφύγων και στην συνέχεια στις μεταρρυθμίσεις στον τομέα ασφάλειας και του κράτους δικαίου. Ήταν γνωστό πως τα προβλήματα δεν ήταν εύκολο να επιλυθούν λόγω της διαφθοράς. Τα περισσότερα μέλη της αποστολής ήταν πρώην μέλη της SFOR η οποία είχε λειτουργήσει επαρκώς για την αποκατάσταση της ασφάλειας. Δεδομένο αυτού η αποστολή δεν είχε να αντιμετωπίσει άμεσες απειλές και μετεξελίχθηκε. Στις αρχές του 2007 σημαντικά βήματα αναγνωρίζονται με έμφαση στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και στην κατάσχεση όπλων το οποίο συνέβαλε στην αύξηση εμπιστοσύνης του τοπικού πληθυσμού. Κατά την πάροδο των ετών η αποστολή υπέστη συνεχή μείωση προσωπικού λόγω της απουσίας σοβαρών απειλών αλλά και της παρέμβασης των πολιτικών.²⁵⁶ Αναφορικά τον Μάιο του 2007 ο αριθμός του προσωπικού δεν ξεπερνούσε τους 2.500 ενώ τον Μάρτιο του 2011 τους 1.500.²⁵⁷ Ο αριθμός στρατευμάτων σε αυτά τα μεγέθη δεν εξασφαλίζει την παρέμβαση σε περίπτωση απειλής πόσο μάλλον σε επανεμφάνιση εσωτερικής αναταραχής στην χώρα²⁵⁸, δημιουργώντας ερωτηματικά για την ικανότητα της αποστολής αλλά και την επίδραση στην μείωση του ηθικού²⁵⁹ των στρατιωτικών εκεί. Επιπλέον στοιχείο αποτελεί η συμμετοχή των Τουρκικών δυνάμεων όπου στο τέλος του 2011 αποτελούσαν το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής. Από το 2010 οι προτεραιότητες άλλαξαν και οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα ασφάλειας έγιναν πρώτο

²⁵⁴ Η τήρηση ειρηνευτικής συμφωνίας του Ντέιτον στο Παρίσι. 1995.

²⁵⁵ Quoted in D. Leakey, "ESDP and Civil/Military Cooperation: Bosnia and Herzegovina (2005)", in A. Deighton & V. Mauer (eds.), *Securing Europe? Implementing the European Security Strategy*, Zürich, Center for Security Studies, 2006, σελ. 60. Επιπλέον οι κεντρικές αρχές ήταν αδύναμες και δεν είχαν την ικανότητα να εξασφαλίσουν την σταθερότητα.

²⁵⁶ Council of the European Union, *Operation ALTHEA in Bosnia and Herzegovina: EU confirms decision on transition*, Council Doc. 6896/07 (Presse 43), Brussels, 28 February 2007.

²⁵⁷ J. Knauer, *EUFOR Althea – An Analyses and Evaluation of the EU's Former Flagship Operation and its Future Prospects*, Bruges, College of Europe, Master's thesis, 2011, σελ. 17

²⁵⁸ Την ίδια χρονική περίοδο η πολιτική αστάθεια έφτανε σε υψηλό βαθμό λόγω εκλογών Οκτ. 2010.

²⁵⁹ Α. Πλατιάς – Κ. Κολιόπουλος, *Η τέχνη του πολέμου του Σουν Τσού*, εκδ. Διάλογος, Αθήνα 2015 σελ. 111 – 113, Επίδραση ηθικού σε επιχειρήσεις, ένας σημαντικός συντελεστής για την επίτευξη των στόχων της αποστολής.

μέλημα.²⁶⁰ Οι εντολές της SFOR ήταν καθαρά στρατιωτικές ενώ η δύναμη της ΕΕ λάμβανε πολιτικοστρατιωτικές εντολές με αποτέλεσμα την μεταξύ τους διαφορά από έναρξη της αποστολής, το οποίο αποτέλεσε και έντονη κριτική. Ο τερματισμός της αποστολής βραχυπρόθεσμα θα έχει οικονομικό όφελος στις συμμετέχουσες χώρες μακροπρόθεσμα όμως οι αρνητικές επιπτώσεις θα υπερβούν το οικονομικό όφελος. Για τον λόγο αυτό η αποστολή, η οποία συμβάλει στην δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος ως μέρος της συνολικής προσέγγισης της ΕΕ στην Β-Ε, παραμένει στην περιοχή διότι κρίθηκε ότι η αποχώρηση της θα αναζωπύρωνε την ένταση στην περιοχή το οποίο θα επηρέαζε άμεσα την ασφάλεια της ΕΕ. Η αποστολή το 2015 δεν ξεπερνούσε σε δύναμη τους 600 στρατιωτικούς με συμμετοχή από δέκα επτά Χώρες Μέλη της ΕΕ και πέντε χώρες ετέρους (Αλβανία Χιλή, FYROM, Τουρκία και Ελβετία) με κόστος να ανέρχεται σε 10,2 εκ. Ευρώ.²⁶¹ για το 2014.

4.2.2 EUBAM Moldova and Ukraine.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2005/776/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 7 Οκτωβρίου 2005 – Προγραμματιζόμενο πέρας 30 Νοεμβρίου 2017.

δ. Σκοπός : Η εναρμόνιση προτύπων ελέγχου των συνόρων - τελωνείων και οι διαδικασίες εναρμόνισης εμπορίου με εκείνες των κρατών μελών της ΕΕ.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Πολιτική αποστολή συνεργασίας της ΕΕ με τη Μολδαβία και την Ουκρανία για την εναρμόνιση διαδικασιών εμπορίου – τελωνείων καθώς επίσης και η συμβολή της ΕΕ σε μέτρα εμπιστοσύνης στα σύνορα Μολδαβίας - Ουκρανίας Το αρχικό μνημόνιο συμφωνίας που υπογράφηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις κυβερνήσεις της Μολδαβίας και της Ουκρανίας στα τέλη του 2005 αποτελεί τη νομική βάση για την EUBAM, ενώ μια Συμβουλευτική Επιτροπή λειτουργεί ως διοικητικό όργανο της αποστολής. Η εντολή της αποστολής έχει ήδη επεκταθεί τέσσερις φορές (2007, 2009, 2011 και 2015). Το προσωπικό της ΕΕ ανέρχεται σε 196 άτομα και ο προϋπολογισμός για το χρονικό διάστημα Δεκέμβριος 2015 – Νοέμβριος 2017 στο ποσό των 14,8 εκ Ευρώ.²⁶² Η αποστολή έως τώρα ήταν ιδιαίτερα επιτυχής όσον αφορά την εμπλοκή με φορείς της ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς όπως η EUROPOL, η OLAF, TAXUD, FRONTEX, SELEC και WCO RILO/ECE, καθώς επίσης και με τοπικούς φορείς για θέματα των τελωνειακών και συντοριακών επιτηρήσεων - αστυνομικών υπηρεσιών και των δύο χωρών. Διεξάγονται κοινές επιχειρήσεις συντοριακών ελέγχων, αξιολογήσεων ασφάλειας, κοινές περιπολίες, κοινές ομάδες εργασίας, και ανταλλάσσονται χωρίς πρόβλημα πληροφορίες για θέματα των επιτηρήσεων. Επιδίωξη, για καλύτερα αποτελέσματα, είναι η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.²⁶³ Τα μέχρι τώρα προβλήματα δεν χρήζουν αναφοράς.

4.2.3 EUSEC RD CONGO.

²⁶⁰ Council of the European Union, *Press Release - 2992nd Council meeting - Foreign Affairs*, Council Doc. 5686/10 (Presse 10), Brussels, 25 January 2010, σελ. 12.

²⁶¹ EUROPEAN UNION COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY EU military operation in Bosnia and Herzegovina (Operation EUFOR ALTHEA) factsheet Updated: Jan. 15

²⁶² Πηγή : <http://eubam.org/>

²⁶³ Activity Report (1 December 2011 – 30 October 2012) of the Head of EUBAM, Mr Udo Burkholder, to the OSCE Permanent Council, 15 November 2012, OSCE Vienna.

- α. Είδος : Πολιτική αποστολή.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2005/355/CFSP
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη Ιούνιος 2005 – Προγραμματιζόμενο πέρας Ιούνιος 2016.
- δ. Σκοπός : Οι μεταρρυθμίσεις του Υπουργείου άμυνας.
- ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Πολιτική αποστολή με γενικό στόχο την υποστήριξη των αρχών του Κονγκό για την ανοικοδόμηση ενός στρατού που θα εγγυάται την ασφάλεια σε όλη τη χώρα αλλά και στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την επιστροφή στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η αποστολή EUSEC RD Congo, η οποία έχει αναπτυχθεί στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ) από τον Ιούνιο του 2005, αντανάκλα τη συνεχή δέσμευση της ΕΕ προς το λαό του Κονγκό όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του υπουργείου άμυνας αυτής. Παρέχει πρακτική υποστήριξη για τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας, δίνοντας συμβουλές και συνδρομή απευθείας στις αρχές του Κονγκό. Η αποστολή απαρτίζεται σήμερα από δέκα περίπου άτομα²⁶⁴. Ο προϋπολογισμός, την χρονική περίοδο Οκτώβριος 2009 έως Νοέμβριο 2010, ανήλθε στα 10,9 εκ. ευρώ. Τα τελευταία δέκα χρόνια η EUSEC RD Congo συνέβαλε στη σύνταξη διαφόρων νομοθετικών κειμένων, βοήθησε τις αρχές του Κονγκό για την ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καλλιέργησε το έδαφος για μεγαλύτερη διαφάνεια των χρηματοδοτικών μηχανισμών. Συνέβαλε στη βελτίωση των εξοπλισμών και της διαχείρισης των πυρομαχικών καθώς και στην αποθήκευση αυτών. Έχει υποστηρίξει την βιομετρική απογραφή των στρατευμάτων που πραγματοποιούνται από την FARDC²⁶⁵. Η κατανομή των στρατιωτικών ταυτοτήτων έχει ολοκληρωθεί επιτυχώς με την υποστήριξη της αποστολής. Το σύστημα πληροφορικής για τη διαχείριση των στρατευμάτων και της διοίκησης, (SINGAMIL), με τους βιομετρικούς ελέγχους για το προσωπικό έχει ολοκληρωθεί. Το σύστημα αυτό χρησιμοποιείται κυρίως για τις τραπεζικές πληρωμές στο στρατιωτικό προσωπικό²⁶⁶, από τις εθνικές αρχές.²⁶⁷ Η αποστολή λαμβάνει χώρα σε ένα όχι ασφαλές περιβάλλον όπου πολλές ένοπλες δυνάμεις παραμένουν ενεργές. Η διάθεση του ανθρώπινου δυναμικού για την ολοκλήρωση της αποστολής αυτής είναι πολύ μικρή και προφανώς μη ρεαλιστική, με αποτέλεσμα την προβληματική διαχείριση πόρων, την κατανομή εργασιών, και τη μεγάλη χρονική περίοδο παραμονής στην εν λόγω χώρα για την ολοκλήρωση της αποστολής. Έχει συστηθεί η συνεργασία με διεθνείς φορείς για την επίτευξη των στόχων όταν, όπως στη περίπτωση αυτή, δεν διατίθεται επαρκές δυναμικό.

4.2.4 EUBAM Rafah. Ράφα Περιοχή Γάζας

- α. Είδος : Πολιτική αποστολή.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2005/889/CFSP
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 24 Νοεμβρίου 2005 – Προγραμματιζόμενο πέρας.

²⁶⁴ Common Security and Defence Policy, EU Mission to provide advice and assistance for security sector reform in the Democratic Republic of the Congo in the area of defence (EUSEC RD CONGO), Update: July 2015

²⁶⁵ Αποστολή με σκοπό την μεταρρύθμιση σε θέματα διοίκησης προσωπικού.

²⁶⁶ Το 2008 ο συνολικός αριθμός ανήλθε στους 130.000 περίπου στρατιωτικούς, οι οποίοι πληρώνονται με μέσο όρο 60 \$ τον μήνα.

²⁶⁷ Common Security and Defence Policy, EU Mission to provide advice and assistance for security sector reform in the Democratic Republic of the Congo in the area of defence (EUSEC RD CONGO), Update: July 2015, σελ.2.

δ. Σκοπός : Ο κοινός έλεγχος σημείου διέλευσης της Ράφα²⁶⁸.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η ΕΕ έχει εκφράσει την επιθυμία της για την συμβολή της στην ασφάλεια και οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην περιοχή. Η ταχεία ανάπτυξη ήταν ένα από τα θετικά σημεία. Το Νοέμβριο του 2005 η δύναμη αποστολής ήταν 72 ατόμων, με συμμετοχή από είκοσι μία (21) χώρες, ενώ το 2007 μειώθηκε σε 24 άτομα προσωπικό. Ο προϋπολογισμός 2007 – 2008 ανήλθε σε 7 εκ. Ευρώ ενώ για το 2008-2009 ήταν 2,5 εκ. Ευρώ. Έως τις 9 Ιουνίου 2007 διέρχονταν κατά μέσο όρο περίπου²⁶⁹ 1500 άτομα. Από την ημέρα εποχή εκείνη η αποστολή παραμένει σε κατάσταση αναμονής περιμένοντας μια πολιτική λύση, εξακολουθώντας να παρέχει τεχνογνωσία συνοριακών και τελωνιακών διαδικασιών.²⁷⁰ Η γρήγορη ανταπόκριση της ΕΕ χαρακτηρίστηκε ως ικανοποιητική και επιπλέον καθοριστική, διότι συνέβαλε στην ασφαλέστερη και ταχύτερη μετακίνηση των ανθρώπων²⁷¹ από το σημείο αυτό. Η αποστολή λόγω της ιδιαιτερότητας δημιούργησε ένα σημαντικό "προηγούμενο" για την πολιτική της ΕΕ. Η αποδοχή και η ικανοποίηση από τους Παλαιστίνιους προσμετράται στα θετικά σημεία. Ήταν αναμενόμενη η μείωση του προσωπικού το 2007, όπως και του προϋπολογισμού αλλά παραμένει ακόμα ένα ερωτηματικό για πιο λόγο η αποστολή παραμένει εν ενεργεία, όταν από το 2007 δεν μπορεί να συμβάλει στο έργο που της είχε ανατεθεί και ουσιαστικά παραμένει ανενεργή.

4.2.5 EUPOL COPPS Παλαιστίνη

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2005/797/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 14 Νοεμβρίου 2005 – Προγραμματιζόμενο πέρας.

δ. Σκοπός : Η διατήρηση της ειρήνης στην Μέση Ανατολή και μεταρρυθμίσεις σε θέματα δικαιοσύνης.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή, εκτός από τα θέματα ποινικής δικαιοσύνης, συνδράμει προς την Παλαιστινιακή Πολιτική Αστυνομία και ταυτόχρονα συμβάλει στον συντονισμό για την διεθνή βοήθεια²⁷². Το 2009 απαριθμούσε 42 υπαλλήλους και 19 από τις τοπικές αρχές. ο Προϋπολογισμός για το έτος 2009 ανήλθε στα 6,2 εκ. Ευρώ. Η αποστολή είναι αποδεκτή από το Ισραήλ. Θα πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχουν ισχυρές αμφισβητήσεις εκατέρωθεν σε όλα τα θέματα καθώς και μεταβλητές που επηρεάζουν όλες τις αποστολές στην περιοχή όπως η δυναμική της Χαμάς, και ο τρόπος συμπεριφοράς των μεγάλων δυνάμεων. Οι προτεραιότητες²⁷³ που ιεραρχούνται από την αποστολή είναι η αποκατάσταση των φυλακών, κυρίως για τις απαραίτητες παροχές, και η εκπαίδευση του προσωπικού που εργάζονται εκεί. Το σύστημα δικαιοσύνης είναι προς το παρόν δυσλειτουργικό.²⁷⁴

²⁶⁸ Έπειτα από τις συμφωνίες του 2005, το σημείο διέλευσης της Ράφα (RCP : Rafah Crossing Point) έχει οριστεί για τη διέλευση των επιβατών και την εξαγωγή εμπορευμάτων, ενώ το σημείο «Kerem Shalom Crossing» ήταν να γίνει το σημείο εισόδου για τις εμπορικές εισαγωγές. Η χρήση του Rafah Crossing Point είναι προς όφελος των Παλαιστίνιων, κάτοχοι ταυτότητας, καθώς επίσης και άλλων κατηγοριών (διπλωμάτες, ανθρωπιστικές περιπτώσεις, οι ξένοι επενδυτές, και ξένους εκπροσώπους των αναγνωρισμένων διεθνών οργανισμών).

²⁶⁹ EUBAM Rafah Fact Sheet, EU Council Secretariat, January 2009

²⁷⁰ Πηγή : <http://www.eubam-rafah.eu/content/activities>

²⁷¹ Tocci, Nathalie. 'Active but Acquiescent: The EU's Response to the Israeli Military Offensive in the Gaza Strip', Euro-Mediterranean Human Rights Network Report, May 2009

²⁷² Πηγή : <http://eupolcopps.eu/>

²⁷³ Αναλυτικά στο EUPOL COPPS booklet.pdf

²⁷⁴ Είναι χαρακτηριστικό ότι το 90% των φυλακισμένων δεν έχει λάβει την τελική απόφαση εκδίκασης.

Το μικρό δυναμικό της ΕΕ για άλλη μια φορά δεν δημιουργεί προστιθέμενη αξία για την Ένωση ενώ δίνεται η ευκαιρία αυτή. Η αποστολή θα μπορούσε να έχει δυναμική πολιτικής παρέμβασης και αντίστοιχης παρουσίας και όχι απλά μιας τυπικής τεχνικής υποστήριξης, στον συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο.

4.2.6 EUPOL Afghanistan

- α. Είδος : Πολιτική αποστολή.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2007/369/CFSP
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 15 Ιουνίου 2007 – Προγραμματιζόμενο πέρας.
- δ. Σκοπός : Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων του κράτους δικαίου και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εν λόγω αποστολή εστιάζει στην εκπαίδευση των ανωτέρων αξιωματικών της αστυνομίας, ενώ η αποστολή των ΗΠΑ εστιάζει στην ποσοστιαία αύξηση των διαθέσιμων μέσων-πόρων στην περιοχή.
- ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Πολιτική αποστολή υποστήριξης και μεταφοράς τεχνογνωσίας σε θέματα υπουργείου εσωτερικών,²⁷⁵ με απώτερο σκοπό την ενδυνάμωση των δομών της διακυβέρνησης. Το ξεκίνημα της αποστολής ήταν ένα από τα δυσκολότερα λόγω πολιτικής αβεβαιότητας των Βρυξελλών που προέρχονταν από την έλλειψη ασφάλειας της περιοχής.²⁷⁶ Η πρόσληψη των υπαλλήλων (της ΕΕ) ήταν χρονοβόρα και μη επαρκής, προφανώς λόγω της μη προθυμίας συμμετοχής και η κατάσταση αυτή παραμένει ακόμα και σήμερα έτσι. Μέχρι και σήμερα οι δυνάμεις των ΗΠΑ δεν έχουν δημιουργήσει ένα ασφαλές περιβάλλον για πολιτικές αποστολές. Το ανεπαρκές γνωστικό επίπεδο των αστυνομικών του Αφγανιστάν σε συνδυασμό με τους χαμηλούς μισθούς εκτιμάται να αναπτύξει φαινόμενα διαφθοράς στο αστυνομικό σώμα. Οι συμφωνίες με τοπικούς φορείς δεν είναι εύκολες, η παροχή ασφάλειας από τις τοπικές αρχές είναι αναξιόπιστη με αποτέλεσμα την ανάγκη πρόσληψης ιδιωτικής εταιρίας για την ασφάλεια και την προστασία των μελών της EUPOL. Ο προσανατολισμός της αποστολής παραμένει στην εκπαίδευση της πολιτικής αστυνομίας²⁷⁷. Ο προϋπολογισμός για ένα έτος (2008 -2009) ανήλθε στο ποσό των 64 εκ. Ευρώ.²⁷⁸

4.2.7 EULEX Kosovo Κοσσυφοπέδιο

- α. Είδος : Πολιτική αποστολή
- β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2008/124/CFSP
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη Φεβρουάριος 2008 (Απρίλιος 2009 σε πλήρη λειτουργία) – Προγραμματιζόμενο πέρας: 14 Ιουνίου 2018
- δ. Σκοπός : Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων του κράτους δικαίου και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή υποστηρίζεται από τις 28 χώρες της ΕΕ και των πέντε συμβαλλόμενων μελών (Καναδά, τη Νορβηγία, την Ελβετία, την Τουρκία και τις Ηνωμένες Πολιτείες). Είναι μια ξεχωριστή αποστολή λόγω γεωγραφικής θέσης δίνοντας στην ΕΕ μια ευκαιρία να

²⁷⁵ Αστυνόμευσης – Δικαστικού σώματος και κυρίως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. EUROPOL Afghanistan European Union Police in Afghanistan. (factsheet.pdf)

²⁷⁶ Scott Chilton, Schiewek Eckart, and Tim Bremmers, 'Evaluation of the appropriate size of the Afghan National Police Force Manning List (Tashkil)', Final Report, European Commission Contrat no. 2009/207401 – Version 1; Kabul, 15 July 2009, σελ.42.

²⁷⁷ Από την ομιλία του Javier Solana, EU High Representative for CFSP, Kabul, 21 July 2009

²⁷⁸ Special Report The EU police mission in Afghanistan: mixed results, 2015

διαδραματίσει σημαντικό πολιτικό ρόλο. Η ανάπτυξη της δύναμης απαριθμούσε τον Σεπτέμβριο του 2009 περίπου 2.650²⁷⁹ προσωπικό (1.000 μέλη από τον τοπικό πληθυσμό). Η δύναμη συγκριτικά με άλλες αποστολές είναι μεγάλη κάτι που εμφανίζει το αυξημένο ενδιαφέρον της ΕΕ και λόγω εγγύτητας στην περιοχή. Η αποστολή αναπτύχθηκε σε μια πολύ δύσκολη χρονική στιγμή λόγω του εμφυλίου στην περιοχή²⁸⁰ που δημιούργησε λειτουργικά προβλήματα και ουσιαστικά σε αδρανοποίηση της αποστολής έως τον Δεκέμβριο του 2008. Ταυτόχρονα το γεγονός αυτό αύξησε την διστακτικότητα των Κρατών Μελών της ΕΕ. Η αποστολή σκοπό έχει την στήριξη των θεσμών του Κοσσυφοπεδίου των δικαστικών αρχών, αστυνόμευσης, διαδικασιών τελωνείων και δεν παρέμεινε μόνο στην παραδοσιακή παροχή συμβουλευτικών οδηγιών. Η ανάπτυξη της αποστολής ταυτόχρονα με την UNMIK προκάλεσε την μη σωστή ανάπτυξη της EULEX στην περιοχή, αλλά και την μη σωστή συνεργασία²⁸¹ των δύο, παρόλο που οι έδρες τους βρίσκονταν σε διπλανά κτίρια. Η αποστολή παρέμεινε στο πλαίσιο των ΗΕ²⁸². Προβλήματα σε θέματα πρόσληψης προσωπικού συγκεκριμένων ειδικοτήτων εμφανίστηκαν λόγω των εν εξελίξει αποστολών EUPOL Afghanistan και EUMM Georgia. Η εναρμόνιση σε θέματα τελωνειακών διαδικασιών με διεθνή πρότυπα έχει ολοκληρωθεί. Ελλείψεις εμφανίζονται σε τομείς όπως η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, ο αυστηρότερος συνοριακός έλεγχος και υπάρχουν ανησυχίες όσον αφορά την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας. Μεγάλης σημασίας αναδεικνύεται η υποστήριξη των τοπικών οργανώσεων για την ενίσχυση της αποστολής²⁸³. Κρίνεται ικανοποιητική η υποστήριξη της αποστολής με μέσα και πόρους.

4.2.8 EUMM Georgia.

- α. Είδος : Πολιτική αποστολή.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2008/736/CFSP
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 1 Οκτωβρίου 2008 – Προγραμματιζόμενο πέρας Δεκέμβριος 2016²⁸⁴.
- δ. Σκοπός : Έλεγχος τήρησης εκεχειρίας. Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης των μερών σύγκρουσης.
- ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Σημαντική αποστολή για τον τερματισμό των ένοπλων συγκρούσεων στην Γεωργία και τις αποσχισθείσες περιοχές της Νότιας Οσετίας και της Αμπχαζίας με την συμμετοχή μη οπλισμένων ατόμων . Προηγήθηκαν δύο μικρές διερευνητικές ομάδες για την διευκρίνιση της κατάστασης. Λόγω των συνθηκών η άμεση συμμετοχή της ΕΕ επηρεάζει τις διεθνείς

²⁷⁹ Ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε δύναμη 1900 διεθνών και 1100 τοπικών υπαλλήλων, σύνολο 3000.

²⁸⁰ Η προσδοκία για την EULEX ήταν να αναπτυχθεί σε όλο το Κοσσυφοπέδιο. Οι Σέρβοι του Κοσσυφοπεδίου επιτέθηκαν και κατέστρεψαν δύο συνοριακά σημεία και κατέλαβαν το κτίριο του δικαστηρίου στη Βόρεια Μιτρόβιτσα, καθιστώντας τις διαδικασίες προσωρινά αδύνατες. Ακολούθησε η επέμβαση των ΗΠΑ με την δύναμη της KFOR.

²⁸¹ Η αρχική υπόθεση ήταν ότι η EULEX θα μπορεί να κάνει χρήση των οχημάτων της UNMIK, αυτό δεν υλοποιήθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα.

²⁸² UN Security Council, Report of the Secretary General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, S/2998/354, 12 June 2008.

²⁸³ Πηγή : <http://www.eulex-kosovo.eu/?page=2,11>

²⁸⁴ Πηγή <http://enpi-info.eu/eastportal/news/latest/39450/EU-Monitoring-Mission-in-Georgia-extended-for-two-years>

σχέσεις με την Ρωσία²⁸⁵. Το ανθρώπινο δυναμικό της αποστολής είναι περίπου 340 άτομα. Η αποστολή ξεκίνησε την δραστηριότητά της με την εποπτεία απόσυρσης των Ρωσικών ένοπλων δυνάμεων από τις γεινιάζουσες περιοχές. Από τότε περίπου 200 άτομα περιπολούν με σκοπό την παρατήρηση και την αναφορά περιστατικών συμβάλλοντας στην βελτίωση της ασφάλειας. Η αρχική συμφωνία περιλαμβάνει την κάλυψη του συνόλου της επικράτειας της Γεωργίας, εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της χώρας, αλλά οι de facto αρχές της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας έχουν μέχρι στιγμής αρνηθεί την πρόσβαση στα εδάφη τα οποία βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους. Υπήρξε αυξημένο ενδιαφέρον και προθυμία των Κρατών Μελών για την αποστολή, το οποίο επιτάχυνε τις διαδικασίες και την έναρξη αυτής. Παρόλες τις δεσμεύσεις τους τα Κράτη Μέλη δεν διέθεσαν ικανοποιητικό δυναμικό με σημαντικά προβλήματα στο μεταφραστικό. Αποτέλεσμα ήταν η καθυστέρηση στην σύναψη συμβάσεων και παραλαβής εξοπλισμού. Επιπλέον, για τον ίδιο λόγο καθυστέρησε να έρθει σε επαφή με τον τοπικό πληθυσμό. Η γρήγορη αντίδραση της ΕΕ όπως επίσης και η κοινή πολιτική των Κρατών Μελών χαρακτηρίζει την αποστολή. Λόγω των πολλών μεταβλητών δημιουργήθηκε μια ιδιόμορφη πολιτική κατάσταση στα ανατολικά σύνορα της ΕΕ και λόγω των κυρώσεων προς την Ρωσία η αποστολή χαρακτηρίστηκε ότι υποστηρίζει την Γεωργία.²⁸⁶

4.2.9 EU NAVFOR Somalia.

α. Είδος : Στρατιωτική Ναυτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2008/851/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 10 Νοεμβρίου 2008 – Προγραμματιζόμενο πέρας

δ. Σκοπός : Η καταπολέμηση πειρατείας και του οργανωμένου εγκλήματος.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η πειρατεία, στην περιοχή της Σομαλίας²⁸⁷, κυρίως τα πρώτα χρόνια της εμφάνισής της, εξασφάλισε στους ηγέτες των παραστρατιωτικών επιχειρήσεων ένα μεγάλο οικονομικό κέρδος κυρίως λόγω των λύτρων που αποσπούσαν από τις επιχειρήσεις. Ο ακριβής αριθμός των πειρατών δεν μπορεί να προσδιοριστεί ενώ υπολογίζεται ότι ένα μέρος των χρημάτων τροφοδοτούσε και τις τοπικές κοινωνίες²⁸⁸. Πολλές ανεξάρτητες ομάδες λειτουργούσαν ταυτόχρονα και παρόλο τον μικρό οπλισμό ήταν αποτελεσματικές ενάντια σε εμπορικά πλοία. Η αποφυγή διέλευσης από την περιοχή εκτιμήθηκε ότι θα δημιουργούσε πολύ μεγάλο κόστος στις εταιρίες. Επιπλέον ανησυχία δημιουργήθηκε όταν σε περιπτώσεις πειρατείας, σε πετρελαιοφόρα, υπήρξαν καταστροφές και ρύπανση της θάλασσας όπως επίσης και στην περίπτωση κατάληψης πλοίου που μετέφερε στρατιωτικό εξοπλισμό. Υπό τον έντονο προβληματισμό με βάση τα ανωτέρω οι χώρες δεσμεύτηκαν για την συμμετοχή τους σε αποστολή προστασίας

²⁸⁵ Russia steps back: Medvedev-Sarkozy agreement', 8 September 2008. Πηγή : www.moscowcorrespondent.wordpress.com Στις 8 Σεπτεμβρίου 2008, η Ρωσία και η ΕΕ συμφώνησαν σε μια συμπληρωματική συμφωνία για την εφαρμογή σχεδίου έξι σημείων. Η Ρωσία δεσμεύτηκε να αποσύρει τα στρατεύματα από το έδαφος της Γεωργίας όπως και από τις περιοχές της Νότιας Οσετίας και της Αμπχαζίας με αποδοχή τουλάχιστον 200 παρατηρητών στις ζώνες αυτές το αργότερο έως την 1^η Οκτωβρίου.

²⁸⁶ Πηγή : <https://www.eumm.eu/>

²⁸⁷ Το 15% του παγκόσμιου εμπορίου ναυτιλίας διέρχεται από την θάλασσα της Σομαλίας και την διώρυγα του Σουέζ.

²⁸⁸ Roger Middleton, 'Piracy in Somalia: Threatening global trade, feeding local wars', Briefing Paper, Chatham House, October 2008.

πλοίων του εμπορείου, ανθρωπιστικής βοήθειας στην εν λόγω περιοχή. Δεκαεννέα χώρες της ΕΕ, η Κροατία και η Νορβηγία συμμετέχουν στην αποστολή. Η EUNAVFOR ξεκίνησε με τέσσερα (4) πλοία και δύο (2) αεροσκάφη. Σύντομα ο αριθμός αυξήθηκε²⁸⁹ σε δώδεκα (12) πλοία, οκτώ (8) ελικόπτερα και συνολικά 2000 προσωπικό, κάτι που αποδεικνύει το μεγάλο ενδιαφέρον για την ασφαλή ναυσιπλοΐα. Το μέσο ετήσιο κόστος ανέρχεται στα 400 εκ Ευρώ²⁹⁰. Σύντομα στην περιοχή αναπτύχθηκαν και από τρίτες χώρες πολεμικά πλοία (Ρωσία Κίνα κτλ) με σκοπό την συνοδεία των εμπορικών τους πλοίων. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ NATO και άλλων χωρών που δρουν στον συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο κρίνεται ικανοποιητική. Η αποστολή έχει αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα αλλά από μόνη δεν μπορεί να πατάξει την πειρατεία²⁹¹, το οποίο είναι ένα μέρος του γενικού προβλήματος στην περιοχή και αποτελεί πρόκληση για την ΕΕ²⁹². Η συνεργασία με τις γείτονες χώρες σε θέματα δίωξης, σύλληψης, κράτησης υπόπτων αλλά και δικαστικών συμφωνιών είναι θέματα που χρήζουν επίλυσης. Η ναυτική συνεργασία με το NATO δίνει μια νέα δυναμική στις θαλάσσιες επιχειρήσεις, ταυτόχρονα η παρουσία με ναυτικές δυνάμεις δημιουργεί και νέα δεδομένα για τους άλλους δρώντες (Κίνα-Ρωσία). Προβλήματα εμφανίστηκαν σε θέματα συνεργασίας με ιδιωτικές επιχειρήσεις, αλλά από τις συνεργασίες αυτές αναμένεται σε μελλοντικές επεμβάσεις μεγαλύτερη ευελιξία. Το 2015 υπήρξαν μηδέν (0) επιθέσεις²⁹³ (το 2010 και 2011 οι επιθέσεις ήταν περίπου 175 ανά έτος) κάτι το οποίο αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα της αποστολής.

4.2.10 EUTM Somalia²⁹⁴

- α. Είδος : Στρατιωτική αποστολή.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2010/197/CFSP.
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 10 Απριλίου 2010 – Προγραμματιζόμενο πέρας Δεκέμβριος 2016²⁹⁵
- δ. Σκοπός : Η σταθερότητα στην περιοχή και η ενίσχυση της μεταβατικής κυβέρνησης.
- ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστήριξε την ειρηνική διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων της Σομαλίας. Η στρατιωτική αποστολή εκπαίδευσης ενόπλων δυνάμεων της Σομαλίας έχει συμβάλει στην ενίσχυση της Μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης.²⁹⁶ Λόγω της ανασφάλειας στην περιοχή η εκπαίδευση των στρατιωτικών ξεκίνησε στην Ουγκάντα.

²⁸⁹ Οι επιθέσεις το 2009 αυξήθηκαν.

²⁹⁰ EUROPEAN UNION COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY EU naval operation against piracy (EUNAVFOR Somalia - Operation ATALANTA) Updated: February 2010 EUNAVFOR/14

²⁹¹ Ο γεωγραφικός χώρος υπολογίζεται περίπου 10 φορές η έκταση της Ισπανίας.

²⁹² Javier Solana, 'Il faut aider la Somalie à se stabiliser', Le Figaro, 12 août 2009

²⁹³ Πηγή : <http://eunavfor.eu/> Αξιζει μελέτης ο τρόπος λειτουργίας με τον οποίο μηδενίστηκαν οι επιθέσεις.

²⁹⁴ Πηγή : <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eutm-somalia/> Συμπληρωματικές αποστολές στο πλαίσιο της Κοινής Ασφάλειας της ΕΕ και Αμυντικής Πολιτικής: EUNAVFOR Επιχείρηση ATALANTA που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της πειρατείας στα ανοικτά των ακτών της Σομαλίας και EUCAP Nestor για την ανάπτυξη των θαλάσσιων ικανότητα ασφάλεια στο Κέρασ της Αφρικής και στα Δυτικά του Ινδικού Ωκεανού.

²⁹⁵ Η τέταρτη παράταση δόθηκε τον Μάρτιο του 2015.

²⁹⁶ Η Σομαλία ουσιαστικά από το 1991 δεν διαθέτει λειτουργική κυβέρνηση και παρόλες τις παρεμβάσεις των ΗΠΑ και του ΟΗΕ η χώρα έχει κατακερματιστεί ελεγχόμενη από μεγάλες φυλές. επιπλέον πηγή : COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY, European Union Training Mission – Somalia, Updated: April 2016

Η δύναμη της αποστολής απαριθμεί 195 μέλη, από έντεκα χώρες της ΕΕ και της Σερβίας με προϋπολογισμό περίπου 20 εκ. Ευρώ.²⁹⁷ Αναλογικά με τις υπόλοιπες αποστολές στην Αφρική, το μέγεθος της αποστολής είναι μεγάλο. Η αποστολή επιδιώκει την συνεργασία με διεθνείς και τοπικούς φορείς για να αυξήσει την αποτελεσματικότητά της,²⁹⁸ εν τούτοις η συνεργασία με τους τοπικούς φορείς παρουσιάζει δυσκολίες λόγω δυσπιστίας και εσωτερικών αναταραχών. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι συνεχείς και στρατιωτική δομή δεν υφίσταται. Για τους λόγους αυτούς γεννιέται το δίλημμα για την συνέχιση των προσπαθειών οικοδόμησης εθνικού στρατού²⁹⁹. Οι δεξιότητες, η ηλικία³⁰⁰, οι απολαβές και η επιλογή στρατιωτικών προς εκπαίδευση αναλόγως φατριών ήταν ένα μέρος από τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από την έναρξη της αποστολής. Η επιλογή γυναικείου φύλου είναι αμελητέα. Η αποστολή έχει παραταθεί για τέταρτη φορά. Αν και δεν διέθετε τα δικά της μέσα μεταφοράς από αέρος, στηρίχθηκε για ακόμα μια φορά στην συνδρομή τρίτων. Η απομάκρυνση της υποστήριξης (και οικονομικής βοήθειας) στην ΜΟΚ πιθανότατα θα προκαλέσει και κατάρρευσή της οπότε η αποτελεσματικότητα της αποστολής έρχεται σε δεύτερη μοίρα και η γενικότερη συμβολή θα αποφέρει θετικά αποτελέσματα στο ασταθές αυτό κράτος. Παρόλα τα αναμενόμενα προβλήματα λόγω επικινδυνότητας στην περιοχή η αποστολή έχει συμβάλει στην βελτίωση της τρέχουσας κατάστασης και τα αποτελέσματα είναι μέρος της συνολικής βοήθειας.

4.2.11. EUCAP Sahel Niger, Σαχέλ Νιγηρία³⁰¹

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2012/392/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 16 Ιουλίου 2012³⁰²– Προγραμματιζόμενο πέρας 15 Ιουλίου 2016³⁰³

δ. Σκοπός : Η μεταφορά τεχνογνωσίας για την καταπολέμηση οργανωμένου εγκλήματος παράνομης μετανάστευσης και ενεργειακής ασφάλειας.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η τρέχουσα αστάθεια στο Σαχέλ της Νιγηρίας, τα προβλήματα του διασυνοριακού ελέγχου, η τρομοκρατία, η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και ανθρώπων οδήγησε έπειτα από αίτημα της κυβέρνησης της Νιγηρίας το 2012, την Ευρωπαϊκή Ένωση στην έγκριση αποστολής στην περιοχή, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της ενεργειακής ασφάλειας. Στην αποστολή συμμετέχουν 11 χώρες της ΕΕ και πλαισιώνεται από 91 άτομα προσωπικό εκ των οποίων τα 36 είναι από την τοπική

²⁹⁷ Γενικά η ΕΕ έχει συνεισφέρει οικονομικά στην περιοχή περίπου 580 εκ. Ευρώ. COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY, European Union Training Mission – Somalia, Updated: April 2016

²⁹⁸ The European Union Training Mission in Somalia: Lessons Learnt for EU Security Sector Reform, IAI Working Papers 1116, σελ. 6.

²⁹⁹ The European Union Training Mission in Somalia: Lessons Learnt for EU Security Sector Reform, IAI Working Papers 1116, σελ. 7

³⁰⁰ Δεν υπήρχε τρόπος εξακρίβωσης της ηλικίας κάτι το οποίο δημιουργούσε πρόβλημα με τους ανήλικους.

³⁰¹ Τρεις (3) αποστολές σε εξέλιξη βρίσκονται στην περιοχή με κοινό σκοπό αλλά διαφορετικές αρμοδιότητες.

³⁰² Common Security and Defence Policy, The EUCAP Sahel Niger civilian mission, Updated: September 2014

³⁰³ Η αποστολή έλαβε παράταση κατά 2 έτη το 2014.

κοινωνία³⁰⁴. Έως το τέλος του 2015 έχουν εκπαιδευτεί περισσότερα από 3000 μέλη των εσωτερικών δυνάμεων ασφαλείας, ένοπλες δυνάμεις αλλά και στο δικαστικό σώμα της χώρας. Έμφαση δίνεται στην εκπαίδευση των εκπαιδευτών, έτσι ώστε να μπορεί να διατηρηθεί η γνώση και οι δεξιότητες που αποκτήθηκαν. Για την ενίσχυση της αποστολής το Συμβούλιο αύξησε τον προϋπολογισμό της στρατιωτικής αποστολής στην Νίγηρα (EUCAP Sahel Niger) από 9.800.000 ευρώ (Ιούλιος 2014 – Ιούλιο 2015) σε 18.400.000 ευρώ για την περίοδο από Ιούλιο 2015 έως τον Ιούλιο 2016. Ο διπλασιασμός του προϋπολογισμού αναδεικνύει τον μη ορθό σχεδιασμό και τις αυξημένες ανάγκες για την αποτελεσματική λειτουργία της αποστολής. Τα αποτελέσματα της αποστολής προς το παρόν είναι μόνο αριθμητικά, ενώ σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις στην περιοχή αναμένεται μείωση της εγκληματικότητας.³⁰⁵

4.2.12. EUCAP Nestor Κέρας της Αφρικής (ΕΣΟΑ) και Δυτικού Ινδικού Ωκεανού (WIO).

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2012/389/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη Ιούλιος 2012 – Προγραμματιζόμενο πέρας

δ. Σκοπός : Η παροχή τεχνογνωσίας στην ασφάλεια θαλάσσιων μέσων και την ανάπτυξη των δυνατοτήτων αυτών.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή αναπτύχθηκε για να επιχειρεί σε πέντε κράτη, σε όλο το Κέρας της Αφρικής και του Δυτικού Ινδικού Ωκεανού (Τζιμπουτί, Σομαλία, τις Σεϋχέλλες, την Κένυα και την Τανζανία).³⁰⁶ Συμμετέχουν δεκατέσσερις (14) χώρες με 117 διεθνή μέλη και 39 εθνικά. Το 2015, έπειτα από επανεξέταση της κατάστασης και λόγω των προτεραιοτήτων για την Σομαλία, το αρχηγείο της αποστολής μετεγκαστάθηκε στο Μογκαντίσου, με σκοπό την ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας της Σομαλίας. Η αποστολή προωθεί την περιφερειακή συνεργασία στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας προσφέροντας τεχνογνωσία στις τοπικές αρχές. Το 2015 προγραμματίσε και εκτέλεσε δύο αποστολές εκπαίδευσης έρευνας και διάσωσης (SAR) στοχεύοντας στην πρόληψη και εκπαίδευση των τοπικών αρχών, λόγω αυξημένης μετακίνησης πληθυσμών μέσω των θαλάσσιων οδών. Η ενέργεια αυτή ήταν πολύ σωστή όσον αφορά την πρόληψη αλλά μη αρκετή και χωρίς να μπορεί να διαθέσει ικανά πλωτά μέσα για μελλοντική χρήση. Η αποστολή ουσιαστικά λειτουργεί με βάση την ευρύτερη προσέγγιση της ΕΕ για την περιοχή³⁰⁷, και δεν έχει αλλάξει ονομασία. Η συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς χαρακτηρίζεται ικανοποιητική.³⁰⁸

³⁰⁴ Common Security and Defence Policy, The EUCAP Sahel Niger civilian mission, Updated: September 2014

³⁰⁵ Δεν διατίθενται περισσότερα επίσημα στοιχεία προς το παρόν.

³⁰⁶ COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY EU Maritime Security Capacity Building Mission in Somalia (EUCAP Nestor)* Updated : April 2016

³⁰⁷ Η αποστολή συμπληρώνει τις άλλες δύο αποστολές ΚΠΑΑ στην περιοχή, την Ναυτική Δύναμη στην Σομαλία - Επιχείρηση Atalanta και την αποστολή της ΕΕ, για την στρατιωτική εκπαίδευση, (EUTM) στην ίδια χώρα.

³⁰⁸ <https://www.eucap-nestor.eu/>

4.2.13. EUTM Mali Μάλι.³⁰⁹

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2013/87/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 18 Φεβρουαρίου 2012 – Προγραμματιζόμενο πέρασ³¹⁰ : -

δ. Σκοπός : Η συμβολή προσπάθεια δημοκρατικής και συνταγματικής τάξης καθώς και στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, και της τρομοκρατίας.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Στις 18 Φεβρουαρίου του 2013, μετά από αίτημα των αρχών του Μάλι, και σύμφωνα με τις διεθνείς αποφάσεις για το θέμα αυτό, ιδίως το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 2085 (2012), η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε μια αποστολή με σκοπό την εκπαίδευση των ενόπλων δυνάμεων του Μάλι, στα πλαίσια της ολοκληρωμένης προσέγγισης για την κρίση στην περιοχή.³¹¹ Η αποστολή, στοχεύει να συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης, βιώσιμης λύσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρέχει τεχνογνωσία για θέματα ασφαλείας και για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Η αποστολή παρέχει συμβουλές και κατάρτιση για την υποστήριξη των προσπαθειών των αρχών και δεν εμπλέκεται σε πολεμικές επιχειρήσεις. Συμμετέχουν 23 Χώρες Μέλη³¹² και 4 χώρες εκτός ΕΕ με 200 εκπαιδευτές.³¹³ Οι κοινές δαπάνες της επιχείρησης είναι € 33.400.000 για τη θητεία 24 μηνών. Η ΕΕ είναι αποφασισμένη να τηρήσει τη δέσμευσή της για το Μάλι, και να βοηθήσει τις αρχές στην εδραίωση της ειρήνης και της ασφάλειας γενικότερα επιδιώκει να βρεθούν βιώσιμες λύσεις για την κρίση στην περιοχή, σε στενή συνεργασία με άλλους περιφερειακούς και διεθνείς παράγοντες. Σύμφωνα με τη κοινή ανακοίνωση προς το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το συμβούλιο, της Υπατης Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας³¹⁴ οι εκπαιδευμένες μονάδες δεν διαθέτουν εξοπλισμό επικοινωνιών, γεγονός το οποίο δυσχεραίνει τη διοίκηση και τον έλεγχο. Οι στρατιώτες δεν διαθέτουν εξοπλισμό προστασίας κατά των ναρκών και των εκρηκτικών μηχανισμών. Άλλες ανάγκες και απαιτήσεις αφορούν, μεταξύ άλλων, ασθενοφόρα, υδατοδεξαμενές και φορηγά με καύσιμα για τη διασφάλιση αυτονομίας και της ικανότητας να δρουν ανεξάρτητα. Λείπουν επίσης βασικά απαραίτητα, στα οποία περιλαμβάνονται τα καταλύματα, τα τρόφιμα και η ιατρική υποστήριξη. Η βοήθεια για την παροχή του εξοπλισμού αυτού και της στήριξης είναι αναγκαία, για να εξασφαλιστεί ότι τα εκπαιδευμένα τάγματα δεν βασίζονται στην υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού. Παρά αυτές τις αδυναμίες, ή έκθεση θεωρεί ως δεδομένο ότι η αποστολή συμβάλλει στην γενικότερη προσπάθεια για την ασφάλεια στην περιοχή. Η αποστολή EUCAP Sahel Μάλι λαμβάνει χώρα με σε συνδυασμό με την αποστολή EUCAP Sahel Niger.

³⁰⁹ Σύμφωνα με την τελευταία αναφορά της ΕΕ τέσσερις (4) αποστολές σε εξέλιξη βρίσκονται στην περιοχή με κοινό σκοπό αλλά διαφορετικές αρμοδιότητες για την επίτευξη κοινού σκοπού.

³¹⁰ Αρχική εντολή ήταν για 15 μήνες.

³¹¹ Η ΕΕ συνεισφέρει οικονομικά στην ανάπτυξη του Μάλι. Κατά τη διάσκεψη των δωρητών στις Βρυξέλλες στις 15 Μαΐου 2013 για το Μάλι, η διεθνής κοινότητα ανέλαβε δεσμεύσεις ύψους 3,2 δις € (συμπεριλαμβανομένων των € 523.000.000 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

³¹² COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY EU Training Mission in Mali (EUTM Mali)
Updated: March 16 EUTM Mali

³¹³ Το ανθρώπινο δυναμικό ανέρχεται σε 550 μαζί με τις δυνάμεις ασφαλείας και το προσωπικό υποστήριξης.

³¹⁴ ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Ανάπτυξη ικανοτήτων για τη στήριξη της ασφάλειας και της ανάπτυξης. Στήριξη στους εταίρους για την αποτροπή και τη διαχείριση των κρίσεων, Στρασβούργο, 28.4.2015 JOIN(2015) 17 final

Είναι μια πρόσθετη συνεισφορά στη συνολική στήριξη της ΕΕ για τη σταθερότητα και την πλήρη αποκατάσταση της κρατικής εξουσίας σε ολόκληρη τη χώρα.

4.2.14. EUBAM Libya.

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2013/233/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη³¹⁵ 23 Μαΐου 2013 – Προγραμματιζόμενο πέρας : 21 Αυγούστου 2016.

δ. Σκοπός : Η βελτίωση και η ανάπτυξη της ασφάλειας των συνόρων της χώρας.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Πολιτική αποστολή υποστήριξης των αρχών της Λιβύης η οποία αποτελεί μέρος της συνολικής προσέγγισης της ΕΕ, η οποία υποστηρίζει την ανασυγκρότηση της χώρας μετά τις συγκρούσεις. Η λειτουργία της επιχείρησης, λόγω πολιτικής αστάθειας και ανασφάλειας στην περιοχή γίνεται από την Τυνησία. Τον Οκτώβριο του 2014 το προσωπικό μειώθηκε στους δέκα επτά (17). Η αποστολή έχει αναπτύξει καλές διμερείς σχέσεις εργασίας με την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στη Λιβύη (UNSMIL) και άλλους τοπικούς παράγοντες. Ο ετήσιος προϋπολογισμός της αποστολής είναι περίπου 26 εκατομμύρια €. ³¹⁶

4.2.15 EUCAP SAHEL Mali³¹⁷

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2014/219/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 15 Απριλίου 2014 – Προγραμματιζόμενο πέρας : 14 Ιανουαρίου 2017

δ. Σκοπός : Η μεταρρύθμιση στον τομέα της ασφάλειας, αποκατάσταση της ειρήνης σε όλη την επικράτεια του Μάλι.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Πολιτική αποστολή στον τομέα της κατάρτισης και στρατηγικών συμβουλών της αστυνομίας, της χωροφυλακής, της Εθνικής Φρουράς και των σχετικών υπουργείων. Η παροχή συμβουλών στον στρατιωτικό και στον εκπαιδευτικό τομέα επικεντρώνεται στην επιχειρησιακή εκπαίδευση, στη διοίκηση και στον έλεγχο, στην εφοδιαστική αλυσίδα και στους ανθρώπινους πόρους. Προβλέπεται επίσης κατάρτιση σχετικά με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, την προστασία των αμάχων και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ανάπτυξη ικανοτήτων παρέχεται στις ένοπλες δυνάμεις του Μάλι που τελούν υπό τον έλεγχο των νομίμων πολιτικών αρχών του Νότου. Αφού εκπαιδευθούν, τα τάγματα αναπτύσσονται στο βόρειο τμήμα της χώρας, για τουλάχιστον έξι μήνες Είναι μικρή σε μέγεθος αποστολή, αποτελεί μέρος της συνολικής προσέγγισης της ΕΕ στην περιοχή και προς το παρόν δεν διατίθενται στοιχεία για την αποτελεσματικότητα της αποστολής. Τον Ιούλιο του 2014, στην περιοχή, η Γαλλία ενεργοποίησε μια νέα στρατιωτική επιχείρηση, με την κωδική ονομασία Barkhane και έχει αναπτύξει 3000

³¹⁵ Η αρχική σχεδίαση ήταν για δύο χρόνια. Δόθηκε παράταση της αποστολής.

³¹⁶ COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY EU Integrated Border Assistance Mission in Libya (EUBAM Libya) January 2015

³¹⁷ Τέσσερις (4) αποστολές σε εξέλιξη βρίσκονται στην περιοχή με κοινό σκοπό αλλά διαφορετικές αρμοδιότητες.

δυνάμεις στρατού σε συνεργασία με την Μαυριτανία, το Μάλι, Μπουρκίνα Φάσο, το Νίγηρα και το Τσαντ.

4.2.16. EUAM Ukraine

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : Council Joint Action 2014/486/CFSP

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 22 Ιουλίου 2014 – Προγραμματιζόμενο πέρας

δ. Σκοπός : Η βοήθεια στον τομέα των μεταρρυθμίσεων της αστυνομίας και του κράτους δικαίου.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η Ευρωπαϊκή Ένωση επικέντρωσε τις προσπάθειές της για την αποκλιμάκωση της κρίσης στην Ουκρανία, εργάστηκε προς μια βιώσιμη λύση και υποστήριξε πολλές πρωτοβουλίες για τον σκοπό αυτό. Οι πολιτικές πρωτοβουλίες συμβάδισαν με την παροχή οικονομικής βοήθειας ύψους 11,1 δις. ευρώ, με σκοπό την σταθεροποίηση της οικονομίας και της χρηματοπιστωτικής κατάστασης της χώρας. Η συμβουλευτική αποστολή της ΕΕ λειτούργησε ταυτόχρονα, με τα περιοριστικά μέτρα, προς την Ρωσία.³¹⁸ Ένας από τους στόχους, που τονίζονται είναι η πολιτική στο θέμα της ασφάλειας εκτός της αποτελεσματικότητας της, θα πρέπει να είναι και αποδεκτή από το κοινό.³¹⁹ Η δύναμη της αποστολής είναι 200 άτομα μαζί με τους Ουκρανούς και είναι συμβουλευτική για την ασφάλεια των πολιτών και των μεταρρυθμίσεων. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η αποστολή είναι η απροθυμία για την αλλαγή, κενά στην νομοθεσία, η αυξημένη διαφθορά, η έλλειψη συντονισμού και η ανεπαρκής χρηματοδότηση.³²⁰ Μία σημαντική επιτυχία της αποστολής είναι η ανάπτυξη ενός μοντέλου τοπικής αστυνόμευσης για τις αγροτικές περιοχές και τις μικρές πόλεις, που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 2015, με θετικά αποτελέσματα. Για την αποτελεσματικότητα της EUAM Ukraine θα πρέπει να παρέλθει περισσότερος χρόνος και να δημοσιευθούν περισσότερες αναφορές.

4.2.17. EUCAP Sahel Mali

α. Είδος : Πολιτική αποστολή.

β. Απόφαση Συμβουλίου : COUNCIL DECISION (CFSP) 2015/76.

γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 15 Ιανουαρίου 2015 – Προγραμματιζόμενο πέρας 17 Ιανουαρίου 2017

δ. Σκοπός : Η μεταρρύθμιση στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή EUCAP Sahel Μάλι ξεκίνησε έπειτα από πρόσκληση της κυβέρνησης του Μάλι με σκοπό την αναδιάρθρωση της άμυνας και της ασφάλειας των δυνάμεων. Αποτελεί σημαντικό στοιχείο της περιφερειακής προσέγγισης που ακολουθήθηκε η στρατηγική προσέγγισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια και την ανάπτυξη στο Σαχέλ. Εκτός από την συγκεκριμένη δράση επιπλέον αποστολές που έχουν ήδη αναπτυχθεί στο Μάλι είναι η αποστολή EUTM η EUCAP Sahel Niger και η αποστολή EUCAP Sahel Μάλι (αναλυτικά αναλύονται παραπάνω). Ταυτόχρονα με την αποστολή EUBAM Libya παρέχεται βοήθα η Κυβέρνηση του Μάλι με βάση την ευρύτερη

³¹⁸ General Secretariat of the Council, Main aspects and basic choices of the CFSP, 11083/15, Βρυξέλες 20 Ιουλίου 2015, σελ. 17

³¹⁹ Πηγή : <http://www.euam-ukraine.eu/>

³²⁰ Πηγή : <http://www.euam-ukraine.eu/en/what-we-do/progress-in-reform>

προσπάθεια συμβολής της ΕΕ για την σταθερότητα στην περιοχή. Στην αποστολή συμμετέχουν 13 Χώρες Μέλη της ΕΕ με 140 άτομα προσωπικό (40 είναι από την τοπική κοινωνία). Ο αρχικός στόχος είναι η εκπαίδευση 600 αξιωματικών και υπαξιωματικών, με τελικό σκοπό την εκπαίδευση του 1/3 του συνόλου της αστυνομίας της χωροφυλακής και της Εθνικής φρουράς με συγκεκριμένο πρόγραμμα. Η αποστολή συνεργάζεται στενά με την αποστολή MINUSMA του ΟΗΕ. Το κόστος για το 2016 υπολογίζεται 15,3 εκ. Ευρώ.³²¹

4.2.18. EUMAM RCA, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία

- α. Είδος : Στρατιωτική συμβουλευτική αποστολή.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : COUNCIL DECISION (CFSP) 2015/78
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 19 Ιανουαρίου 2015³²² – Προγραμματιζόμενο πέρας
- δ. Σκοπός : Η βοήθεια στον τομέα μεταρρυθμίσεων των ενόπλων δυνάμεων και του τομέα Ασφάλειας.
- ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Η αποστολή λειτουργεί σε συνεργασία με τα ΗΕ για την σταθεροποίηση της δημοκρατίας της χώρας και παρέχει συμβολές για τις μεταρρυθμίσεις στις ένοπλες δυνάμεις της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας³²³, εστιάζοντας σε θέματα ηγεσίας και κατάρτισης . Η EUMAM RCA αποτελείται από περίπου 60 άτομα (μικρός αριθμός αλλά είναι μόνο συμβουλευτικού χαρακτήρα) με την έδρα της στην πρωτεύουσα, Μπανγκούι.³²⁴ Η ΕΕ επιθυμεί και θα συνεχίσει το συντονισμό με τον ΟΗΕ και άλλους διεθνείς εταίρους στο πλαίσιο υποστήριξης της νέας κυβέρνησης και τονίζει τον σημαντικό ρόλο των περιφερειακών φορέων στη διαδικασία σταθεροποίησης και συμφιλίωσης της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας³²⁵. Από την αποστολή αναμένονται αριθμητικά κυρίως αποτελέσματα. Οι δαπάνες της επιχείρησης, για το πρώτο έτος εκτιμώνται σε 7.900.000 €³²⁶.

4.2.19. EUNAVFOR MED Νότια Κεντρική Μεσόγειο

- α. Είδος : Ναυτική επιχείρηση.
- β. Απόφαση Συμβουλίου : COUNCIL DECISION (CFSP) 2015/778.
- γ. Διάρκεια αποστολής : έναρξη 18 Μαΐου 2015 – Προγραμματιζόμενο πέρας

³²¹ COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY The EUCAP Sahel Mali civilian mission Updated: June 2016

³²² Πηγή : http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eumam-rca/mission-description/index_en.htm

³²³ Η ΕΕ παράσχει άμεση, ουσιαστική και πολύπλευρη στήριξη της διαδικασίας μετάβασης της νέας κυβέρνησης μετά τις εκλογές του Φεβρουαρίου 2016, γνωρίζει την κλίμακα των προκλήσεων που παραμένουν και είναι έτοιμη να βοηθήσει τις εκλεγμένες αρχές στη δράση που θα λάβει για την αντιμετώπισή τους.

³²⁴ Πηγή : <http://www.forsvarsmakten.se/en/about/our-mission-in-sweden-and-abroad/current-missions/central-african-republic-eumam-rca/> Από τον Φεβρουάριο του 2015 συμμετέχει και η Σουηδία.

³²⁵ 3457th Council meeting Foreign Affairs Brussels 14 March 2016.

³²⁶ Η ΕΕ είναι ο κύριος δρών για την ανάπτυξη της χώρας και ο κύριος χορηγός ανθρωπιστικής βοήθειας. Έχει δεσμεύσει περισσότερα από € 360 εκατομμύρια για την αντιμετώπιση της κρίσης στην Κεντροαφρικανική από το 2013. Πηγή : http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eumam-rca/mission-description/index_en.htm

δ. Σκοπός : Η εξάρθρωση των δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων.

ε. Προβλήματα που καταγράφηκαν - Συμπεράσματα : Στην Ναυτική αποστολή συμμετέχουν 22 χώρες Μέλη της ΕΕ με ένα (1) Ιταλικό αεροπλανοφόρο, πέντε (5) δυνάμεις επιφανείας και επτά (7) ιπτάμενα μέσα, με κοινό προϋπολογισμό περίπου 12 εκ. Ευρώ το έτος.³²⁷ Η EUNAVFOR Med διεξάγεται στην νότιο κεντρική Μεσόγειο, σε επικίνδυνη περιοχή με διαδοχικές φάσεις και σε πλήρη συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο, σε θέματα ανθρωπιστικής βοήθειας των προσφύγων αλλά και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πρώτη φάση επικεντρώνεται στην παρακολούθηση και αξιολόγηση του ανθρώπινου λαθρεμπορίου και της παράνομης διακίνησης των δικτύων. Το δεύτερο στάδιο της λειτουργίας προβλέπει την αναζήτηση και, εάν είναι αναγκαίο, την εκτροπή των ύποπτων σκαφών. Η τρίτη φάση επιτρέπει την πρόληψη και επέμβαση, πριν τη χρήση ναυτικών μέσων, από μέρους των διακινητών και των λαθρεμπόρων, με σκοπό την σύλληψη αυτών.³²⁸ Εκτός από την συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς, των συνορευουσών χωρών, η ομαλή και αποτελεσματική συνεργασία με τις Ιταλικές αρχές είναι μία από τις σημαντικότερες επιτυχίες.³²⁹ Τον Νοέμβριο του 2015 εκφράστηκε η επιθυμία από τις Λιβυκές αρχές για περαιτέρω βοήθεια από την ΕΕ έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν τα φαινόμενα παράνομης μετανάστευσης. Το Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίηση του για τα αποτελέσματα της ναυτικής επιχείρησης και εξέφρασε την πρόθεση για παράταση και ενίσχυση αυτής.³³⁰ Αναμένεται η εκπαίδευση και ενίσχυση των ναυτικών δυνάμεων της Λιβύης με σκοπό την έγκαιρη επέμβαση των αρχών στα παράλια της για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης,³³¹ με απώτερο σκοπό την αντιμετώπιση του προβλήματος χωρίς την υποστήριξη της αποστολής. Η EUNAVFOR MED είναι μέρος της συνολικής προσέγγισης της ΕΕ για τη μετανάστευση, την αντιμετώπιση των συγκρούσεων, και της φτώχειας στην περιοχή.

³²⁷ EU External Action factsheet European Union Naval Force – Mediterranean Operation Sophia Update: 19 May 2016.

³²⁸ Working document of the European External Action Service of 27/01/2016 EUNAVFOR MED Op SOPHIA - Six Monthly Report 22 June - 31 December 2015

³²⁹ Η Ιταλία, αυτή τη στιγμή, είναι το μόνο κράτος μέλος που φέρνει τους λαθρέμπορους και τους διακινητές σε δίκη.

³³⁰ Πηγή : <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/05/23-fac-eunavfor-sophia/>

³³¹ Πηγή : <http://www.iefimerida.gr/news/268416/oi-ypex-tis-ee-anastainoyn-polemiko-naytiko-tis-livyis-gia-na-frenaroygn-metanastes> Ο Φάγκεζ Σεράι, πρωθυπουργός της νέας κυβέρνησης της Λιβύης, σε επιστολή του προς την Μογκερίνι ζήτησε την αποστολή ναυτικής βοήθειας, και την εκπαίδευση των δυνάμεων ασφαλείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Μαθήματα

Οι στρατιωτικές και μη στρατιωτικές αποστολές, εξ ορισμού, είναι μέρος μιας συνεχιζόμενης διαδικασίας και προφανώς η στιγμή κατά την οποία μπορούν να εξαχθούν μετρήσιμα αποτελέσματα, είναι κυρίως μετά το πέρας τους. Πέραν από το γεγονός ότι υπάρχουν ήδη αποστολές και επιχειρήσεις που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη, οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι τα αποτελέσματα δεν είναι πάντοτε εύκολο να προσδιοριστούν ποιοτικά και ποσοτικά, δεδομένου του περιορισμένου αριθμού των επίσημων κειμένων της ΕΕ ή των σχετικών δημοσιεύσεων, αλλά είναι παρατηρήσιμα.

Η μέτρηση της επιτυχίας δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί ακριβώς όσες μεταβλητές και εάν χρησιμοποιήσουμε. Κατ' αρχάς, «επιτυχία» στον τομέα της ειρήνης και της ασφάλειας είναι μια εγγενώς υποκειμενική έννοια. Η δράση που αναπτύσσεται σε ένα κράτος με εξωτερική παρέμβαση αξιολογείται διαφορετικά, αναλόγως του φορέα αξιολόγησης (προσωπικό της ΕΕ, τοπική ελίτ, αντιπροσώπους κτλ.).

Η πολιτική φύση των εργασιών καθιστά εξάλλου δύσκολη, για τους ιθύνοντες, να αναγνωρίσουν μερική αποτυχία του εγχειρήματος. Πράγματι, στην ΚΠΑΑ δεν υπήρξε ποτέ επίσημα ο χαρακτηρισμός της αποτυχίας μιας αποστολής ή επιχείρησης. Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι τα Κράτη-Μέλη εμφανίζονται απρόθυμα σε προσπάθειες αξιολόγησης της απόδοσης των επιχειρήσεων της ΚΠΑΑ που θα σήμαινε ταυτόχρονα αξιολόγηση των ατομικών τους και συλλογικών τους προσπαθειών.

Αναμφισβήτητα υπάρχουν περιπτώσεις όπου μια εντολή έχει εφαρμοστεί αποτελεσματικά, αλλά με μικρό όφελος ή επίδραση στο κράτος υποδοχής. Αυτό που χαρακτηρίζει την επιτυχία διαφέρει αναλόγως της αποστολής πχ. η παρακολούθηση της κατάπαυσης του πυρός στη Γεωργία, η εφαρμογή ειρηνευτικής συμφωνίας στην Βοσνία, οι μεταρρυθμίσεις σε ένα ασταθές κράτος. Πέρα από τις μεθοδολογικές επιφυλάξεις και οποιοδήποτε μέτρο για την επίτευξη της επιτυχίας θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο των φιλοδοξιών της συγκεκριμένης επιχείρησης. Το αυξημένο επίπεδο φιλοδοξίας του εγχειρήματος, μπορεί να στρεβλώσει το πραγματικό αποτέλεσμα διότι δημιουργεί εξ αρχής υπερβολικές προσδοκίες.

Οι έννοιες της «επιτυχίας» ή «αποτυχίας» των επιχειρήσεων της ΕΕ συζητούνται ευρέως, το τελευταίο χρονικό διάστημα, σε πολιτικούς κύκλους και «think tanks». Υπάρχουν τρεις (3) κατηγορίες παραγόντων που λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση μιας αποστολής της ΚΠΑΑ. Επιγραμματικά η πρώτη κατηγορία αναφέρεται στην πρόοδο της αποστολής η δεύτερη στον χρόνο ανάπτυξης και την επιτυχία αυτής, κατά την διάρκεια τους και η τρίτη κατηγορία στο κατά πόσο ενισχύθηκε η προβολή της ΕΕ ως πάροχος ασφάλειας. Η μεταβλητή ΜΜΕ (μέσα μαζικής ενημέρωσης) δύναται να επηρεάζει άμεσα τον χαρακτηρισμό των επιχειρήσεων δημιουργώντας μια εικόνα στο κοινό που δύσκολα, στην συνέχεια, μπορεί να αλλάξει. Έτσι κατά την διάρκεια των ετών εμφάνισε την επιχείρηση EUFOR RCA ως επιτυχία, ενώ οι επιχειρήσεις : EUBAM στη Λιβύη, EUSSR στη Γουινέα-Μπισάου και η EUAVSEC στο Νότιο Σουδάν τείνουν να απεικονιστούν στο κάδρο των αποτυχημένων αποστολών.

Η ανάδειξη των δυσχερειών και δυσλειτουργιών που ακολουθεί ανά περίπτωση παρακάτω, συμβάλει στην δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας του τρόπου λειτουργίας της ΕΕ, από το αρχικό στάδιο της σχεδίασης αποστολής έως την ολοκλήρωση της. Σκοπός δεν έχει να μειώσει την σημαντική προσπάθεια της ΕΕ ούτε να αποδώσει κάποιο χαρακτηρισμό. Σκοπός έχει να παρουσιάσει τα μέσα και τον

τρόπο λειτουργίας αυτής όπως επίσης να εξάγει χρήσιμα συμπεράσματα για μελλοντικές αποστολές, τόσο για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα αυτών όσο και για την εξοικονόμηση πόρων. Ουσιαστικό και όχι αμελητέο είναι το κατά πόσον οι επιδόσεις της ΕΕ είναι συγκριτικά και ποιοτικά καλύτερες από εκείνες άλλων φορέων της ασφάλειας. Μια γενική σύγκριση εμφανίζει σε ορισμένες περιπτώσεις καλύτερη απόδοση των δραστηριοτήτων της ΕΕ, λόγω ποιότητας προσωπικού της, σε στρατιωτικές και μη επιχειρήσεις. Φυσικά την χρονική αυτή στιγμή κανένα Ευρωπαϊκό κράτος δεν είναι σε θέση να διεξάγει στρατιωτικές επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας από μόνο του αλλά δεν είναι αυτός ο σκοπός. Υπάρχει η εμπειρία συνεργασίας 20 ετών όπως και η τεχνογνωσία για την ανάληψη δράσεων σε όλο τον πλανήτη.

Οι σημαντικότερες πτυχές των συμπερασμάτων επιγραμματικά και ομαδοποιημένα αναφέρονται παρακάτω:

- **Οι Επεμβάσεις της ΕΕ.**

Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της ΕΕ συμβάλλει στην παγκόσμια ειρήνη και την ασφάλεια με την συμμετοχή της σε διεθνείς αποστολές και επιχειρήσεις στρατιωτικού και μη στρατιωτικού χαρακτήρα. Είναι ικανή να αντιμετωπίσει κρίσεις με πολιτικά και οικονομικά μέτρα και σε συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους. Η ΕΕ έχει ολοκληρώσει δεκαεπτά (17) αποστολές σε σύνολο τριάντα έξι (36) στρατιωτικών και μη στρατιωτικών αποστολών σε 3 ηπείρους. Όλες αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση κρίσεων, και στην οικοδόμηση της ειρήνης.

Το 2014 ήταν μια καθοριστική χρονιά για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απώλειες ανθρώπινων ζωών αυξάνονται στην περιφέρεια της Ευρώπης απόρροια του μεγάλου αριθμού των ένοπλων συγκρούσεων, γεννώντας επιπλέον προβλήματα αλλά και την απαίτηση για ταχεία και αποφασιστική δράση της ΕΕ.

Η ΕΕ υλοποιεί την μακροπρόθεσμη στρατηγική για την εξωτερική δράση της, δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη για την ειρήνη, την δημοκρατία, το κράτος του δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχοντας παγκόσμια συμφέροντα, επεμβαίνει σε περιοχές που έχουν πληγεί από κρίσεις, παρέχοντας βοήθεια σε όσους την χρειάζονται, σε συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς και εταίρους.

- **Η Νομιμότητα των Επεμβάσεων ΕΕ**

Η ΕΕ έχει δεσμευθεί να καθορίζει και να εφαρμόζει κοινές πολιτικές και δράσεις για τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων, την προώθηση της ανασυγκρότησης χωρών, μετά από συγκρούσεις, και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και να εδραιώσει και να υποστηρίξει τη δημοκρατία, την αρχή του κράτους δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου τις αρχές του διεθνούς δικαίου και να παράσχει βοήθεια σε ανθρώπους που πλήττονται από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές. Σε απόλυτη συμφωνία με το άρθρο 1 του Χάρτη είναι λοιπόν και οι γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της ένωσης (ΕΕ) στο άρθρο 21. Σύμφωνα με το άρθρο 42 του ΟΗΕ μόνο αυτός νομιμοποιείται να ενεργοποιήσει τη διαδικασία ανάληψης στρατιωτικής δράσης για την διαφύλαξη ή αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και κατά κανόνα στην περίπτωση εκείνη που όλα τα ειρηνικά μέσα έχουν αποτύχει. Η διαχείριση των ανθρωπιστικών κρίσεων στα αδύναμα κράτη, μετά την

ψυχροπολεμική αντιπαράθεση, ήταν το ζήτημα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η νέα διεθνής τάξη. Η αιτιολόγηση ένοπλης επέμβασης πρέπει να είναι ισχυρή και να τεκμηριώνεται στην αποφυγή μεγαλύτερης καταστροφής. Παράλληλα με την χρήση βίας τα παρεμβαίνοντα κράτη προσανατολίζονται και σε δράσεις με σκοπό την δημιουργία μιας κρατικής οντότητας ικανής για την επανίδρυση του κράτους και την αποφυγή παρόμοιων κρίσεων. Η διαχείριση των ανθρωπιστικών κρίσεων στα νεοσύστατα «αδύναμα» ή «αποτυχημένα» κράτη, είναι το ζήτημα που καλείται να αντιμετωπίσει η διεθνής τάξη στις μέρες μας. Επιπλέον η απειλή της ισλαμικής τρομοκρατίας σε αρκετά κράτη τέτοιου τύπου δίνει μια νέα δυναμική στο φαινόμενο των διεθνών – ανθρωπιστικών επεμβάσεων. Υπάρχουν αποστολές παρέμβασης, στρατιωτικές ή μη, έπειτα από αίτημα χωρών προς την ΕΕ, σε θέματα κυρίως μεταρρυθμίσεων, εκπαίδευσης προσωπικού και άλλα. (EUPM BiH, FYROM/CONCORDIA, EUAVSEC South Sudan, EU support to AMIS Darfur, EU SSR κτλ)

- **Η Ενισχυμένη Δραστηριότητα εντός Πολυμερούς Πλαισίου**

Σε κάθε Συμβούλιο αναφέρεται η ανάγκη για συνεργασία³³² με το ΝΑΤΟ στην ανάπτυξη των στρατιωτικών δυνατοτήτων κάτι που αποτελεί μια συνεχή προσπάθεια από μέρους της ΕΕ λόγω της τεχνογνωσίας επεμβάσεων αλλά και της αποτελεσματικότητας των δυνάμεων του ΝΑΤΟ. Επιπλέον καταλύτης συνεργασίας αποτελεί η δια λειτουργικότητα, η κοινή χρήση μέσων (FYROM/CONCORDIA ALTHEA/BiH), που δημιουργεί μεγαλύτερη δυναμική στην ΕΕ. Αντίστοιχα,³³³ επιδιώκεται η συνεργασία με τον ΟΗΕ αλλά και η επιθυμία για την δημιουργία κοινής δεξαμενής αποτελεσμάτων των αποστολών για εκμετάλλευση αυτών σε μελλοντικές επεμβάσεις. Η συνεργασία με λοιπούς διεθνείς παρόχους ασφάλειας³³⁴ αναδεικνύει την ΕΕ ως πολύτιμο εταίρο στην παγκόσμια ασφάλεια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνεργασίας (ΕΕ, ΗΠΑ, ΟΗΕ, Αφρικανικής Ένωσης) είναι οι αποστολές EUBAM Libya, EUMAM RCA, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, EUTM στην Σομαλία, κτλ. Η αποστολή EU support to AMIS (Darfur) Σουδάν έδωσε το έναυσμά για ενίσχυση των δομών σύνδεσης ΕΕ και ΟΗΕ. Η ναυτική συνεργασία με το ΝΑΤΟ στην αποστολή EU NAVFOR δίνει μια νέα δυναμική στις θαλάσσιες επιχειρήσεις, ταυτόχρονα η παρουσία αυτή με ναυτικές δυνάμεις δημιουργεί νέα δεδομένα για τους άλλους δρώντες (Κίνα-Ρωσία). Η μετακίνηση πληθυσμών αποτελεί πλέον μια απειλή - έναν υβριδικό πόλεμο. Το είδος αυτό της απειλής³³⁵ χρειάζεται διαφορετικά μέσα για την αντιμετώπιση της.

«Πλέον οι πόλεμοι δεν έχουν την παραδοσιακή μορφή, αλλά διεξάγονται με νέους κανόνες και μέσα, οι Δυτικές χώρες αυτό που πρέπει να κάνουν είναι να

³³² Στα περισσότερα Reports γίνεται αναφορά για κοινές δράσεις και στόχους με τις ΗΠΑ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η μετάβαση του Υπατου Εκπροσώπου κ. Javier Solana στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη στις 19 Μαΐου 2009 μαζί με τον κ. Joseph R. Biden, Αντιπρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, με σκοπό να υπογραμμιστούν εκ νέου οι κοινοί στόχοι ΕΕ και ΗΠΑ.

³³³ Ανταλλαγή προσωπικού ΟΗΕ ΕΕ όπως στην περίπτωση του Κονγκό συμβάλει στην κοινή προσπάθεια αλλά και στην βελτίωση της τεχνογνωσίας για την αντιμετώπιση κρίσεων.

³³⁴ Συνεργασία με τις δυνάμεις των ΗΠΑ, με το Υπουργείο Δικαιοσύνης (ICITAP), του ΝΑΤΟ, του ΟΑΣΕ και του ΟΗΕ.

³³⁵ Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκή Επιτροπή Βρυξέλλες 6 Απριλίου 2016 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1227_el.htm Αναφορά για ισχυρότερους Ευρωπαϊκούς μηχανισμούς για την αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών, πλαίσιο για υφιστάμενες πολιτικές και επιχειρησιακές δράσεις. Σημαντικό σημείο η εξάρτηση με το ΝΑΤΟ.

προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα για την αντιμετώπιση των απειλών αυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η μετακίνηση πληθυσμού προς ένα κράτος είναι μια μορφή πολέμου, η οποία δεν είναι νέα αλλά είχε εφαρμοστεί και στον πόλεμο της Σπάρτης με την Αθήνα, από μέρους των Αθηναίων.»³³⁶. Το μεταναστευτικό, αποτέλεσμα κατάρρευσης των ασταθών κρατών και των διακρατικών συγκρούσεων αποτελεί την Νο1 παγκόσμια απειλή.³³⁷ Η παράνομη μετανάστευση στη Μεσόγειο συνεχίζεται με σημαντικό ρυθμό, πάνω από 929.000 μετανάστες έφτασαν στην Ευρώπη το έτος 2015³³⁸ μόνο από την Μεσόγειο θάλασσα. Συνεπώς, όλα τα ανωτέρω αποδεικνύουν ότι χρειάζεται συλλογική προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Είναι ένα πεδίο όπου δίνεται προστιθέμενη αξία στην συνεργασία ΕΕ-NATO και οι ικανότητες της ΕΕ μπορούν να παράσχουν σημαντική υποστήριξη στο έργο του NATO³³⁹ και των λοιπών Διεθνών Οργανισμών.

- **Η Προβληματική Πολιτική βούληση ορισμένων Κ-Μ ΕΕ**

Οι δημοσιονομικές περικοπές έχουν άμεσο αντίκτυπο στις αμυντικές δαπάνες των Κρατών Μελών. Η έλλειψη πολιτικής βούλησης των Κρατών Μελών, η οποία έχει άμεση εξάρτηση από τις αμυντικές δαπάνες, εξακολουθεί να πλήττει την εικόνα και την αξιοπιστία των προσπαθειών των επεμβάσεων και της αποτελεσματικότητας αυτών. Ωστόσο, η κρίσιμη αναφορά δεν είναι μόνο αν τα κράτη μέλη πράγματι δεσμεύονται να σχηματίσουν μάχιμες μονάδες, αλλά η ανταπόκριση στις δεσμεύσεις τους όταν δημιουργείται η απαίτηση ανάπτυξης αυτών, με σκοπό την προστασία και προώθηση των συμφερόντων της Ευρώπης σε ένα ασταθές περιβάλλον. Η κρίση στην Λιβύη δείχνει ότι το μέλλον της ΚΠΑΑ έγκειται στη διαχείριση κρίσεων χαμηλότερης έντασης και αναδεικνύεται τόσο από φορείς λήψης αποφάσεων της ΕΕ και αλλά του NATO η σημασία της προώθησης «ολοκληρωμένης προσέγγισης» για τη διαχείριση των κρίσεων που συνδυάζει στρατιωτικές και πολιτικές δράσεις.

Επίσης, η απόφαση για τη συγκρότηση αποστολής απαιτεί συναίνεση μεταξύ των κρατών μελών, το οποίο οδηγεί σε παρατεταμένες διαπραγματεύσεις και κατ'επέκταση σε καθυστέρηση λήψης απόφασης του Συμβουλίου με χαρακτηριστικό παράδειγμα EUFOR Libya και την αποστολή στην Βοσνία. Η διαφορετική αντίληψη των Κρατών Μελών, η οποία εμφανίζεται στην διάρκεια λήψεως ορισμένων πολιτικών αποφάσεων, αναδεικνύει την προβληματική για την πρόοδο σε θέματα Ευρωπαϊκής ασφάλειας και υπονομεύει το προφίλ της ΕΕ.

Αντίθετα η ευελιξία που εμφάνισε η ΕΕ κατά την διάρκεια της ίδιας αποστολής στην Βοσνία, εμφανίζει την ικανότητα αυτής να ακούει τις ανάγκες των πολιτών με αποτέλεσμα την ομαλή και επωφελή συνεργασία. Επιπλέον πολυπλοκότητα και καθυστέρηση στην λήψη αποφάσεων προκαλεί και η συμμετοχή εταίρων κατά την διάρκεια αυτής. (αποστολή FYROM, αποτέλεσμα της καθυστέρησης η αποχώρηση του Καναδά). Κρίσιμη μεταβλητή η οποία αυξάνει την διστακτικότητα λήψης

³³⁶ Αθανάσιος Πλατιάς, Ημερίδα με θέμα τον υβριδικό πόλεμο, Υπουργείο Εξωτερικών, οργάνωση New York College, 7 Απριλίου 2016.

³³⁷ Πηγή : World Economic Forum, Global Risks Report 2016., <http://reports.weforum.org/global-risks-2016/global-risks-landscape-2016/#risks>

³³⁸ Πηγή : Working document of the European External Action Service of 27/01/2016 EUNAVFOR MED Op SOPHIA - Six Monthly Report 22 June - 31 December 2015

³³⁹ EU Foreign Affairs Council, 18-19 April 2016: Main Decisions - Update: Council Approves PNR, Federica Mogherini, Ύπατος Εκπρόσωπος για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.

απόφασης είναι οι περιοχές μεγάλης επικινδυνότητας (EUPOL Afghanistan - EULEX Kosovo).

- **Ασφάλεια – Πληροφορίες- Διανομή**

Καταγράφηκαν περιπτώσεις, όπου οι επικοινωνίες των αποστολών με τις Βρυξέλλες όπως επίσης και με τις Χώρες Μέλη με μη διαβαθμισμένες τηλεφωνικές επικοινωνίες ήταν συχνές. Αυτό όμως θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια αυτών. Αντίστοιχες περιπτώσεις μεταξύ επιχειρήσεων, για σοβαρά θέματα, στον ίδιο γεωγραφικό χώρο έγιναν με κινητά τηλέφωνα. (αποστολή στο ΤΣΑΝΤ της ΕΕ και του ΟΗΕ, ARTEMIS/DRC Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό).

Στην επιχείρηση που έλαβε χώρα στο Κονγκό, το σχέδιο εκκένωσης και απομάκρυνσης προσωπικού, λειτούργησε επιτυχώς την μια φορά που απαιτήθηκε. Τα σχέδια αυτά είναι άμεσης προτεραιότητας σε περιπτώσεις προβληματικών χωρών. Το παράδειγμα ορισμένων κρατών που μετέφεραν υπερβολικές ποσότητες μέσων (πυρομαχικών) στο θέατρο επιχειρήσεων προφανώς οφείλεται σε μη επαρκή πληροφόρηση με αποτέλεσμα τη μη σωστή εκτίμηση των απειλών και την αύξηση κόστους. Εσωτερικά έγγραφα χρήζουν αποχαρκτηρισμού χάριν της ομαλής ανταλλαγής πληροφοριών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η αποστολή EUPOL PROXIMA / FYROM όπου η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Ανασυγκρότηση δεν παρείχε πληροφορίες προς την αποστολή Proxima.

Η εκμετάλλευση των διαθέσιμων δορυφορικών προϊόντων παρατήρησης γης δεν ήταν επαρκής λόγω της μη άμεσης πρόσβασης από τις αποστολές στο πεδίο των επιχειρήσεων. Απαιτείται αίτημα και έγκριση από το Κεντρικό Στρατηγείο Σχεδιασμού για χρήση αυτών των μέσων. Στις περιπτώσεις όμως που έγινε εκμετάλλευση τα αποτελέσματα ήταν πολύ ικανοποιητικά. Επίσης καταγράφηκαν προβλήματα στα θέματα διοίκησης και ελέγχου λόγω μη δυνατότητας χρήσης δορυφορικών επικοινωνιών.

Η αποστολή στην Αφρική (EUCAP Sahel Mali) μετέβη χωρίς τις κατάλληλες υλικοτεχνικές προϋποθέσεις λόγω μη σωστής εκμετάλλευσης των πληροφοριών³⁴⁰.

Το στενό χρονοδιάγραμμα δεν παρέχει επαρκή χρόνο για προετοιμασία και σχεδίαση αποστολής καθώς και πληροφορίες για αξιολόγηση αποτελεσμάτων αποστολής (FYROM)

Υπήρχαν περιπτώσεις αποστολών που έλαβαν παράταση έως και 4 φορές (EUJUST LEX-Iraq) και αυτό σχετίζεται άμεσα από τις διατιθέμενες πληροφορίες κατά την αρχική φάση της σχεδίασης. Περιπτώσεις παρατάσεων οφείλονται στην μη αποτελεσματική συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, (EUTM Somalia – Κονγκό). Ο βαθμός δυσκολίας είναι αυξημένος σε προβληματικά κράτη με κατακερματισμένες δομές. Η περίπτωση επικάλυψης αποστολών είναι χαρακτηριστική στην περίπτωση της EU support to AMIS (Darfur) Σουδάν όπου πληροφορίες δεν διακινήθηκαν εκατέρωθεν των αποστολών. Η Πρώρη προβολή (όπως αναφέρεται παρακάτω) συμβάλλει στην συλλογή πληροφοριών για την περιοχή ενδιαφέροντος.

- **Προβολή προσπάθειας ΕΕ**

Πρώρη προβολή κατά τη φάση προ-σχεδιασμού σε άλλους φορείς (διεθνείς οργανισμούς, παγκόσμιες δυνάμεις όπως οι ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, ΜΚΟ, ακαδημαϊκοί,

³⁴⁰ Α. Πλατιάς – Κ. Κολιόπουλος, Η τέχνη του πολέμου του Σουν Τσού, εκδ. Δίαυλος, Αθήνα 2015 σελ. 259 – 260. Η γνώση είναι πολλαπλασιαστικής ισχύος.

Ευρωπαϊκές και εθνικές υπηρεσίες και περιοχών ενδιαφέροντος) αναδεικνύεται απαραίτητη για την εκμετάλλευση πηγών και συλλογής στοιχείων με σκοπό την επιτυχή έκβαση της αποστολής και είναι επιδίωξη της ΕΕ και αναδεικνύει τις προθέσεις της. Η προβολή κατά την διάρκεια των αποστολών αναδεικνύει τον σκοπό και τις προσπάθειες για παροχή βοήθειας προς όφελος των τοπικών πληθυσμών. Η ενημέρωση του κοινού όσον αφορά την ευρωπαϊκή ανάπτυξη στρατευμάτων αντιμετωπίζεται τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό με κατάλληλο συντονισμό μεταξύ των διπλωματικών και στρατιωτικών υπηρεσιών και αποτελεί συνεχή προσπάθεια. Οι VIP επισκέψεις κατά την διάρκεια των αποστολών απέδωσαν οφέλη εκατέρωθεν. Η συνδρομή των μέσων μαζικής ενημέρωσης με συνεντεύξεις τύπου, συνεντεύξεις με το διοικητή της αποστολής, επισκέψεις στο θέατρο των επιχειρήσεων και δελτία τύπου λειτούργησαν καταλυτικά για την επιτυχή έκβαση³⁴¹.

• **Χώρα υποδοχής - τοπικός πληθυσμός – μεταβλητές.**

Η αποστολή δυνάμεων σε άλλη χώρα με προβλήματα, που μάλιστα χαρακτηρίζεται ως failed State δημιουργεί μερικές φορές αρνητική δυναμική από τον τοπικό πληθυσμό και τους τοπικούς φορείς. Οι εκστρατείες ενημέρωσης τοπικών πληθυσμών συνέβαλαν στην αποδοχή και την εύρυθμη λειτουργία των αποστολών. Η χρήση μεταφραστών όπως φάνηκε σε περιοχές (Βοσνία, Κονγκό, Γεωργία κτλ) περιόρισε σημαντικά το έργο κυρίως κατά την διάρκεια μεταρρυθμίσεων σε νομικά θέματα αλλά και στην επικοινωνία μεταξύ φορέων και πολιτών της χώρας υποδοχής. Στην περίπτωση της Βοσνίας Ερζεγοβίνης αλλά και στην αποστολή FYROM/CONCORDIA, η συνεργασία βασίστηκε στις ανθρώπινες σχέσεις παρά στους θεσμοθετημένους μηχανισμούς. Αναμενόμενα ήταν τα προβλήματα κατά την μετάφραση κειμένων για έλεγχο από τους συμβούλους το οποίο απαιτεί χρόνο αλλά και δυσκολία στην ακριβή μετάφραση όρων. Όταν τα υπό αλλαγή νομικά πλαίσια δεν επηρέαζαν πολιτικά συμφέροντα, έτυχαν ευνοϊκής αποδοχής. Σε αντίθετες περιπτώσεις εμφανίστηκε αυξημένη αντίδραση στην προσπάθεια αλλαγών (EUPM BiH, Βοσνία και Ερζεγοβίνη). Η συμμετοχή χωρών πλησίων της χώρας ενδιαφέροντος συνέβαλε θετικά στις αποστολές. (Aceh Monitoring Mission Indonesia - EUFOR Tchad/RCA - EU NAVFOR Somalia και στο 2.4 Μηχανισμό Συμβολής στη Σταθερότητα και την Ειρήνη (ICsP)).

Η πολιτική αναγνώριση, από τα συμβαλλόμενα μέρη, είναι σημαντική για την πρόσβαση σε εδάφη γειτονικών χωρών (πχ άρνηση αρχών Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας στην EUMM στην ΓΕΩΡΓΙΑ)

Όλες οι μεταβλητές όπως το κλίμα, η μορφολογία³⁴² (χώρες Αφρικής), η γλώσσα της χώρας (EUPM BiH, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, EUPOL RD CONGO), εθνικές ρυθμίσεις (EUAM Ukraine) και πρότυπα αυτής, πολιτική κατάσταση (EUJUST LEX-Iraq), φατρίες (EUTM Somalia), κουλτούρα, αντιπολίτευση, υλικοτεχνικά θέματα, (Καυσίμων, ενέργειας, εγκλιματισμός, το νερό, η σύναψη συμβάσεων) θέματα υποδομών, ανεπαρκής δικαιοσύνη (EUFOR Tchad/RCA) επηρεάζουν την έκβαση της αποστολής.

³⁴¹ Α. Πλατιάς, Το νέο διεθνές σύστημα, Ρεαλιστική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων. εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1995 σελ. 42 – 43 , Η κοινή γνώμη επηρεάζεται από τον χρόνο, αναμένει εντυπωσιακά αποτελέσματα γρήγορα.

³⁴² Α. Πλατιάς – Κ. Κολιόπουλος, Η τέχνη του πολέμου του Σουν Τσού, εκδ. Δίαυλος, Αθήνα 2015 σελ. 163 – 164

- **Θέματα Ικανοτήτων**

Αν και η πρωτοβουλία για τη «Συνένωση και την κοινή Χρήση πόρων και μέσων», αποτελεί κομβικό στοιχείο στην όλη διαδικασία διεξαγωγής επιχειρήσεων, από την άλλη πλευρά παρατηρήθηκαν ζητήματα διαλειτουργικότητας λόγω της διαφορετικής προέλευσης των περισσότερων μέσων.

Στις περισσότερες αποστολές εμφανίστηκαν προβλήματα σχεδιασμού τα οποία επηρέασαν την έκβαση αυτής, πχ η σχεδίαση της αποστολής EUFOR Libya χωρίς την εκπροσώπηση στρατιωτικών στα αρχικά στάδια. Η βελτίωση του συντονισμού και η ταχύτερη ανάπτυξη των στρατιωτικών μέσων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των καταστροφών, και ιδίως των δυνατοτήτων αεροπορικών μεταφορών, προκύπτει ως ένα σημαντικό συμπέρασμα.

Τα εναέρια μέσα (ανεπάρκεια αυτών στην αποστολή ARTEMIS/DRC Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό) είναι απαραίτητα για την εφοδιαστική και ιατρική υποστήριξη. Η χρήση των ελικοπτέρων υποστήριξης αποτελεί προτεραιότητα, ιδιαίτερα για τις περιοχές απρόσιτες από χερσαίες μεταφορές κατά τη διάρκεια της εποχής των βροχών. Τα εναέρια μέσα προς το παρόν προσφέρονται από τις εθνικές δυνάμεις των συμμετεχόντων χωρών

- **Οικονομικά**

Όπως προαναφέρθηκε, οι λειτουργικές δαπάνες εφαρμογής της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλην των δαπανών που οφείλονται σε ενέργειες που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στην άμυνα και βαρύνουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με την κλειδα ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, εκτός εάν το Συμβούλιο λάβει ομόφωνα διαφορετική απόφαση

Οι πόροι για στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ διατίθενται επίσης εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, από τα Κράτη-Μέλη, είτε άμεσα από τους συμμετέχοντες σε επιχειρήσεις ΚΕΠΠΑ/ΚΠΑΑ είτε μέσω του μηχανισμού Athena. Οι Χώρες Μέλη συνεισφέρουν οικονομικά αναλόγως του ΑΕΠ τους εκτός και αν αποφασίσει διαφορετικά το Συμβούλιο. Το ποσό αυτό καλύπτει ένα μέρος των συνολικών εξόδων των αποστολών. Το υπόλοιπο ποσό που δεν καλύπτεται από τον μηχανισμό Athena καταβάλλεται από τις Χώρες Μέλη που συμμετέχουν στην αποστολή.

Η οικονομική κρίση ήταν ο καταλύτης επιτάχυνσης της διαδικασίας Pooling and Sharing, για την βελτιστοποίηση εκμετάλλευσης μέσων και πόρων με απώτερο σκοπό την ορθή συνεργασία των Χωρών Μελών και την μείωση κόστους.

Μεταξύ 2012 και 2013, ο μέσος αριθμός των στρατευμάτων που έχουν αναπτυχθεί εκτός της επικράτειας της ΕΕ αυξήθηκε για πρώτη φορά από το 2008 κατά 17%. Οι δαπάνες που σχετίζονται με την ανάπτυξη των επιχειρήσεων μειώθηκαν, τόσο σε απόλυτους αριθμούς (από 9 δισεκατομμύρια ευρώ σε 7,4 δισεκατομμύρια ευρώ δηλ. -17,1%) αλλά και ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης από 4,8% έως 4%, την ίδια χρονική περίοδο. Το κόστος ανά άτομο σε αποστολή μειώθηκε κατά 29,3% και διαμορφώθηκε στο ποσό των 127.989 ευρώ (για το έτος 2013).³⁴³

Τα κράτη μέλη λειτουργούν αυτόνομα σε θέματα περικοπών που αφορούν τον τομέα της άμυνας με αποτέλεσμα την δυσλειτουργία κυρίως στην κάλυψη των κενών δημιουργώντας μια ανεύθυνη στάση των χωρών στο εσωτερικό της Ένωσης μειώνοντας ταυτόχρονα στην αξιοπιστία της ΚΠΑΑ. (πχ στην EUPM BiH). Οι δημοσιονομικές περικοπές επηρεάζουν τις αμυντικές δαπάνες με αποτέλεσμα την

³⁴³ European Defence Agency (EDA) Latest defence data published Brussels - 31 March, 2015

δυσχέρεια απόκτησης μέσω των οποίων δημιουργούν ένα γρήγορο, ευέλικτο και αξιόμαχο στρατό.

Πολλές αποστολές εμφάνισαν δυσχέρεια λειτουργίας λόγω μη επαρκούς προϋπολογισμού. Το πρόβλημα αυτό είναι πιο έντονο όταν η αποστολή αναπτύσσεται σε ένα ασταθές κράτος (EUPOL RD CONGO - EUFOR Tchad/RCA). Σε κράτη, τα οποία αδυνατούν να προστατέψουν την αποστολή, ένα μεγάλο ποσοστό των χρημάτων δαπανάται για την ασφάλεια του προσωπικού σε ιδιωτικές εταιρίες (EUPOL Afghanistan). Η εμφάνιση μείωσης κόστους αποστολής και εργατικού δυναμικού παρατηρήθηκε σε περιπτώσεις όπου συμμετέχει ο ΟΗΕ και είχε δημιουργήσει συμβάσεις - συμφωνίες με τις τοπικές αρχές, τις οποίες έκανε χρήση και η αποστολή της ΕΕ. Η φάση εγκατάστασης μιας επιχείρησης συνήθως αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού της. Η επικάλυψη αποστολών όπως στην περίπτωση EU support to AMIS (Darfur) Σουδάν, εμφανίζουν αυξημένες απαιτήσεις από τις χώρες συμμετοχής σε προσωπικό και υλικά μέσα και κατ' επέκταση αυξημένο κόστος.

- **Θέματα προσωπικού.**

Το γνωστικό επίπεδο και η ποιότητα του προσωπικού της ΕΕ, σε αποστολές και επιχειρήσεις με στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα χαρακτηρίζεται πολύ καλό. Όμως η ικανότητα του προσωπικού, παρόλο που είναι ειδικευμένοι, δεν επαρκεί για την βέλτιστη αποτελεσματικότητα σε ξένο έδαφος, κατά την διάρκεια της αποστολής. Τα προβλήματα που προέκυψαν (λόγω ανεπαρκούς εκπαίδευσης των απεσταλμένων υπαλλήλων για συγκεκριμένα θέματα) σε αποστολές, ώθησαν τους κύριους φορείς της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας στην δημιουργία ενός προγράμματος εκπαίδευσης για το προσωπικό που θα συμμετάσχει σε αποστολές της ΕΕ και πριν την ανάπτυξη αυτών. Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2014.³⁴⁴ Και εστιάζει σε θέματα ηθικής και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Καθιερώθηκαν δύο επίσημοι κύκλοι μαθημάτων ο πρώτος σχετικά με τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας και ο δεύτερος σχετικά με το σχεδιασμό αποστολών σε στρατηγικό επίπεδο (πρόβλημα με τον αρχικό σχεδιασμό στις αποστολές EUPOL PROXIMA / FYROM)..

Η στελέχωση των αποστολών με μικρό αριθμό προσωπικού λειτουργεί προβληματικά και μη ρεαλιστικά (EUSEC RD CONGO - EUMM Georgia, ALTHEA/BiH). Επιπλέον ο βαθμός επικινδυνότητας σε χώρες χαρακτηρισμένες ως Fail State (EUPOL Afghanistan - EULEX Kosovo) λειτουργεί αρνητικά στην εύρεση κατάλληλου πολιτικού προσωπικού. Τα προβλήματα εντείνονται κατά διάρκεια ανάπτυξης περισσότερων αποστολών την ίδια χρονική περίοδο (EUPOL Afghanistan - EUMM Georgia - EULEX Kosovo)

- **Προοπτική**

Η πορεία της ΚΠΑΑ θα συνεχίζει με αργά αλλά σταθερά βήματα να βελτιώνεται με την πάροδο των ετών με την προϋπόθεση ότι το παρόν πολυπολικό σύστημα δεν θα αλλάξει, η οικονομική κρίση θα ομαλοποιηθεί και δεν θα εμφανιστούν μεγάλες συγκρούσεις (επιπέδου Λιβύης ή μεγαλύτερες). Πιθανών να αλλάξει ονομασία και προτεραιότητες αλλά ο στόχος θα παραμείνει ίδιος.

³⁴⁴ Πηγή : eeas.europa.eu/csdp/documents/pdf/2014_summary.pdf Annual 2014 CSDP lessons report – summary for publication

Η συνέχιση της οικονομική κρίση θα επηρεάσει αρνητικά την εξέλιξη της, λόγω περικοπών και συρρίκνωσης των ένοπλων δυνάμεων αλλά και τον περιορισμό συμμετοχής των μικρών χωρών λόγω οικονομικών δυσχερειών. Ταυτόχρονα θα απομακρύνεται και η προοπτική απόκτησης μέσων (Μεταφορικά αεροσκάφη – οχήματα – συστήματα επικοινωνιών – φωτοαναγνώρισης κτλ) τα οποία είναι αναγκαία για γρήγορες και αξιόμαχες δυνάμεις, που δρουν σε μακρινές περιοχές. Το πρόβλημα επιδρά περισσότερο στην αρχιτεκτονική δομή δημιουργώντας ανισότητες και διάβρωση στην αλληλεγγύη μεταξύ των Χωρών Μελών. Μεσοπρόθεσμα, οι περικοπές στις αμυντικές δαπάνες θα προκαλέσουν συρρίκνωση και μετακίνηση μέρους της αμυντικής βιομηχανίας, η οποία στηρίζεται από τις χώρες της ΕΕ εκτός γεωγραφικής επικράτειας. Αποτέλεσμα αυτού η εξακολουθούμενη εξάρτηση της ΕΕ από τρίτους, σε αμυντικό υλικό το οποίο μεσοπρόθεσμα θα δημιουργήσει προβλήματα εσωτερικής Ευρωπαϊκής ασφάλειας και σε βάθος χρόνου απώλεια τεχνολογικής πρωτοπορίας λόγω της μη ανάπτυξης πλέον νέων τεχνολογιών για την άμυνα.

Η εξέλιξη αυτή δημιουργεί την αντιφατική εικόνα μιας ανερχόμενης δύναμης, με παγκόσμια συμφέροντα και στόχους που υποστηρίζονται με δυσανάλογους διαθέσιμους πόρους. Επομένως τα μέλη της ΕΕ θα πρέπει να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες για την αποφυγή δυσμενών καταστάσεων στο μέλλον.

«The more visible the misery becomes, the less Europe can make headway against it»

Επίλογος

Σε αντίθεση με τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ), το ΝΑΤΟ και αριθμό περιφερειακών διακυβερνητικών οργανισμούς, η ΕΕ δεν δημιουργήθηκε με μια ρητή εστίαση ασφαλείας. Η ΕΕ επιδιώκει να βρει ένα ρόλο ασφαλείας για την ίδια, παράλληλα με τους πιο καλά καθιερωμένους ρόλους του ΟΗΕ, του ΝΑΤΟ και του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ). Δεν ήταν μέχρι τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 που υπήρξε η δέσμευση για μια Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ).

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) έγιναν τα πρώτα βήματα για την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής, με απώτερο σκοπό τη διαμόρφωση ενός συστήματος κοινής αμυντικής πολιτικής, που μπορεί υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις να οδηγήσει σε κοινή άμυνα. Με τη πρόσφατη (2009) Συνθήκη της Λισσαβώνας υιοθετήθηκαν καινοτόμες διατάξεις που διευρύνουν και ενισχύουν τη δυνατότητα συνεργασίας των κρατών μελών στον αμυντικό τομέα.

Μέσα από την ενεργοποίηση των προβλεπόμενων σε αυτήν θεσμών και δράσεων, η ΕΕ επιδιώκει πλέον να δώσει νέα ώθηση στην Κοινή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας (ΚΠΑΑ) και να διασυνδέσει αποτελεσματικά τις πολιτικοστρατιωτικές της δομές. Ταυτοχρόνως δε, η ΕΕ υπό το θεσμικό πλαίσιο ανάληψης αποστολών εκτός του γεωγραφικού της χώρου στοχεύει στην περαιτέρω ενίσχυση του ρόλου της ως παρόχου ασφαλείας για τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφαλείας.

Η ΕΕ παραμένει προσηλωμένη στη φιλοδοξία της να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και σταθερότητας, στην αποτροπή των συγκρούσεων και στη δημιουργία προϋποθέσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Η στήριξη των χωρών εταίρων και των περιφερειακών οργανώσεων, ώστε να προλαμβάνουν ολοένα και περισσότερο και να διαχειρίζονται τις κρίσεις μόνες τους μέσω της αποτελεσματικής στήριξης της ΕΕ στην ανάπτυξη ικανοτήτων σε θέματα ασφαλείας, είναι ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία στην προσπάθεια αυτή.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος έχουν δεσμευτεί να εφαρμόσουν μέτρα για τον συντονισμό και τη συνοχή των υφιστάμενων μέσων. Με βάση την ολοκληρωμένη προσέγγιση στις εξωτερικές συγκρούσεις και κρίσεις, αυτή θα είναι πλήρως αποτελεσματική μόνον εάν συνοδεύεται από αντίστοιχες προσπάθειες από κοινού με Κράτη-Μέλη, αξιοποιώντας τα δικά τους μέσα σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Μια «ενότητα της προσπάθειας» είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί η συλλογική ικανότητα της ΕΕ να συμμετέχει την κατάλληλη στιγμή και με τους κατάλληλους μηχανισμούς και πόρους για ένα συγκεκριμένο πλαίσιο σε μια χώρα εταίρο ή με μια περιφερειακή οργάνωση.

Η Διπλωματική αυτή Εργασία εξέτασε τη συμβολή των στρατιωτικών επιχειρήσεων και των μη στρατιωτικών αποστολών της ΕΕ που διεξήχθησαν σε τρεις ηπείρους στην προώθηση των στόχων και προτεραιοτήτων της ΚΕΠΠΑ εντός του ευρύτερου πλαισίου πολιτικών της.

Από τα συμπεράσματα αυτών των αποστολών και επιχειρήσεων, που επεξηγούνται με επιλεγμένα παραδείγματα, έχει διαπιστωθεί η σημαντική πρόοδος της ΚΠΑΑ. Υπάρχουν όμως ακόμα πολιτικά και στρατιωτικά ζητήματα που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της δράσης της και τα οποία θα πρέπει να επιλυθούν. Στον σημερινό γοργά μεταλλασσόμενο κόσμο, οι απειλές και οι παγκόσμιες προκλήσεις γίνονται ολοένα πιο περίπλοκες και αλληλένδετες. Η μετατόπιση του κέντρου βάρους της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής προς την Ασία και τον Ειρηνικό προφανώς θα εμφανίσει ευκαιρίες συμμετοχής της ΕΕ σε νέες περιοχές που άπτονται των συμφερόντων της.³⁴⁵

Αν και εξακολουθούν να υπάρχουν ζητήματα μεταξύ της επιθυμίας των Κρατών-Μελών να έχουν μια κοινή προσέγγιση και της απροθυμίας τους να παραδώσουν εθνικά προνόμια σε αυτόν τον ιδιαίτερα ευαίσθητο τομέα, αναμένεται ότι μια νέα συμπεφωνημένη ευρωπαϊκή στρατηγική αντίληψη για την μελλοντική της κατεύθυνση, που αναμένεται να ανακοινωθεί από την Ύπατη Εκπρόσωπο τον Ιούνιο 2016 θα δώσει νέα πνοή στη ΚΠΑΑ.

³⁴⁵ ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ για την Ελληνική Εξωτερική Πολιτική άμυνα και ασφάλεια, προκλήσεις, ευκαιρίες και προτάσεις πολιτικής Εκδόσεις Σιδέρης, 2016 σελ. 300.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Αναλυτικά όλες οι συντομογραφίες στο Glossaries available on Europa (PDF)

A

ADMIN Υποτμήμα Διοικητικού
 AU Αφρικανική Ένωση
 AM IS African Union Mission in Sudan
 APF African Peace Facility

C

CFSP Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΕΠΑΑ)
 CEUMC Πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης
 CPCC Μη Στρατιωτική Δυνατότητα Σχεδιασμού και Διεξαγωγής Επιχειρήσεων
 CIS Τμήμα Συστημάτων Επικοινωνιών και Πληροφοριών
 CIS POL/REQ Πολιτική και Απαιτήσεις των Συστημάτων Επικοινωνιών και Πληροφοριών
 CIV/MIL CELL Πολιτικοστρατιωτική Μονάδα
 CIV/MIL STRAT PLAN Υποτμήμα Στρατηγικού Σχεδιασμού της Πολιτικοστρατιωτικής Μονάδας
 CIVCOM Επιτροπή Πολιτικής Διαχείρισης Κρίσεων (ΕΠΑΚ)
 CMC Αρχική Ιδέα διαχείρισης κρίσης
 CMC SPT Υποστήριξη προς τον Πρόεδρο της Στρατιωτικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης 7235/08 DE/ag 14 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ DG E VIII EL
 COMMS & IS Διεύθυνση Συστημάτων Επικοινωνιών και Πληροφοριών
 CMPD Crisis Management and Planning Directorate
 COREPER Committee of Permanent Representatives
 CONOPS Αρχική Ιδέα διεξαγωγής επιχείρησης CRISIS RESP/CURRENT OPS
 Υποτμήμα Σχεδιασμού Αντίδρασης σε Κρίση/ Διεξαγόμενες Επιχειρήσεις
 CSDP Common Security and Defense Policy
 CSO Μη Στρατιωτική Στρατηγική Επιλογή

D

DDG Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής
 DGEUMS Γενικός Διευθυντής του Στρατιωτικού Επιτελείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΓΔ του ΣΕΕΕ)
 DCPCC Διευθυντής της Μη Στρατιωτικής Δυνατότητας Σχεδιασμού και Διεξαγωγής Επιχειρήσεων
 DG DEVCO Directorate-General for Development and Cooperation - EuropeAid
 DG ENL Directorate General for Enlargement
 DCI Development Co-operation Instrument
 DPP Διαδικασία Αμυντικού Σχεδιασμού

E

ESDP Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ)
 EUMC Στρατιωτική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΠ.ΕΕ)
 EUMS Στρατιωτικό Επιτελείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕΕ)
 EU CELL (SHAPE) Μονάδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Ανώτατο Στρατηγείο Συμμαχικών Δυνάμεων Ευρώπης (SHAPE)
 EDF European Development Fund

EEAS European External Action Service
 EIDHR European Instrument for Democracy and Human Rights
 ESS European Security Strategy
 EUMS European Union Military Staff
 EUSR European Union Special Representative
 EX/TRN/ANL Υποτομήμα Ασκήσεων, Εκπαίδευσης και Αναλύσεων 7235/08 DE/ag
 15

I

IfS Instrument for Stability IPA Instrument for Pre-accession Assistance
 INT POLICY Υποτομήμα Πολιτικής Πληροφοριών
 INT PRODUCTION Υποτομήμα Παραγωγής Πληροφοριών
 INT REQ Απαιτήσεις Πληροφοριών IT SUPPORT Υποτομήμα Πληροφορικής
 Υποστήριξης

L

LOG POLICY Υποτομήμα Πολιτικής στον τομέα της Διοικητικής Μέριμνας

M

MAP Υποτομήμα Στρατιωτικής Αξιολόγησης και Σχεδιασμού

O

OCPS Διαρκές Προσωπικό Κέντρου Επιχειρήσεων
 OHQ Επιχειρησιακό Στρατηγείο
 OP CENTRE PERM STAFF Διαρκές Προσωπικό του Κέντρου Επιχειρήσεων
 OPLAN Σχέδιο Επιχειρήσεων
 OPSCEN Κέντρο Επιχειρήσεων
 OSCE Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)
 7235/08 DE/ag 16 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ DG E VIII EL

P

PARP Διαδικασία Σχεδιασμού και Εξέτασης
 PfP Σύμπραξη για την Ειρήνη
 POL Υποτομήμα Πολιτικής
 PSC Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ)
 PSO Αστυνομική Στρατηγική Επιλογή

T

TEU Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρβανιτόπουλος Κ. - Ήφαιστος. Π., (2009), Ευρωατλαντικές Σχέσεις, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα.

Ήφαιστος Π, (1988), Nuclear strategy and European Security Dilemmas (England: Gower Publishers), έκδοση University Press.

Ήφαιστος Π, (1999), Θεωρία Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης , Βιβλιοθήκη Ιστορίας, Θεωρίας και Πολιτικής Φιλοσοφίας των Διεθνών Σχέσεων Νο . 4, Εκδόσεις Ποιότητα , Αθήνα.

Κουσκουβέλης Ηλίας, (2004), Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις , Βιβλιοθήκη Θεωρίας Πολιτικής Φιλοσοφίας των Διεθνών Σχέσεων Και Φιλοσοφίας του Δικαίου, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα.

Μελακοπίδης Κ., (1998), Λεξικό Διεθνών Σχέσεων και Εξωτερικής Πολιτικής. Ιστορία, Θεωρία, Ορολογία, εκδ Σιδέρης, Αθήνα.

Μούσης Ν, (2011), Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο οικονομία πολιτικές, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα .

Μπουραντώνης Δ.– Τσάκωνας Π., (1998), Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών σε Αναζήτηση της Παγκόσμιας Ειρήνης και Ασφάλειας στο Θ. Χριστοδουλίδης Χριστοδουλίδης Θεόδωρος και Μπουραντώνης Δημήτρης (επιμέλεια), Ο Ο.Η.Ε. στο Κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής Εποχής, Ελληνική Εταιρία Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων , Εκδόσεις Ι . Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 21-64.

Πλατιάς Α.– Κολιόπουλος Κ., (2015), Η τέχνη του πολέμου του Σουν Τσού, εκδ. Δίαυλος, Αθήνα.

Πλατιάς Α., (1995) Το νέο διεθνές σύστημα, Ρεαλιστική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων. εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.

Σαλτάνης Χ, (2005), Θεμελιώδεις Έννοιες και Διαστάσεις της Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Έννομης τάξης, μια εισαγωγή στο Δημόσιο και Διεθνές Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.

Σισιλιάνος Αλ., Σκόρδας Α. (επιμ.), (1994), Διεθνείς κρίσεις και παρέμβαση της διεθνούς οργανώσεως. Περσικός Κόλπος και τέως Γιουγκοσλαβία, Λ. Λιβάνη, Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή.

Χειλά Ε, (2012), Οι διεθνείς συγκρούσεις στον 21^ο αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και διαχείρισης, εκδ. Ποιότητα, Αθήνα.

Asseburg M, Kempin R (eds.), (2009), The EU as a Strategic Actor in the Realm of Security and Defence? A Systematic Assessment of ESDP Missions and Operations, SWP Research Paper 2009/RP 14, Berlin.

Biermann W, (1995), *Old UN Peacekeeping Principles and New Conflicts: Some Ideas to Reduce the Troubles of Post-Cold War Peace Missions*, European Security, Vol. 4.

Bloching, S - Gya, G, (2010), *CSDP and EU mission updates - July 2010*, ISIS European Security Review, no. 50.

Brosig M, (2015), *Cooperative Peacekeeping in Africa: Exploring Regime Complexity*, Routledge.

Butler Michael J., 2012, *Selling a 'Just' War, Framing, Legitimacy, and US Military Intervention*, Clark University, USA.

Caporaso A. J, (1992), "Has Europe Changed? Neorealism, institutions and Domestic Politics in the New Europe", in Jackson J. Robert (editor), *Europe in Transition*, Praeger Publisher, New York, p. 19-32.

CSDP Missions and Operations: Lessons Learned Processes, (2012), European Parliament, SEDE, Directorate-General For External Policies Of The Union Directorate B Policy Department Study, EXPO/B/SEDE/FWC/2009-01/Lot6/16.

Durch W J. and Blechman B. M., February 1993, *The United Nations and Collective Security in the 21st Century*, US Army war College, Strategic Studies Institute.

Gourlay, C., (2006), *Partners Apart: Enhancing Cooperation between Civil Society and EU Civilian Crisis Management in the Framework of ESDP*, (Brussels: EPLO).

Grevi G, Helly D, Keohane D, (2009), *European Security and Defence Policy, The First 10 Years (1999-2009)* European Union Institute for Security Studies, Paris.

Rehrl J. and Glume G, (2015) *Handbook on CSDP Missions and Operations The Common Security and Defence Policy of the European Union*, Directorate for Security Policy of the Federal Ministry of Defence and Sports of the Republic of Austria Rossauer Lände 1, 1090 Vienna/Austria.

Howorth J, (2014), *Security and Defence Policy in the European Union*, Macmillan, UK.

Hynek N, (2011), *EU crisis management after the Lisbon Treaty: civil–military coordination and the future of the EU OHQ*, European Security, Volume 20, Issue 1.

Kemp, 1990, *The Gulf Crisis: diplomacy or force?*, Survival, No 6.

Knauer J., 2011, *EUFOR Althea – An Analyses and Evaluation of the EU's Former Flagship Operation and its Future Prospects*, Bruges, College of Europe.

Koenig N, (2016), *EU Security Policy and Crisis Management: A Quest for Coherence*, Routledge Studies.

Kolovos A, (2016), Enabling SATCOMS in the EU Space Programme: Setting the CSDP Priorities Straight, European Space Policy Institute, Perspectives 75.

Koops, J, (2007). "UN SHIRBRIG and EU Battlegroups: Recommendation to the European Union, the United Nations., in Routledge Handbook on the European Union and International Institutions, edited by Knud Erik Jørgensen, Katie Verlin Laatikainen.

Kuhn M, (2009), The system of EU Crisis Management – From bringing peace to establishing democracy Max Planck Yearbook of UN.

Leakey D., "ESDP and Civil/Military Cooperation: Bosnia and Herzegovina (2005)", in A. Deighton & V. Mauer (eds.), *Securing Europe? Implementing the European Security Strategy*, Zürich, Center for Security Studies, 2006.

Lee, Steven P. (Ed.) 2007, Intervention, Terrorism, and Torture, Contemporary Challenges to Just War Theory, Hobart and William Smith Colleges, Geneva, NY, U.S.A .

Mattelaer A, (2010): The CSDP Mission Planning Process of the European Union: Innovations and Shortfalls, In: Vanhoonacker, Sophie, Hylke Dijkstra and Heidi Maurer (eds). Understanding the Role of Bureaucracy in the European Security and Defence Policy, European Integration online Papers (EIoP), Special Issue 1, Vol. 14G.

Munkler H, 2005, Οι νέοι πόλεμοι. Νέοι εχθροί και νέες μορφές πολέμου, Κατσανιώτης Αθήνα.

Naert, F, (2007), ESDP in Practice: Increasingly Varied and Ambitious EU Security and Defence Operations", in Martin Trybus & Nigel D. White (eds.), *European Security Law*, Oxford, OUP.

Overhaus, M, (2009), Operation Althea and the EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina: Implementing the Comprehensive Approach", in Muriel Asseburg & Ronja Kempin (eds.), *The EU as a Strategic Actor in the Realm of Security and Defence?*, Berlin, Stiftung Wissenschaft und Politik, , pp. 16-29.

Palm M, (2011) Accountability And Effectiveness Of Csdp Missions: The Role Of Civil Society The Cases Of Eulex (Kosovo) And Eupol Copps (Palestinian Territories).

Policy Paper on civilian CSDP (2013), European Peace building Liaison Office, (Brussels: EPLO).

Soder, K, (2010), EU military crisis management: an assessment of member states' contributions and positions".

Soder, K, (2010) Multilateral Peace Operations: Europe, 2009, Solna, SIPRI.

The EEAS and Peacebuilding One Year on (2011), European Peace building Liaison Office, (Brussels: EPLO).

Tardy T, (2013), Partnering in crisis management: Ten years of UN-EU cooperation, EU Institute for Security Studies.

United Nations Security Council Resolution 2185 (2014) on the Role of Police in Peacekeeping and Post-Conflict Peacebuilding.

Wight M, (1998) Διεθνής θεωρία. Τα τρία ρεύματα σκέψης, Αθήνα, Ποιότητα.